

REPÚBLICA

Estadística Econòmica Sectors industrials

2. Fusta i moble

Generalitat de Catalunya
**Institut d'Estadística
de Catalunya**

DUPLICAT

Estadística Econòmica
Sectors industrials

2. Fusta i moble

Generalitat de Catalunya
Departament d'Economia
i Finances

Institut d'Estadística
de Catalunya

29 ABR. 1999

Biblioteca 50679

Generalitat de Catalunya
Departament d'Indústria,
Comerç i Turisme
Secretaria General
Gabinet Tècnic

Institut Català de Bibliografia. Dades CIP (revisades per al vol.2)

Estadística econòmica. Sectors Industrials

Conté: 1. Tèxtil, confecció i pell -- 2. Fusta i moble

A la portada del vol. 1: Centre d'Informació Tèxtil i de la Confecció

ISBN 84-393-4362-0 (o.c.)

I. Catalunya. Departament d'Indústria, Comerç i Turisme. II. Institut d'Estadística de Catalunya III. Centre d'Informació Tèxtil i de la Confecció.

1. Catalunya - Indústries - Estadístiques

338.45(467-1) : 31

Edició:

Institut d'Estadística de Catalunya

Col·lecció: Sectors industrials

Coordinació: Departament d'Indústria, Comerç i Turisme. Gabinet Tècnic

1a. edició: Barcelona, abril 1999

Tiratge: 400 exemplars

Correcció lingüística: Natàlia Morell

ISBN: 84-393-4362-0 (obra completa)

ISBN: 84-393-4713-8

Dipòsit legal: B-13.702-1999

Sectors industrials
Vol. 2 Fusta i moble

Autor:

Generalitat de Catalunya.
Departament d'Indústria,
Comerç i Turisme.
Secretaria General.
Subdirecció General Tècnica.
Gabinet Tècnic.

Suport estadístic:

Institut d'Estadística
de Catalunya

Sectors industrials

Vol. 1. *Tèxtil, confecció i pell*

Vol. 2. *Fusta i moble*

Autor: Generalitat de Catalunya. Departament d'Indústria, Comerç i Turisme. Secretaria General.
Subdirecció General Tècnica. Gabinet Tècnic.

Suport estadístic: Institut d'Estadística de Catalunya

Índex

Presentació	7
1. Objecte i metodologia	9
2. Delimitació sectorial	10
3. L'activitat productiva	14
4. La indústria de la fusta i el moble a la Unió Europea	30
5. La indústria de la fusta i el moble a Espanya	34
6. La indústria de la fusta i el moble a Catalunya	60
7. Medi ambient	115
8. Distribució comercial	119
9. Enquesta. Anàlisi	128
10. Bibliografia	135

Presentació

Aquest estudi sobre el sector de la fusta i el moble, elaborat pel Gabinet Tècnic del Departament d'Indústria, Comerç i Turisme, correspon al segon volum de la col·lecció "Estadística Econòmica. Sectors Industrials", i vol contribuir a aprofundir en el coneixement de l'estructura industrial de Catalunya.

La seva elaboració ha estat possible gràcies a l'estreta col·laboració amb el Gremi de Fusters, Ebenistes i similars de Barcelona, que ha facilitat el contacte amb les empreses del sector, i amb l'Institut d'Estadística de Catalunya, que n'ha subministrat les dades econòmiques necessàries i els mitjans per a la seva edició i difusió.

Hi han contribuït, també, moltes empreses del sector, les quals han facilitat dades i informacions valuoses que han permès quantificar la realitat del sector.

La col·lecció "Estadística Econòmica. Sectors Industrials" pretén ser una eina útil, tant per als estudiosos de l'economia catalana com per a les empreses, associacions i tots els agents que intervenen en l'activitat econòmica. Aquest objectiu no seria possible d'aconseguir sense aquest estret marc d'entesa.

Per aquests motius, em complau especialment fer aquesta presentació esperant que l'estudi respondrà a les expectatives esmentades.

Pere Sagarra i Trias
Secretari general

1. Objecte i metodologia de l'estudi

L'estudi té com a objectiu l'anàlisi de l'estructura i del comportament del sector de la fusta i el moble a Catalunya els darrers anys, tant des del vessant industrial com de la distribució i del comerç. Aquest treball s'emmarca dins de l'activitat estadística *Quaderns sectorials*, que es concreta en la col·lecció "Estadística econòmica. Sectors industrials".

El llibre, que se centra en el sector a Catalunya, pretén conèixer tots els elements que l'integren i donar una referència prou extensa de la situació en l'àmbit europeu i espanyol.

El conjunt del treball s'ha estructurat en tretze capítols.

Pel que fa a la metodologia emprada, l'estudi ha consistit bàsicament en l'elaboració d'una síntesi a partir de les principals fonts estadístiques, un treball de camp a les principals associacions o agrupacions i una enquesta a les empreses més importants.

Així doncs, s'han tingut en compte tres grups de fonts d'informació:

- Sondeig estadístic a les principals empreses que formen el sector industrial de la fusta i el moble a Catalunya.
- Entrevistes realitzades als experts i agents públics amb rellevància en el sector de referència.
- Fonts indirectes amb informació quantitativa i qualitativa sobre el sector.

– Sondeig estadístic

Amb l'enquesta duta a terme a empreses interessava sobretot confirmar les dades d'identitat i econòmiques obtingudes a partir de diverses fonts i, d'altra banda, conèixer les principals inquietuds del sector. S'ha intentat cobrir tot l'àmbit geogràfic de Catalunya i també un ventall significatiu dels subsectors.

– Entrevistes a experts

Les entrevistes, que tenien com a objectiu conèixer i valorar el sector pel que fa al grau de tecnificació, les tendències i les perspectives, es van realitzar amb els representants de diverses associacions i amb empresaris del sector. Destaca la col·laboració amb el Gremi de Fusters Ebenistes i Similars de Barcelona, el qual ha participat especialment en l'elaboració i la tramesa dels qüestionaris a les empreses.

S'ha procurat que les entrevistes a les empreses significatives representessin la totalitat del sector; per tant, s'han copsat opinions tant de les indústries de primera i segona transformació de la fusta com dels fabricants de mobles i de maquinària.

També s'ha contactat amb responsables de diversos departaments de l'Administració i d'organismes que en depenen. Aquests experts ens han proporcionat la seva opinió i ens han lliurat informació que ha estat de molta utilitat per a la confecció de l'estudi. Destaca la col·laboració amb el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, el Departament de Treball, el Departament de Medi Ambient, l'AIDIMA (Asociación de Investigación y Desarrollo en la Industria del Mueble y Afines) i l'Institut d'Estadística de Catalunya, que també ha estat una font estadística directa d'informació.

– Fonts d'informació estadística

El sector de la fusta i el moble està inclòs en les manufactures industrials, cosa que dificulta l'obtenció d'informació suficientment desagregada.

El treball es va iniciar amb la recollida i l'examen de tota la informació disponible del sector, tant publicacions especialitzades i revistes com estudis previs. Pel que fa a l'àmbit europeu i espanyol, bàsicament s'ha utilitzat *Panorama de la Industria Comunitaria* i les informacions de l'*Encuesta Industrial* que publica l'Institut Nacional d'Estadística (INE). També ha estat de molta utilitat la informació de l'AIDIMA, que és una de les principals entitats privades que investiguen el sector del moble i la fusta.

Pel que fa a l'àmbit del Principat, és important destacar la col·laboració de l'Institut d'Estadística de Catalunya, que ens ha proporcionat la informació corresponent al sector de la fusta i el moble provinent de l'*Encuesta Industrial* en el marc de les empreses catalanes, i que ha fet possible la realització i també l'edició d'aquest llibre.

2. Delimitació sectorial

L'objecte de l'estudi és l'anàlisi sectorial de la indústria de la fusta i el moble. La Classificació Catalana d'Activitats Econòmiques (CCAIE-93) recull en les seves divisions 20 i 36 les activitats motiu de l'estudi, entre d'altres. A partir d'aquesta classificació, l'estudi s'estructura en dos subsectors: fusta i moble.

El subsector de la fusta comprèn dues subdivisions, primera i segona transformació de la fusta, les quals, al seu torn, s'estructuren en els apartats següents:

Primera transformació

- Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta
- Fabricació de fulloles, taulers enllistats, de partícules aglomerades, de fibres i altres taulers i taulons

Segona transformació

- Fabricació de peces de fusteria, estructures i ebenisteria per a la construcció
- Fabricació d'envasos i embalatges de fusta
- Fabricació d'altres productes de fusta

El subsector del moble se subdivideix en:

- Fabricació de cadires i altres seients
- Fabricació de mobles d'oficina, d'establiments comercials i per a col·lectivitats
- Fabricació de mobles domèstics i altres mobles
- Fabricació de mobles de cuina i bany

Cal assenyalar la manca de paral·lisme entre la CCAIE-93 i l'anterior classificació CNAE-74, utilitzada com a guió en la classificació de l'estudi *Fusta, mobles i suro* de la col·lecció "La indústria a Catalunya" (número 16). L'anterior CNAE incloïa en un mateix epígraf, el 46, la quasi totalitat del sector de la fusta, el moble i el suro.

Primera transformació de la fusta

La primera transformació de la fusta és una activitat que se situa entre el sector primari (la silvicultura o explotació forestal) i el sector secundari, ja que prepara la fusta per a posteriors tractaments i diferents usos industrials.

El subsector de la primera transformació de la fusta, que es nodreix de la silvicultura o la indústria forestal, inclou el tractament primari de la fusta, com ara serrar, ribotejar, trossejar, assecar i estufar els troncs i la fusta en brut que s'utilitza com a primera matèria.

Entre els productes que s'obtenen per a posteriors transformacions destaquen la fusta serrada, la fusta ribotejada, la fusta desenrotllada, la fusta assecada artificialment, la fusta xapada i els residus de fusta. També s'obtenen estaques, pals i posts per al sector de la construcció o l'agricultura, travesses per a les vies del ferrocarril, bigues per a la subjecció dels sostres de les mines i cabirons per a teulades. Del procés de trossejar, estellar i serrar els troncs s'obté, a més, llenya i serradures per a ús domèstic.

Cal destacar l'important paper de la indústria de la protecció i impregnació de la fusta, ja que subministra fusta protegida per a usos com ara la construcció, les comunicacions i les aplicacions agràries.

Pel que fa a la tecnologia que es fa servir en el procés de producció, podem dir que és molt heterogènia, ja que hi conviuen activitats de poc nivell tecnològic, com és la serrada mecànica de la fusta, amb altres que utilitzen processos d'alta tecnologia, com per exemple en la indústria de la preparació i protecció química de la fusta.

La primera transformació inclou també l'elaboració de plafons i taulers de fusta, els taulers aplacats i contraplacats, conglomerats i de fibres.

Els sectors demandants de la primera transformació són, bàsicament, el de la segona transformació i el del moble. La segona transformació demana com a primeres matèries fusta serrada, ribotejada, desenrotllada o xapada, envasos i embalatges, productes de fusteria industrial i manufactures de fusta. Un altre sector demandant de productes de la primera transformació és la indústria del paper i el cartró, que demana residus de fusta per fer pasta de cel·lulosa.

El producte final es pot classificar com a intermedi o bé com a final, depenent de si és un producte intermedi de la indústria del moble o de la construcció, o bé si és un producte acabat, per al consumidor final, com són els destinats al bricolatge.

Segona transformació de la fusta

El subsector de la segona transformació està interrelacionat amb altres sectors de l'economia, com són la indústria del moble, el sector de la construcció, la indústria agroalimentària, la indústria tèxtil i del calçat i el sector químic.

Es distingeixen tres branques d'activitat dins d'aquest subsector: la fusteria, els envasos i embalatges, i les manufactures de fusta.

Peces de fusteria, estructures i ebenisteria per a la construcció

L'activitat de la fusteria industrial inclou la fabricació de components de fusteria, ebenisteria i terres de parquet. Depèn molt de les tendències del sector de la construcció. Aquesta branca produeix portes, finestres, marcs i sòcols de fusta, bigues, components de fusta per a les façanes, separacions, mampares i altres parets de fusta, paravents, baranes i escales. Darrerament aquest tipus de producte ha tingut una demanda addicional a la del sector de la construcció, la provinent de la rehabilitació d'habitatges.

Envasos i embalatges

L'activitat d'aquesta branca es pot subdividir en dos grups: d'una banda, la fabricació de caixes, caixons d'embalatge i plataformes i, de l'altra, la fabricació de barrils i productes de boteria.

El primer grup inclou caixes de fusta destinades a l'envàs i embalatge, caixons per a fruites i verdures i altres envasos i embalatges fets, en part o totalment, de fusta serrada, tallada o de contraplacats, de fibra de fusta, de conglomerat o de fusta reforçada. I també les bobines per enrotllar cables, les paletes, les plataformes i els contenidors de fusta que s'utilitzen en el processament, el transport, l'emmagatzematge o l'exposició de productes agroalimentaris, petroquímics i materials de construcció, fonamentalment.

El segon grup inclou els barrils, les bótes, els tonells i altres productes accessoris de boteria.

Altres manufactures de fusta

Aquí s'inclouen diversos productes de fusta d'ús personal o domèstic i de parament de la llar (escuradents, llapis, coberts de fusta, agulles d'estendre, figures de fusta per a decoració, marcs i motllures per a quadres i miralls, bastons, penja-robes, estoigs, joiers i capses de fusta, etc.); els taüts; els articles de fusta per a la indústria tèxtil i del calçat (bobines i rodets de

filatura, talons de sabates i esclops, etc.); els productes de torneria (poms de porta, peces de fusta per fer raspalls i pinzells, mànecs d'eines, llums de fusta, bastons de paraigua, etc.); els productes de fusta per a la indústria alimentària (pals de gelats, etc.), i els productes de fusta per a la indústria electrònica (caixes acústiques dels altaveus, etc.).

La indústria del moble

La indústria del moble comprèn la fabricació de mobles de fusta i de mobles fets amb altres materials com ara el metall, el plàstic i el vímet. Tradicionalment aquest sector havia tingut una gran dependència de la fusta massissa, però actualment aquest lligam s'ha reduït molt a causa del desenvolupament de noves tècniques productives de la fusta i d'altres materials que han permès la utilització, en la fabricació de mobles, dels taulers conglomerats i contraplacats de fusta, dels laminats plàstics de melamina o fòrmica i, sobretot, del metall i del plàstic. Aquest important progrés tecnològic ha obert el sector del moble a noves possibilitats.

La producció d'aquest sector està molt diversificada, segons els materials usats, la naturalesa i la destinació dels productes.

Els mobles es poden classificar de la manera següent: mobles de cuina, mobles de la llar, mobles entapissats, seients, mobles d'oficina, mobles per a col·lectivitats (mobles per a teatres, hotels, escoles, aeroports, etc.) i mobles de jardí. Es tracta d'un sector molt heterogeni, en què hi ha una gran combinació de materials; així, per exemple, es poden trobar mobles de fusta i vidre, de fusta i metall o de fusta i entapissats, i mobles fets de vímet i plàstic, de marbre i metall o de metall i pell. Aquesta gran diversitat que té el producte final del sector reflecteix una gran diferència en els processos de producció de cada tipus de moble.

Lògicament, el sector del moble és un sector amb una producció adreçada exclusivament a la demanda final de les economies domèstiques, de les empreses i també del sector públic i d'altres institucions. Aquesta demanda depèn de l'evolució global de l'activitat econòmica, de la dinàmica demogràfica i de la situació del sector de la construcció. En general, és una demanda que experimenta grans fluctuacions.

El circuit de la fusta

Fusta (< 18-20 cm de diàmetre)	Trituració	Cel·lulosa		Cartró Paper
		Taulers	Contraplacat Taulers de partícules Taulers de fibres	Mobles Construcció Fusteria
		Biomassa		Biogàs Llenya Adob Briquetes
		Fusta impregnació		Mobiliari de jardineria Mobiliari rural Pals de suport
		Aplicació directa		Mobiliari de jardineria Mobiliari rural
	Peça sencera			
Fusta (> 18-20 cm de diàmetre)	Serrada	Embalatge		Paletes Caixes
		Construcció		Bastides, encavallats, cabirons, bigues, teulats Parquets, portes, finestres, escales
			Interiors de la llar	
		Ebenisteria	Interiors de la llar	Armaris, cuines, mobles, decoració
		Decoració	Elements de decoració	Peces decoratives
	Tornejat			Joguines
	Desenrotllament	Xapa		Mobles
		Embalatge		Caixes de fruita

Font: Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca

3. L'activitat productiva

El sector de la fusta i el moble inclou un conjunt d'empreses i de mercats molt diferenciats, a causa de la multiplicitat de productes que es fabriquen. Això respon a la destinació final del producte i als factors de producció, que varien segons les primeres matèries utilitzades. Tot això comporta una gran varietat respecte als processos productius i a les possibilitats d'utilitzar una tecnologia o una altra.

El model de l'organització de la producció està condicionat a la dimensió de l'empresa, cosa que fa coexistir processos artesanals amb industrials.

Des que durant els anys trenta es va introduir el tauler contraxapat de pi en aplicacions d'estructures de la construcció, l'evolució dels productes de fusta ha estat constant i innovadora. Es pot dir que s'obre el procés de modernització, en el qual la utilització de substitutius de la fusta massissa ha estat fonamental.

Actualment fer servir la fusta massissa en decoració, construcció o fabricació de mobles s'ha convertit gairebé en un luxe; materials més econòmics i ecològics prenen el relleu a les fustes nobles amb resultats idèntics. El responsable d'aquest canvi qualitatiu va ser el tauler conglomerat i les generacions successives de material de revestiment que han sorgit darrerament per "vestir" el conglomerat.

Per preparar els taulers aplacats i contraplacats, les làmines s'uneixen entrecreuant les vetes de la fusta per compensar les forces internes; els taulers es tallen, s'escaten i poleixen, i així s'obté el tauler contraplacat de tres o més capes. Pel que fa al tauló contraplacat, està format per un gruix de llistons serrats i adherits entre si, el qual es col·loca entre les dues capes exteriors. Aquests taulons tenen una excel·lent relació entre propietats mecàniques i pes, i són molt fàcils de tractar. Els taulons i taulers aplacats i contraplacats de fusta s'utilitzen en la construcció, els embalatges i la indústria del moble.

Els taulers conglomerats utilitzen com a primera matèria els residus procedents del serrat i el ribotejat de la fusta, com per exemple les esberles, els encenalls i la fusta trinxada.

Per a la fabricació de taulers conglomerats la fusta es processa mecànicament. Es tritura i es premsa fins que es converteix en una amalgama de petites partícules que posteriorment s'assequen i es tamisen. Finalment, s'hi apliquen els productes adhesius que uneixen el material. Aquests productes utilitzats per enganxar el material del conglomerat són, generalment, resines naturals o artificials. Durant la fase d'enganxat s'hi poden afegir productes que donin propietats específiques al producte final; per exemple, fer el conglomerat resistent a la humitat i als fongs o retardar-ne la combustió. Un cop escatat, polit i serrat, el tauler conglomerat queda llest per ser utilitzat en un ampli ventall d'aplicacions, especialment en la indústria del moble i en la construcció i també en el bricolatge.

El tauler fabricat amb encenalls de fusta encolats (OSB) està compost de fibres de fusta premsades disposades en capes (normalment, entre 3 i 5). Els encenalls de cada capa estan orientats perpendicularment entre si. Atès que la fusta és més forta al llarg de fibra, la laminació encreuada distribueix la seva resistència natural en ambdues direccions del panell. Per aquest motiu, el contraplacat i l'OSB són més resistents en aquesta direcció.

Els plafons de partícules unides amb adhesius inorgànics, com pot ser el ciment, el silicat de magnesi o el guix, tenen un grau superior d'adherència que els de fusta, i s'utilitzen en la construcció, ja sigui per a interiors o per a exteriors.

En la fabricació de plafons de fibra la fusta es mol fins que es converteix en fibres que, posteriorment, són sotmeses a un procés químic que les transforma en pasta. Si aquesta pasta es comprimeix, s'obté el cartró com a primera matèria de l'embalatge o en la indústria del moble; en canvi, si no es comprimeix la pasta, sinó que s'asseca, s'obtenen plafons de fibra que es fan servir sobretot en aïllaments acústics.

El producte més important dins d'aquest tipus de plafons és el plafó de fibra de densitat mitjana. Aquest plafó té unes característiques físiques comparables a la fusta sòlida, és d'un material molt homogeni i fàcil de tractar, i s'utilitza en la fabricació de mobles i en el sector de la construcció. L'aparició de l'MDF (*Medium Density Fibre Board*) i dels taulers conglomerats va comportar un estalvi econòmic i el punt de partida per al desenvolupament d'un seguit de revestiments destinats al recobriments.

Dels materials de superfície emprats per al revestiment dels taulers, cal destacar-ne la xapa natural o sintètica, el paper impregnat.

La xapa sintètica s'utilitza per al revestiment de taulers i d'altres complements necessaris en el procés de fabricació de mobles, decoració, interiorisme i productes d'il·luminació.

Els papers impregnats es fan servir com a tractament de superfície de taulers conglomerats, que adquireixen una alta durabilitat, i resistència a la humitat i als agents químics.

Les xapes de fusta, encara que en retrocés, són el material per a revestiment de superfícies per antonomàsia. Economia i ecologia són els frens per al seu ús, cosa que no impedeix que la relació MDF i xapa natural continuï sent un clàssic de la fusteria.

Mobles

L'evolució dels materials i de les tecnologies ha incidit, evidentment, en el sector del moble. El procés de substitució de la fusta massissa per diferents tipus dels nous materials i la introducció de nous elements, com ara el metall i el plàstic entre d'altres, sols o combinats en la fabricació de mobles, han provocat la coexistència de processos tècnicament molt diversos. Aquesta diversitat també és provocada per la dimensió de l'empresa i la fase del procés productiu (mecanitzat, acabat i muntatge). La utilització de tauler amb recobriments de tipus melamínic o de xapa de fusta, a més de donar lloc a tècniques de producció una mica diferenciades, defineix una qualitat més petita o més gran i, per tant, el preu dels productes acabats.

Els processos més automatitzats es troben, per exemple, en les empreses que fabriquen mobles modulars, que permeten una homogeneïtzació de les peces i les parts produïdes.

S'ha de tenir en compte que un cert grau d'automatització de la producció no pressuposa un nivell tecnològic especialment avançat, ja que a cada model d'organització de la producció poden correspondre diferents graus de progrés tecnològic. En la fabricació de mobles de fusta coexisteixen processos, que van des de la fabricació artesanal de mobles fets exclusivament a mà en els petits establiments, a la producció de mobles en sèrie amb una automatització total i instal·lacions de fabricació informatitzada amb control numèric en les empreses de gran dimensió i en algunes de dimensió mitjana, passant per la producció semiindustrial de mobles en què la fabricació es fa manualment amb el suport d'algunes màquines per a la realització d'aspectes específics del producte en les empreses de petita i mitjana dimensió.

La fabricació de mobles de metall i plàstic té un procés de producció més automatitzat que el dels mobles de fusta o de jonc i vímet, ja que la naturalesa d'aquests materials permet aplicar processos tecnològicament més avançats.

Un component important del procés productiu és el disseny, entès com el procés pel qual l'empresa crea els seus productes pensant en els seus consumidors i a optimitzar els costos. És una idea més àmplia que el simple dibuix de les formes. A Catalunya, segons l'estudi *El microclúster del moble domèstic al Montsià*, elaborat per la Direcció General d'Indústria i publicat l'any 1993, la utilització dels gabinets de disseny és encara baixa.

Els nous materials, taulers, xapes, etc. i la maquinària adequada permeten també avenços importants en segments com ara la fabricació de motlles per a mobles. Un exemple en podrien ser els corbats de mides molt diverses fabricats amb laminats encolats i premsats en motlles que donen la forma adequada a la peça fabricada.

Maquinària

Actualment hi ha empreses que ofereixen màquines i instal·lacions a la indústria de la fusta, amb una gran diversitat de maquinària i models. Això possibilita el subministrament de la màquina o la instal·lació més adient a les necessitats de cada empresa, ja sigui per a grans o per a petites produccions. Es tracta de màquines talladores de fullola, talladores de bobines de paper, envernissadores a rodet, màquines limitadores, massilladores, robots d'envernissat, laminadores i termolaminadores, talladores de perfils, etc.

Els nous materials van conduir a la fabricació de màquines per al recobriment de perfils i motllures amb làmines de xapa de fusta i folis de paper amb coles termofusibles sobre perfils d'aglomerat, MDF, plàstic, alumini, etc. Més tard, es va utilitzar el PVC com a material de recobriment, primer amb coles de dos components i després amb cola termofusible. També es van obtenir resultats excel·lents en el recobriment del llautó i l'alumini utilitzant coles de poliuretà.

Un gran pas va ser l'aplicació de laminats de baixa i alta pressió amb coles termofusibles. Finalment, es va incorporar la utilització de nous tipus de cola per augmentar la resistència al calor en l'aplicació sobre xapes de fusta, i paper i PVC amb coles termofusibles de poliamida.

Subcontractació en el sector del moble

S'entén per subcontractació l'operació en què una empresa encarrega a una altra l'execució, segons unes determinades indicacions preestablertes, d'una part de la producció o dels serveis, tot conservant l'empresa contractant la responsabilitat econòmica final.

La subcontractació permet a les empreses disposar d'un equip de producció i control avançat, d'una especialització productiva, de nova tecnologia, rapidesa, flexibilitat, qualitat i servei, que ofereix el subcontractista, el qual aporta, a més, la seva experiència per realitzar de la millor forma el producte a uns preus raonables.

Les condicions actuals que governen el mercat de productes de fusteria i moble obliguen les empreses a adaptar-se a noves estratègies, com és la desintegració de processos, és a dir, la subcontractació. Aquest factor és molt important en empreses que fabriquen mobles que necessiten diversos materials, com per exemple el moble d'oficina, que ha d'incorporar elements metàl·lics, plàstics i tèxtils. Fa uns anys la integració vertical aportava una garantia de qualitat pròpia, una consecució de costos i la generació d'economies d'escala; avui dia una integració vertical suposa una pèrdua de flexibilitat que dificulta l'especialització i requereix grans inversions de difícil rendibilitat.

L'evolució del sector de la fusta i el moble fa que es recorri a una subcontractació de caràcter més estructural, associada a complementarietat i especialització. Abans la subcontractació era únicament per a determinats processos, mentre que ara s'ha convertit en un procés de cooperació entre empreses.

Aquest és el model de subcontractació que ha permès a la indústria italiana del moble i la fusta millorar substancialment la seva competitivitat, tenint en compte que té unes característiques molt similars a la nostra.

Segons l'AIDIMA, aquesta mena de subcontractació ha de comportar un canvi de mentalitat de les dues bandes, que han de superar les reticències tradicionals, entre les quals destaquen les següents:

- Ambdues empreses han d'assumir que aquesta estratègia permet un benefici mutu i que no tan sols es tracta d'una relació de client-proveïdor.
- La subcontractació exigeix una col·laboració, seriositat, planificació i fidelitat més grans, derivades directament de qualsevol situació en què una empresa confii el control d'una part del seu procés productiu a una altra empresa. Ambdós participants n'han de ser conscients.
- La disminució del volum de producció, juntament amb la poca flexibilitat laboral, provoca que moltes de les accions normals de subcontractació siguin inviables, ja que la combinació

d'aquests dos factors obliga l'empresa a rendibilitzar el seu propi personal i recórrer a la internalització d'alguns processos que normalment subcontracta o subcontractaria.

En el segment del moble domèstic s'ha produït un canvi en el model de producció, en què els antics fabricants passen a ser muntadors de mobles. Són els directors del procés i coordinen les tasques dels diferents proveïdors. Es requereix un disseny conjunt i un grau de coordinació força alt amb el proveïdor de determinades parts del procés.

La pregunta sobre aquesta modalitat de producció que figura a l'enquesta demanava una resposta sí/no pel que fa a la utilització i, en cas afirmatiu, l'avaluació en percentatge. S'ha obtingut la resposta següent. En el global del sector, el 40 % de les empreses utilitzen la subcontractació. En el sector del moble, el grau és una mica més elevat, assoleix el 45 %. Quant al volum de la producció afectada per aquesta modalitat de producció, és bastant baix i uniforme en el conjunt del sector.

4. La indústria de la fusta i el moble a la Unió Europea

El sector de la fusta a la Unió Europea

Amb l'entrada d'Àustria, Finlàndia i Suècia dins de la UE el gener del 1995, la importància del sector de la fusta per a l'economia comunitària ha augmentat considerablement. L'entrada d'aquests nous estats membres es tradueix en un augment superior al 30 % del volum de la producció comunitària total del sector.

El sector de la transformació de la fusta és un proveïdor important de les indústries de la construcció i del moble. El 1995, el valor total de la producció va ser estimat en 41,5 miliards d'ECU a l'Europa dels dotze i en 54,1 miliards d'ECU a l'Europa dels quinze. L'ocupació s'ha estimat cap a 405.000 persones a l'Europa dels dotze i d'unes 482.000 persones a l'Europa dels quinze. El principal subsector és el dels elements de la construcció elaborats amb fusta, el qual representa el 38 % del conjunt del sector de la transformació de la fusta a la UE. El subsector de serrada i planejament representa el 16 % de la producció total; els diferents tipus de taulers, el 22 %, i els envasos, embalatges i altres productes de fusta, el 24 %.

El sector està caracteritzat per un gran nombre de petites i mitjanes empreses, les xifres de producció i d'ocupació de les quals són subestimades per la gran majoria d'estadístiques, en la mesura que no cobreixen, generalment, les petites empreses (que donen ocupació a menys de 20 persones) ni els ocupats a temps parcial o temporals.

Producció dels diferents subsectors de la fusta. UE (milions d'ECU corrents)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Serrada i planejament	4.025	6.027	5.505	5.872	8.736
Taulers	5.901	7.972	8.217	8.853	11.691
Elements per a la construcció	7.722	11.859	14.065	14.955	20.420
Embalatges i envasos	2.033	3.306	3.123	3.423	4.718
Altres productes	3.829	5.559	5.887	6.175	8.585
Total	23.510	34.723	36.797	39.278	54.150

*Estimacions d'Eurostat per a l'Europa dels quinze

Font: *Panorama* (d'Eurostat, DEBA GEIE) i elaboració pròpia

Ocupació als diferents subsectors. UE (milers)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Serrada i planejament	78	78	66	66	79
Taulers	42	68	64	62	74
Elements per a la construcció	153	161	155	155	186
Embalatges i envasos	42	45	43	40	48
Altres productes	84	88	79	79	95
Total	399	440	407	402	482

*Estimacions d'Eurostat per a l'Europa dels quinze

Font: *Panorama* (d'Eurostat, DEBA GEIE) i elaboració pròpia

Entre el 1984 i el 1993, el consum aparent de productes elaborats en fusta ha progressat en un percentatge creixent real mitjà de l'1,4 % per any. En el decurs del mateix període, la producció en preus constants ha augmentat el 25,4 % (2,5 % per any) i ha avançat la del conjunt de la indústria manufacturera comunitària, que ha progressat el 18,50 % (1,9 % per any). Les exportacions extracomunitàries en preus corrents han restat relativament estables entre el 1989 i el 1992, però el 1993 es va produir una progressió (+8,8 %).

L'ocupació ha augmentat el 7,1 % entre el 1986 i el 1990, i ha arribat a 440.550 persones. Des

d'aleshores ha disminuït per arribar cap a 400.000 persones el 1994. Els canvis a llarg termini referents a l'ocupació del sector de la fusta són idèntics als de la indústria manufacturera comunitària. Havent augmentat la producció més ràpidament que la mitjana de la indústria manufacturera, el sector de la fusta ha tingut un creixement de la productivitat més elevat. El 1994, el sector comunitari de la fusta representava el 58 % solament de la producció americana i era pràcticament igual (96 %) a la producció japonesa. Amb una taxa mitjana de creixement real anual del 3,7 % en el decurs del període 1985-1994, la producció comunitària (UE-12) va progressar lleugerament més ràpida que la dels Estats Units (que va progressar cap al 3,1 %), però ha sobrepassat –fet remarcable– el sector japonès de la transformació de la fusta (-0,6 %). El sector comunitari ampliat (UE-15) frega el 80 % de la producció americana i ultrapassa en el 30 % la producció japonesa.

La demanda de productes de la transformació de la fusta depèn principalment de dos sectors, la construcció i la indústria del moble. La demanda de productes elaborats en fusta està molt influenciada per l'evolució de la renda general i del percentatge dels interessos.

Dins de la UE, el cicle conjuntural de la construcció va arribar al seu nivell més alt el 1992, després de cinc anys sense créixer, des del 1988. L'any 1994, després de la disminució del 2,6 % observada el 1993, es va enregistrar un modest augment del 2 % en l'activitat de la construcció. Durant el 1995, es va enregistrar un lleuger augment de les activitats de la construcció de l'Europa dels quinze, que es calcula aproximadament en l'1,5 %.

Els subsectors més perjudicats han estat la construcció no residencial i l'enginyeria, mentre que la construcció d'habitatges ha progressat lleugerament (2,6 % a l'Europa dels dotze i 2,2 % a l'Europa dels quinze).

Dins del context de la integració europea, el sector està influenciat pels resultats de l'aplicació a curt termini de les normes europees i dels documents de referències tècniques, que facilitaran els intercanvis entre els estats membres.

Pel que fa a l'estructura del sector de la fusta (comprèn els mobles de fusta), aquest sector ha estat d'antuvi una activitat artesanal; l'estructura familiar de les petites i mitjanes empreses del sector n'és una característica important. Els països comunitaris (UE-12) més especialitzats en la transformació de la fusta són Portugal (amb una ràtio d'especialització de la producció de l'1,9), Espanya (1,5) i Alemanya (1,2).

El sector de la fusta comprèn 335.000 empreses aproximadament dins de l'Europa dels quinze, de les quals el 96 % ocupen menys de 20 persones i el 3,5 % entre 20 i 99 persones. Les empreses que tenen menys de 20 persones representen el 52 % de l'ocupació i el 40 % de la facturació.

Les empreses de més de 99 persones no representen més que el 0,5 % del nombre total d'empreses, però el 34 % de la facturació i el 24 % de l'ocupació.

El sector va conèixer una crisi al començament dels anys vuitanta, mentre que durant la segona meitat d'aquest decenni la demanda de productes de fusta ha conegut una expansió ràpida. Les empreses del sector han invertit considerablement per respondre a una demanda més important.

Les noves inversions han comportat una racionalització dels processos de producció i una millora de l'eficàcia i la productivitat. La intensitat del capital del procés de producció ha augmentat considerablement en el decurs de l'últim decenni.

Les reduccions dels costos resultants de la racionalització i de l'augment de l'automatització han tingut un efecte sobre la mà d'obra, cosa que ha conduït a una escassetat de mà d'obra qualificada.

La intensificació de la competència ha donat un impuls a les fusions i adquisicions, sobretot

entre empreses grans del sector, i ha donat lloc a una orientació envers productes d'alt valor afegit.

Comerç exterior

Transformació de la fusta

Comerç exterior (milions d'ECU corrents)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Exportacions extracomunitàries	1.709	2.035	2.194	2.992	3.530
Importacions extracomunitàries	7.643	10.328	10.314	12.456	7.810
Índex de cobertura	0,2	0,2	0,2	0,2	0,5

Font: *Panorama* (d'Eurostat) i elaboració pròpia

*UE-15

En preus constants, les exportacions i les importacions extracomunitàries segueixen una tendència positiva a llarg termini, ja que van augmentar cap al 4 % entre el 1984 i el 1994. Entre el 1985 i el 1993, la relació exportacions/importacions ha restat relativament estable i s'ha situat prop del 20 %. L'entrada d'Àustria, Finlàndia i Suècia a la UE el 1995 ha comportat una millora considerable de les estadístiques comunitàries de la balança comercial dels productes elaborats en fusta, ja que ha donat una disminució substancial del volum de les importacions extracomunitàries (UE-15) si es compara amb les exportacions extracomunitàries (UE-12). Per tant, el 1995 el dèficit de la balança comercial ha disminuït dos terços en l'Europa dels quinze, per comparació al nivell a què hauria arribat dins de l'Europa dels dotze.

La relació importacions/consum ha disminuït progressivament i ha passat del 28 % el 1984 al 23 % el 1993. S'ha redreçat de nou el 1994 i ha arribat al 25,6 %. La relació exportacions/producció ha disminuït igualment entre el 1985 i el 1993, però el 1995 s'ha restablert en el 7,6 %.

Els moviments comercials entre els estats membres són més importants que les exportacions extracomunitàries. Aquesta situació s'explica parcialment pels costos del transport, que limiten el comerç de la fusta i els productes elaborats en fusta.

Transformació de la fusta

Principals empreses europees, 1994 (milions d'ECU)

Empresa	País	Xifra de negoci	Benefici net	Ocupats (milers)
Enso-Gutzeit	Finlàndia	2.865,5	66,8	14,2
Bertrand Faure	França	1.703,0	13,9	14,9
Rugby Group	Regne Unit	1.304,0	64,0	9,5
Strafor Facom	França	1.149,0	9,7	11,5
Glunz	Alemanya	978,5	-8,0	6,2
Constantia Industrieholding	Àustria	844,5	11,2	7,5
Skane-Gripen	Suècia	559,9	27,9	4,0
Zodiac	França	449,3	20,7	4,3
Wagon Industrial Holdings	Regne Unit	448,3	19,5	4,8
Samas Groep	Holanda	438,9	9,8	5,4
Schaerf	Alemanya	296,5	6,8	2,6
Dapta Mallinjou	França	279,0	2,8	3,2
Corticeria Amorim Soc. Gestora Parti.	Portugal	254,9	7,9	3,3
Ahrend	Holanda	241,1	10,3	1,5
Silentnight Holdings	Regne Unit	228,3	9,3	3,4

Font: DABLE i elaboració pròpia

Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta

Unes 1.350 empreses, amb més de 20 assalariats, operen dins d'aquest sector. En total, 63.300 persones estaven ocupades a l'Europa dels dotze, i 79.100 a l'Europa dels quinze. El sector està dominat per petites i mitjanes empreses; per tant, l'ocupació total hauria de ser més important que la que indiquen les xifres oficials.

Fins a la fi del 1994 la meitat del consum de fusta serrada, planejada i assecada procedia d'importacions. La reestructuració del sector durant els anys vuitanta va incidir positivament sobre la producció comunitària i ha comportat una disminució de les importacions extracomunitàries al començament dels anys noranta i una millora de la balança comercial.

Els canvis estructurals han repercutit en una integració vertical i en la fusió de petites unitats de producció. Actualment, des de la integració d'Àustria, Finlàndia i Suècia a la UE, a penes el 15 % del consum de fusta serrada, planejada i assecada de l'Europa dels quinze és cobert per les importacions.

La productivitat de la mà d'obra ha augmentat continuament en el decurs del darrer decenni. Després d'un augment significatiu durant el període 1989-1991, els costos unitaris de mà d'obra es van estabilitzar el 1992 i van disminuir el 1993-1994 per sota del nivell del 1990, a causa de la creixença ràpida de la productivitat de la mà d'obra.

El 1995 la producció va ser estimada en 6,7 miliards d'ECU dins de l'Europa dels dotze i en 8,7 miliards d'ECU dins de l'Europa dels quinze. El 1994 el valor afegit era d'1,9 miliards d'ECU, que representa el 14 % del valor afegit del sector europeu de la fusta.

El mercat comunitari ha estat afectat per l'entrada de productes a bon preu procedents de Polònia i d'altres països de l'Europa de l'Est.

En el decurs del període 1991-1993, el sector va estar afectat per la recessió econòmica. El consum aparent, la producció i les importacions van conèixer una forta caiguda en preus corrents. Amb tot, sembla que el 1994 va arribar la reactivació per a aquest sector. El consum aparent ha augmentat el 14,6 %, la producció el 6,7 %, i les importacions extracomunitàries i les exportacions han fet un salt del 22,9 % i el 21,6 %, respectivament.

L'ocupació ha disminuït l'1 % i ha arribat a 65.800 persones el 1994, és a dir, el seu nivell més baix en deu anys. Així i tot, el 1995 hi va haver una lleugera pujada del 0,8 % i va arribar a 66.300 persones (UE-12) i 79.000 (UE-15). L'ocupació dins del sector representa el 16 % de l'ocupació total de la indústria de la fusta. La disminució entre el 1990 i el 1994, però, ha estat important dins del subsector (-15,4 %), per comparació a la indústria manufacturera (-13,5 %). Amb l'entrada de Suècia, Finlàndia i Àustria el 1995, la importància relativa de la UE augmenta de manera significativa i modifica l'estructura del comerç extracomunitari.

Aquests darrers anys, la producció dels tres blocs comercials (els Estats Units, el Japó i la UE) ha conegut una evolució més o menys paral·lela. Tanmateix, en el decurs del període 1985-1994 la taxa mitjana de creixement real anual de la producció comunitària (4 %) va ser superior a la de les produccions americana i japonesa (les dues d'1,9 %).

Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta

Comerç exterior (milions d'ECU corrents)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Exportacions extracomunitàries	286,1	303,4	284,6	346,1	1.144,4
Importacions extracomunitàries	4.777	6.586	5.572	6.847	3.281
Taxa de cobertura	0,1	0,0	0,1	0,1	0,3

Font: *Panorama* (d'Eurostat) i elaboració pròpia

*UE-15

El 1995, el percentatge de la producció que l'Europa dels dotze exportava era el 18,2 % (enfront del 5,9 % del 1994). Dins de l'Europa dels quinze aquest percentatge s'estima en el 13 % de la producció.

L'estratègia principal de les empreses del sector consisteix a elaborar productes de valor afegit més elevat. Tenen la tendència de fer-se càrrec de la segona transformació de la fusta, en comptes de ser simplement proveïdors de primeres matèries. Produint productes per encàrrec per a una transformació posterior, les empreses comunitàries poden millorar la seva competitivitat davant de competidors extracomunitaris. A més, poden reaccionar davant de les de la segona transformació, gràcies a la proximitat geogràfica.

Per raons evidents, les serradores especialitzades en les espècies autòctones estan situades generalment al mig dels boscos o pròximes a ells. Les especialitzades en les espècies d'importació, al contrari, prefereixen implantar-se pròximes als ports o als seus clients (per exemple, la indústria del moble).

Fabricació de fulloles, taulers contraplacats i altres

La fabricació d'aquests productes semielaborats en fusta és, en importància, el segon subsector de la fusta, i representa el 22 % del total de la producció del sector. Prop de 850 empreses estan en actiu dins de la fabricació dels productes semielaborats en fusta. El 1995 l'ocupació en el sector era de 74.400 persones (UE-15), és a dir, el 15 % de l'ocupació total de la transformació de la fusta.

Els principals productes semielaborats són: diferents tipus de matèries per a taulers de fusta, de partícules, de fibres i contraplacats.

Els productes que aquest subsector produeix són utilitzats com a intermedis dins de la indústria del moble o la construcció, o bé venuts com a productes acabats.

Sobre el volum total del consum de primeres matèries per a taulers de fusta, els taulers de partícules representen el 73 %, els de fibra l'11 % i el contraplacat el 16 %.

El 1994, el valor afegit d'aquest subsector va ser de prop de 2,7 miliards d'ECU, que és el 20 % total de la fusta. Amb el 37 % del valor afegit, Alemanya és el principal productor comunitari, davant de França i d'Itàlia.

Contraplacat i taulers de fusta

Classificació per sectors (1994) (milers de m³)*

Classificació	Producció	Exportacions extracomunitàries
Taulers de partícules	21.011	4.962
Taulers de fibres - Fusta dura	1.056	821
Taulers de fibres - PFMD ⁽¹⁾	2.500	300
Contraplacat	1.648	835

Font: Cei-Bois

*UE-12

(1) Taulers de fibres semirígides

Durant el període 1985-1994 el consum aparent de productes semielaborats en fusta ha tingut una taxa mitjana de creixement anual real del 3,3 %, amb l'excepció en aquesta tendència dels anys 1986 i 1993, en què el consum va disminuir. En el mateix període, la producció a preus constants ha augmentat el 41,4 %, percentatge molt superior al de la indústria manufacturera (+22,1 % de mitjana). Els resultats del 1993 han augmentat la desviació.

L'ocupació dins del sector ha disminuït, segons les estimacions, el 8,9 % entre el 1990 i el 1994.

De tota manera, aquesta tendència negativa del nivell d'ocupació és menys marcada que per al conjunt de la indústria manufacturera comunitària.

En el decurs del període 1990-1994, la producció comunitària de productes semielaborats en fusta va augmentar una taxa anual real mitjana del 3,7 %, contra el 2,9 % als Estats Units i el -1,6 % al Japó. La producció augmenta d'una manera menys cíclica que l'americana. El sector europeu dels taulers de fusta és relativament recent i està especialitzat en productes com ara els taulers de partícules i de fibres semirígides, mentre que la indústria americana és molt activa en la producció de contraplacat.

Pel que fa al comerç exterior, després d'un gran creixement del 30,6 % el 1993, les exportacions extracomunitàries es van estabilitzar el 1994. La tendència a l'augment de les exportacions cap a destinacions no comunitàries (Àsia principalment) va començar el 1993 i es va relaxar una mica el 1994.

La balança comercial resta negativa a causa de les importacions massives extracomunitàries de contraplacat.

El 1994, els principals mercats d'exportació a Àsia eren el Japó i Taiwan. De fet, les importacions extracomunitàries consisteixen essencialment en contraplacat i en taulers de fibra (durs), mentre que els taulers de partícules i els taulers de fibres de densitat mitjana (PFMD) constitueixen la majoria de les exportacions extracomunitàries.

Com que el 1994 el 40 % de les importacions extracomunitàries provenien dels països de l'AELE, amb els tres nous estats membres des del 1995, s'ha produït una disminució considerable de les importacions extracomunitàries, i també del dèficit de la balança comercial de l'Europa dels quinze.

Contraplacat i taulers de fusta

Comerç exterior (milions d'ECU corrents)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Exportacions	375,1	475,1	610,5	610,0	788,2
Importacions	1.670,6	2.109,2	2.091,5	2.075,4	1.783,7
Taxa de cobertura	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4

Font: *Panorama* (d'Eurostat) i elaboració pròpia

*UE-15

En el decurs de la recessió del començament dels anys noranta, les inversions en les noves capacitats de producció van donar lloc a la racionalització que, en certs casos, es tradueix en el tancament d'unitats de producció antigues o ineficaces, cosa que ha fet disminuir la sobre capacitat durant aquest període. Actualment, la represa econòmica i les perspectives del sector comunitari dels taulers de partícules semblen més favorables que al començament dels noranta, almenys en termes de volum de producció.

El sector comunitari dels taulers de partícules s'ha trobat amb certes pressions exercides sobre el cost de les primeres matèries. L'any 1994 es va caracteritzar per l'augment espectacular dels preus de la cola (30 %). Aquestes coles representen cap al 20 % del cost total de la producció dels taulers de partícules. Per consegüent, el sector dels taulers de partícules experimenta grans dificultats per ajustar els seus preus en relació amb els costos més elevats de les primeres matèries.

La producció de PFMD gairebé s'ha duplicat en el decurs dels cinc darrers anys. El 1994, el PFMD representava el 67 % de producció total dels taulers de fibra. Actualment, hi ha 44 instal·lacions de producció a divuit països europeus, amb 53 cadenes de producció. El sector dels taulers de partícules és constituït per 145 empreses aproximadament i ocupa 19.000 persones.

Els països comunitaris més especialitzats dins de la producció de productes semielaborats en

fusta són Grècia i Bèlgica. Bèlgica és el primer exportador mundial de taulers de partícules, amb un volum d'exportació de prop d'1,6 milions de m³, xifra que representa el 20 % del comerç mundial.

La indústria dels panells de partícules és un sector amb una forta intensitat de capital. La producció està quasi totalment automatitzada, fet que exigeix esforços importants en recerca i desenvolupament. Aquestes condicions impliquen que una empresa mitjana de fabricació de taulers de partícules ultrapassa la dimensió d'una pime tradicional del sector de la fusta, i que el valor afegit d'aquesta activitat és inferior a la d'altres sectors, on el percentatge elevat dels costos de mà d'obra n'augmenta el valor afegit.

Aquests darrers anys, el sector ha patit importants reestructuracions i s'ha produït una aparent concentració. Les grans empreses han començat a estendre les seves inversions dins d'unitats de producció més grans, i això per tot Europa.

Dins del sector dels taulers de fibra, les inversions se centren en el desenvolupament de nous productes, la modernització de productes existents, l'augment de la capacitat i el pas a mètodes de producció ecològics.

El sector del contraplacat presenta, relativament, una mà d'obra important. L'evolució tecnològica i les aplicacions informàtiques dins del control de la producció i l'explotació de les màquines han reduït en gran part els costos de producció i han permès, al mateix temps, una reducció substancial del percentatge de pèrdua de fusta. El sector està ben adaptat a la diversificació dels productes, particularment quan els mètodes de producció permeten la fabricació de petites sèries de productes especials realitzats per encàrrec.

Elements per a la construcció elaborats en fusta

La fabricació d'elements per a la construcció elaborats en fusta representa el 38 % (20,4 miliards d'ECU el 1995) del valor de la producció del sector comunitari de la fusta. En constitueix, doncs, el subsector principal. Depèn fortament de l'evolució de la indústria de la construcció, està molt implicat en el terreny de la renovació i és menys dependent de la construcció d'edificacions noves. Aquest subsector produeix diversos elements per a la construcció en fusta (portes, bastiments, envans, escales, construccions de fusta encastada i laminada, construccions prefabricades de fusta, etc.).

Ocupa prop de 186.600 persones, és a dir, el 38,6 % de l'ocupació total dins de les indústries de la transformació de la fusta. L'any 1994 el valor afegit d'aquest subsector va ser de 5,3 miliards d'ECU, el 39 % de la fusta a la UE.

En el decurs del període 1985-1994, el consum aparent d'elements per a la construcció elaborats en fusta ha augmentat regularment a una taxa mitjana de creixement real del 5,3 % (UE-12). La producció comunitària no ha pogut seguir la ràpida evolució de la demanda, malgrat haver-hi una disminució de les exportacions extracomunitàries, particularment entre el 1990 i el 1994, i un dèficit comercial que ha augmentat del 1987 el 1994 i ha assolit 1,2 miliards d'ECU. Tanmateix, la producció en preus constants ha progressat a una taxa estimada del 37 % entre el 1985 i el 1994, és a dir, el 15 % més que el creixement mitjà de la indústria manufacturera de l'Europa dels dotze. Aquest ràpid creixement es va donar entre el 1992 i el 1994, anys en què l'activitat de la construcció es va mantenir.

L'ocupació va disminuir durant la primera meitat dels anys vuitanta. Gràcies al creixement de la demanda, l'ocupació va començar a progressar de nou el 1987 i va arribar a un màxim de 161.100 persones el 1990. De tota manera, l'ocupació va caure i va arribar a una xifra estimada de 154.800 el 1994, seguint la tendència general del conjunt del sector de la fusta.

En el passat, el sector dels elements per a la construcció elaborats en fusta era molt més important als Estats Units que a la UE. El 1985, el valor de la producció comunitària només

representava el 56 % de la producció dels Estats Units, però el 1993 la diferència del volum de la producció tan sols va ser del 12,4 %.

La demanda del sector depèn molt de l'evolució de la indústria de la construcció. Actualment, la renovació coneix una expansió més ràpida que el conjunt del sector de la construcció, i representa prop d'un terç del total de l'activitat de la construcció a l'Europa occidental. Aquesta situació afavoreix particularment la demanda d'elements per a la construcció elaborats en fusta, que són especialment destinats a la renovació. Per exemple, la producció de parquets de fusta per a habitatges individuals ha estat beneficiada pel canvi de les preferències dels consumidors durant els últims anys.

En principi, el mercat únic no incideix significativament en la demanda d'elements de construcció per als habitatges privats, ja que els mercats regionals estan ben definits i continuaran existint en el si d'Europa. Aquesta situació és deguda, en gran part, a les condicions climàtiques específiques i a les tradicions i els estils de construcció locals.

La demanda d'elements de fusta per a la construcció està cada vegada més influenciada per les propietats d'aïllament tèrmic i acústic de la fusta, més que no pas per les seves propietats més tradicionals, particularment dins del sector de la construcció no residencial.

La competència internacional resta relativament limitada, a causa de les diferències de condicions climàtiques i de les tradicions en matèria de construcció. Els costos de transport constitueixen igualment un factor limitador per al comerç internacional, perquè la gran majoria dels productes són pesats i voluminosos. Tanmateix, la competència estrangera es fa sentir i, essencialment, és deguda als costos de mà obra menys importants dins dels països no comunitaris.

Els productors de bastiments en fusta coneixen la competència de productes de substitució realitzats a partir d'altres materials, com són l'alumini i el clorur de polivinil (PVC). Els bastiments de fusta posseeixen la part de mercat més important dins de la UE, amb un 40 %, per davant de l'alumini i el PVC.

Recentment, els productors tradicionals d'elements per a la construcció elaborats en fusta han conegut igualment la competència d'altres subsectors de la indústria de la fusta, com ara les serradores, els productors de taulers de fusta i, fins i tot, els fabricants de mobles.

El procés de producció distingeix el fabricant industrial d'elements per a la construcció elaborats en fusta del fuster local. Les màquines i les tècniques de producció utilitzades dins d'una fàbrica de portes o de bastiments, per exemple, s'assemblen més a les de la indústria del moble que a les del fuster independent. El disseny assistit per ordinador, l'equipament punta i les instal·lacions de cobertura automatitzada han trobat el seu camí dins del sector dels elements per a la construcció elaborats en fusta. Aquest sector, doncs, s'ha convertit en el proveïdor d'empreses de construcció o de fusters independents, que integren els elements prefabricats dins de la construcció.

Les pimes estan estructurades per afrontar les condicions climàtiques específiques, les tradicions i els estils de construcció locals. La majoria de les empreses d'aquest sector són pimes. Més de 2.000 empreses que ocupen un mínim de 20 persones estan en actiu dins del sector.

Les inversions recents estan concentrades en la modernització de les fàbriques i el creixement de la capacitat, a causa, entre d'altres, de la progressió de la demanda alemanya des de la reunificació. Les inversions són, principalment, dels productors europeus; la inversió estrangera és poc important.

Dins del sector dels bastiments, un nombre creixent de fabricants associa la producció de bastiments de fusta i de PVC. Des del punt de vista tecnològic, aquesta associació és perfectament possible, ja que les màquines per a la producció de bastiments de fusta poden

igualment ser utilitzades per al tractament del PVC.

L'accentuació de l'harmonització ha desenvolupat el mercat, i el comerç intracomunitari s'estén. Pel que fa a la distribució, s'està manifestant una concentració, ja que les cadenes de magatzems de bricolatge han creat unitats dins d'altres països de la UE en resposta a l'harmonització i a l'extensió del mercat.

Les exportacions extracomunitàries només representaven el 3 % de la producció el 1995, mentre que les importacions extracomunitàries cobrien el 9,6 % del consum a l'Europa dels dotze. A l'Europa dels quinze els percentatges són encara més baixos, amb el 2,7 % i el 5,7 %, respectivament.

El comerç extracomunitari resta limitat a alguns productes molt estandarditzats que puguin ser transportats amb costos relativament baixos.

De tota manera, el comerç intracomunitari augmenta ràpidament. Aquesta progressió és deguda a la integració europea, que ha llançat un procés d'harmonització de normes tècniques.

Després de l'entrada d'Àustria, Finlàndia i Suècia el 1995, les importacions han estat inferiors al 26 % de les importacions extracomunitàries de l'Europa dels dotze per el 1994.

Les importacions de productes estandarditzats a baix preu provenen, cada vegada més, de països amb costos de mà d'obra poc elevats de l'Europa de l'Est i del sud-est asiàtic.

Elements de fusta per a la construcció

Comerç exterior (milions d'ECU corrents)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Exportacions extracomunitàries	385,4	442,3	379,3	464,8	550,9
Importacions extracomunitàries	313,5	624,3	1.268,6	1.648,1	994,7
Taxa de cobertura	1,2	0,7	0,3	0,3	0,6

Font: *Panorama* (d'Eurostat)

*UE-15

Embalatges de fusta

Els productes principals del sector dels embalatges de fusta són les caixes, les caixes amb reixa, les paletes, els tonells i les bobines per cable.

El 1995, el valor de la producció d'aquest subsector va ser de prop de 4,7 miliards d'ECU. La producció a l'Europa dels quinze va ser el 30 % superior a la de l'Europa dels dotze (3,6 miliards d'ECU) el mateix any, cosa que indica la importància relativa dels nous estats membres pel que fa a productors d'embalatges de fusta.

Les xifres d'ocupació van ser de 40.200 persones a l'Europa dels dotze i 47.900 a l'Europa dels quinze. Quant al valor afegit d'aquest subsector, l'any 1994 era d'1,15 miliards d'ECU aproximadament, el 8 % de la fusta.

El consum aparent ha augmentat constantment en el decurs del període 1985-1991, amb taxes de creixement superiors al 10 % entre el 1989 i el 1990. Entre el 1992 i el 1993, la demanda d'embalatges va disminuir, a causa de l'alentiment general del creixement econòmic i dels intercanvis internacionals. La represa econòmica, principalment basada en el creixement del comerç exterior, ha tingut una incidència positiva sobre la producció el 1994 i el 1995. En el decurs del període 1985-1994, el creixement anual real mitjà de la producció va ser lleugerament inferior (4,6 %) al del consum aparent (4,7 %).

L'ocupació dins del sector ha augmentat constantment a partir del 1988 i va arribar a 45.900 ocupats el 1991. La debilitat de la demanda durant el període 1992-1993 va comportar una disminució de l'ocupació, que va retornar al nivell del 1988, amb 40.000 ocupats.

Comparant internacionalment, la producció d'embalatges, el 1994 i a l'Europa dels dotze, va ser

el doble que la producció americana, i va sobrepassar la producció japonesa en prop del 50 %. Durant el període 1985-1994, la producció comunitària també va progressar més ràpidament que l'americana i la japonesa.

Els embalatges de fusta són comprats principalment per diverses indústries. La demanda d'aquests embalatges va estretament lligada a la situació macroeconòmica general. Dins de la UE, els productors d'embalatges i de paletes coneixen la competència de productes elaborats a base d'altres primeres matèries, com ara els metalls i les matèries plàstiques. La competència estrangera dels països extracomunitaris és notable, sobretot pel que fa als productes normalitzats. Aquests darrers anys, ha arribat una competència extracomunitària important de l'Europa de l'Est. És evident que els costos de la mà d'obra inferiors constitueixen el principal avantatge d'aquests competidors extracomunitaris.

A causa del grau de complexitat relativament feble del procés de producció, els productors comunitaris troben dificultats per obtenir avantatges tecnològics. Encara que es doni un grau d'automatització màxima, sovint és difícil competir amb els costos salarials inferiors i la distorsió de pràctiques comercials com, per exemple, el dúpning.

S'ha de tenir en compte que la disponibilitat de primeres matèries juga un paper important. L'Europa de l'Est, per exemple, posseeix reserves importants de fusta que es dediquen a la producció de paletes. Les primeres matèries utilitzades per a la producció d'embalatges i de paletes són el pollancre i el pi. Les dimensions de les paletes han estat normalitzades en bona mesura.

Des de la segona meitat dels anys vuitanta, el sector ha tingut inversions considerables per a l'automatització i la racionalització, cosa que ha comportat un augment de la producció. Però el treball manual encara és important per a certes operacions. A més, l'automatització ha fet necessari un creixement de personal amb coneixements tècnics sobre les màquines i els utilitatges.

La majoria de les empreses d'aquest subsector són pimes. El nombre d'empreses que ocupen més de 20 treballadors és estimat en 800. En valor absolut, França és el productor més important d'embalatges de fusta en el si de l'Europa dels dotze, amb el 31,8 % del valor afegit total.

Les principals estratègies de totes les empreses del sector consisteixen a racionalitzar i automatitzar el procés de producció, de manera que sigui possible competir eficientment amb els productes provinents dels països amb salaris baixos.

Els productors desenvolupen sistemes de reciclatge. Aquesta iniciativa hauria de procurar un avantatge competencial sobre els productors de paletes de material plàstic o metall. Pel que fa al comerç exterior, les exportacions i les importacions extracomunitàries van ser, el 1994, de 90 i 60 milions d'ECU respectivament, cosa va donar un excedent comercial de 30 milions d'ECU.

El comerç exterior dels embalatges i les paletes és d'una importància limitada, però ha progressat de manera notable des del 1989. Les importacions extracomunitàries representen actualment l'1,8 % del consum de paletes i embalatges. Aquestes importacions provenen essencialment de països de l'Europa de l'Est com ara Polònia, Hongria i l'ex-Txecoslovàquia. Les exportacions extracomunitàries només representen el 2,6 % de la producció.

La major part dels intercanvis tenen lloc dins de la UE. Es podria dir que les xifres de comerç exterior són subestimades, atès que certs moviments internacionals d'embalatges i de paletes no són visibles, perquè les trameses d'embalatges i de paletes buits són comptabilitzades en les estadístiques de comerç exterior, mentre que els embalatges i les paletes carregats no ho són. Els principals mercats de destí extracomunitaris dels embalatges i les paletes són els Estats Units, Austràlia i Suïssa. Les importacions extracomunitàries venen sobretot dels Estats Units, Suècia i, més recentment, de països de l'Europa de l'Est com ara Polònia, la República Txeca i

Romania.

Envasos i embalatges de fusta

Comerç exterior (milions d'ECU corrents)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Exportacions extracomunitàries	44,8	63,7	72,0	90,1	106,9
Importacions extracomunitàries	31,6	50,9	50,9	60,0	56,5
Taxa de cobertura	1,4	1,3	1,4	1,5	1,9

*Estimacions d'Eurostat per a l'Europa dels quinze

Font: *Panorama* (d'Eurostat) i elaboració pròpia

Altres productes elaborats en fusta

El sector d'altres productes elaborats en fusta comprèn molts subsectors, petits i heterogenis, de la indústria de la fusta, com ara marcs per a quadres, fotografies, miralls i altres objectes similars.

Llevat dels anys 1992 i 1993, la producció i el consum del sector han conegut una millora notable després del 1985, malgrat una competència creixent de certs països amb salaris baixos de l'Europa de l'Est i de l'Extrem Orient. El sector es caracteritza per la presència d'un gran nombre de pimes i una ocupació relativament estable. Les inversions importants han estat adreçades, els darrers anys, a automatitzar els processos de producció i així competir més eficaçment amb les importacions. Malgrat això, la balança comercial ha continuat davallant. El 1995, el valor de la producció d'aquest subsector va totalitzar més de 8 miliards d'ECU (UE-15), xifra que representa el 16 % de la producció total de les indústries de la fusta (amb l'excepció dels mobles). El nombre de persones ocupades va arribar a les 95.000 (UE-15), el 19,7 % de l'ocupació total del sector, xifra que mostra la importància de la mà d'obra en aquest sector. El valor afegit va ser de 2,4 miliards d'ECU l'any 1994, el 18 % del total de la fusta. Alemanya és, amb diferència, el productor més important d'altres productes elaborats en fusta en el si de la UE, i això no únicament quant a valor absolut. La producció per ocupat és igualment molt més elevada a Alemanya que a altres països comunitaris com són França, Itàlia o el Regne Unit.

L'ocupació va disminuir entre el 1985 i el 1988, en què va passar de 84.000 a 82.700 persones. Amb tot, va tornar a reactivar-se per arribar a un màxim de 90.400 persones ocupades el 1991. El 1994 la xifra d'ocupats estava estimada en 79.300 persones, i va començar a augmentar lleugerament (0,4 %) el 1995, en què es va donar una ocupació de 79.700 persones a l'Europa dels dotze i de 95.000 a l'Europa dels quinze.

Durant el període 1985-1994, la producció dels considerats altres productes elaborats en fusta va augmentar a una taxa anual del 2,4 %, contra el 2,2 % del conjunt de la indústria manufacturera.

El 1994, la producció comunitària (UE-12) d'altres productes elaborats en fusta va ser equivalent al 45 % de la producció americana i al 107 % de la producció japonesa. En el decurs del període 1985-1994, la producció comunitària d'altres productes elaborats en fusta va progressar més lentament que la producció americana (3,0 %). En el mateix període, la producció japonesa va disminuir.

Atès que el sector és molt heterogeni, els seus productes interessen generalment a tipus de compradors diferents, és a dir, consumidors industrials o finals. Els marcs per a fotografies, quadres, miralls, etc. són comprats principalment pel gran públic. Aquests productes són distribuïts per canals importants, com ara els grans magatzems, i també pel petit comerç especialitzat.

D'altra banda, la disponibilitat de primeres matèries juga sovint un paper important. Com que el procés de producció té una mà d'obra relativament elevada, el creixement de la

productivitat és relativament feble.

En el decurs de la segona meitat dels anys vuitanta, el sector va fer importants inversions per a l'automatització i la racionalització. A causa de la competència exterior, els productors comunitaris del sector automatitzen al més possible el procés de producció. Les operacions d'embalatge i etiquetatge són igualment objecte d'automatització. La fabricació de pinzells i raspalls per a la pintura està menys automatitzada, encara que s'estan enregistrant progressos significatius.

La majoria de les empreses del sector són pimes. El nombre d'empreses que ocupen més de 20 persones s'estima cap a 1.100.

A la majoria dels països comunitaris la ràtio d'especialització de la producció no és significativa.

Les importacions extracomunitàries han progressat ràpidament des del 1987 i han augmentat la seva part de consum comunitari (passa del 15,2 % el 1986 al 28 % el 1994). Les exportacions extracomunitàries han progressat a una taxa anual mitjana del 5,02 % entre el 1985 i el 1994.

Altres productes elaborats en fusta
Comerç exterior (milions d'ECU corrents)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Exportacions extracomunitàries	617	751	848	1.481	939
Importacions extracomunitàries	850	957	1.332	1.826	1.694
Taxa de cobertura	0,7	0,8	0,6	0,8	0,6

Font: *Panorama* (d'Eurostat)

*UE-15

4. La indústria de la fusta i el moble a la Unió Europea

La indústria del moble és una de les indústries manufactureres més importants de la UE. El sector comunitari del moble és el més competitiu en l'àmbit mundial. El predomini de la UE s'ha consolidat en el decurs dels anys vuitanta, ja que s'hi han fet grans inversions.

La indústria del moble és considerada generalment com una indústria local, dominada per les petites empreses.

Actualment, dins de la UE hi ha més de 90.000 petites i mitjanes empreses que donen ocupació a unes 850.000 persones, xifra que representa el 2 % del conjunt de la mà d'obra industrial. D'aquestes empreses, unes 7.900 són de més de 20 assalariats i hi treballen prop de 580.000 persones.

El mobiliari domèstic es defineix com un bé de consum durable, i el mobiliari d'oficina i el comercial són considerats com una inversió en les empreses i administracions. La despesa dels consumidors en l'adquisició de mobiliari reflecteix la salut de l'economia i el nivell de renda disponible dels consumidors de cada país.

Les variacions demogràfiques juguen un paper important: l'augment de la natalitat, els casaments o l'allargament de l'esperança de vida tenen repercussions sobre el nivell de demanda. La mobilitat social i l'augment de la riquesa estimulen igualment la demanda.

La demanda també està influenciada pel nivell d'activitat en el sector de la construcció. Un mercat en expansió implica sovint una alça en la compra de mobiliari. Als països de la UE amb un nivell de vida alt, els habitatges estan molt equipats i el mercat està saturat. S'estima que menys d'un terç de la demanda és una demanda obligada, ocasionada pels naixements, la formació de nous habitatges o la substitució de mobles fets malbé.

La situació econòmica general (nivell dels tipus d'interès, creixement del PNB, nivell d'atur, confiança del consumidor i de les empreses en l'economia) pot influenciar la demanda de manera positiva o negativa.

Alemanya és el primer productor de mobles, seguida d'Itàlia, França i el Regne Unit. El valor afegit creat pels fabricants representa el 38 % del valor de la producció. El progrés és més important als països del sud d'Europa, on l'automatització va començar més tard, i en el sector del moble fabricat en metall, on la gran part dels mobles els produeixen fabricants més grans que la mitjana.

Des de sempre el sector del moble ha donat ocupació a una mà d'obra nombrosa. Durant els anys seixanta, la part salarial de la xifra de negoci de les empreses estava encara a la ratlla del 50 %.

Actualment la mecanització ha progressat fins a un punt en què la part salarial és del 28 % i encara menys en les fàbriques molt automatitzades.

Amb tot, encara que les característiques de la primera matèria, com ara la fusta, el metall i el vidre, es prestin a l'automatització, la diversitat de formes dels mobles no permet la introducció de processos que es basin en els fluxos de producció continus, com per exemple els del sector de l'automòbil.

La indústria del moble està constituïda per subsectors molt diferents. Els fabricants de mobles estan especialitzats en un o dos tipus de mobles.

El subsector principal, en termes de valor de producció, és el que produeix mobles de la llar (21 %), seguit dels entapissats i seients (18 %), mobles de cuina (13,3 %) i mobles d'oficina (10%).

Mobles de metall i fusta
Principals indicadors (UE)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Producció (milions d'ECU corrents)	30.551	47.627	49.585	50.587	58.315
Ocupació (milers)**	568,2	624,9	589,6	582,0	649,4

* UE-15

** Ocupats en empreses de més de 20 assalariats

Font: *Panorama* (d'Eurostat) i elaboració pròpia

La producció de mobles ha progressat el 4,3 % en valor real anual mitjà durant el període 1987-1991 (sobrepassant així el conjunt de la indústria manufacturera en un 1 %). La situació en el sector del moble va millorar a causa de la competitivitat creixent dels fabricants i de la represa econòmica.

Els anys 1994 i 1995 van ser febles per al sector del moble. Solament els països que es van abocar a l'exportació van obtenir bons resultats, en alguns casos ajudats per la feblesa de la seva moneda.

En conjunt, la producció de mobles va augmentar l'1,6 % el 1994 (-0,5 % en volum), però el sector va perdre 12.000 ocupats el 1994, encara que el 1995 es va produir una lleugera creació de llocs de treball.

A Alemanya, França i Bèlgica la producció ha disminuït considerablement des del 1992 a causa d'una reducció del consum, en particular de béns duradors com són els mobles. Els fabricants menys afectats són els que exporten una gran part de la seva producció.

El 1995 la tendència ha estat positiva a França (+2,5 %). A Itàlia, després de la recessió del 1993, el sector del moble està en via de recuperació des del 1994. Al Regne Unit la represa va començar el 1993; el 1994 va ser l'any de la confirmació de la recuperació gràcies a una bona demanda, però el volum de la producció va caure al començament del 1995, fet que comprometia la continuïtat de la millora.

Els fabricants danesos també han estat beneficiats per una recuperació del seu mercat nacional i per un augment de la seva competitivitat sobre els mercats alemanys i escandinaus. La seva producció va augmentar el 17,5 % el 1994 i el 14,1 % el 1995.

Nombre d'empreses i assalariats en el sector del moble (metall i fusta)
per estat membre a la Unió Europea, 1994

Estat	Empreses	Ocupats
Total Unió Europea (15)	93.413	867.511
	(%)	(%)
Bèlgica i Luxemburg	1,61	2,54
Dinamarca	0,52	2,08
Alemanya	2,73	22,83
Grècia	10,71	2,77
Espanya	11,77	9,72
França	19,53	12,22
Irlanda	0,43	0,71
Itàlia	35,86	21,79
Holanda	4,77	2,95
Àustria	0,43	1,50
Portugal	3,75	4,27
Finlàndia	1,50	1,21
Suècia	0,34	1,47
Regne Unit	6,05	13,95

Font: UEA (Union Européenne de l'Ameublement) i elaboració pròpia

La producció de mobles de fusta va passar de 20.873 milions d'ECU el 1991 a 28.208 milions d'ECU el 1994. Pel que fa als mobles de metall, el valor de la producció va ser d'11.000 milions d'ECU el 1994.

Als països de l'Europa central i oriental, el productor més important és Polònia, amb un valor de producció d'1 miliard d'ECU (dels quals el 75 % són exportacions). Els principals països asiàtics que produeixen i exporten mobles són Taiwan (1.500 milions d'ECU en l'exportació, és a dir, el 40 % de la producció), Indonèsia (800 milions d'ECU, el 70 %), Malàisia (600 milions d'ECU, el 50 %), Tailàndia (400 milions d'ECU), les Filipines (400 milions d'ECU) i la Xina (400 milions d'ECU).

Hi ha dos models d'organització a Europa: d'una banda, les empreses mitjanes o grans, la capacitat competitiva de les quals es basa en economies d'escala, i, de l'altra, les empreses petites i mitjanes, molt especialitzades en un segment concret del mercat.

El 1994, el sector comunitari del moble només estava constituït per divuit empreses o grups d'empreses la facturació dels quals sobrepassava els 200 milions d'ECU. Amb l'excepció d'alguns grups productors de diversos productes, com ara Schieder, Welle o Parisot, la gran part d'aquestes empreses estan especialitzades en la producció d'un o dos tipus de mobles. Dels divuit grups d'empreses, deu són alemanys, tres són francesos, dos són italians, un és neerlandès, un és britànic i un és danès.

Trenta empreses tenen una facturació de 100 a 200 milions d'ECU. Aquestes empreses (llevat d'algunes d'italianes) estan situades al nord d'Europa.

La dimensió de les empreses és molt superior en el sector dels mobles de cuina que en els altres. Dins del sector del mobiliari d'oficina, les 100 primeres empreses representen els dos terços de la producció i els 50 primers fabricants europeus representen el 50 % de la producció i el 50 % de les exportacions.

La repartició de les petites i mitjanes empreses i de les grans empreses depèn del país. A Alemanya les empreses tenen, generalment, més de 20 treballadors. El nombre mitjà d'assalariats en una empresa alemanya és de 77. A Itàlia i a França és corrent veure més empreses petites: 189.000 italians treballen a 33.500 empreses de mobles, mentre que 106.000 francesos treballen a 18.247 empreses.

Mobles elaborats en fusta i metall

Els primers productors de mobles de la UE, 1994

Empreses i grups d'empreses	País	Facturació (milions d'ECU)	Tipus de mobiliari
Schieder Gruppe	Alemanya	800-1.000	Dormitori, menjador, encoixinat, cuina
Welle Gruppe	Alemanya	800-1.000	Dormitori, menjador, encoixinat
Steelcase-Strafor	França/EUA	600-800	Despatx
Samas Froep	Holanda	600-800	Despatx
Wellmann	Alemanya	400-600	Cuina
Alno	Alemanya	300-400	Cuina
Groupe Parisot	França	300-400	Dormitori, menjador, encoixinat, cuina
Steinhoff Gruppe	Alemanya	300-400	Encoixinat
Nobilia	Alemanya	300-400	Cuina
Natuzzi	Itàlia	300-400	Encoixinat
Skandinavisk Gruppe	Dinamarca	200-300	Despatx
Christie-Tyler	Regne Unit	200-300	Encoixinat, matalassos
Skane-Gripen	Alemanya/Suècia	200-300	Cuina
Klaussner Gruppe	Alemanya	200-300	Encoixinat
Voko	Alemanya	200-300	Despatx
Snaidero	Itàlia	200-300	Encoixinat

Font: Panorama d'UEA (Union Européenne de l'Ameublement) i elaboració pròpia

Distribució regional

Les empreses de mobiliari estan relativament concentrades en els diferents països de la UE. A Alemanya, es concentren en tres regions: Renània del Nord-Westfàlia, Baviera i Baden-Württemberg. A Itàlia, prop de dos terços de les empreses i dels ocupats es troben a la part septentrional del país (Treviso). A França, la concentració més gran de les societats i dels ocupats se situa a les regions de l'Oest/Vendès/ Bretanya, Illa de França, Normandia i Roine-Alps. A Bèlgica, totes o quasi totes les societats es troben a Flandes Occidental. A Espanya, hi ha una alta concentració d'empreses de mobiliari a València i la seva àrea (moble residencial), al País Basc (moble de cuina i d'oficina) i a Catalunya i Madrid (moble d'oficina).

Mobles de metall i fusta

Comerç exterior (milions d'ECU corrents)

	1985	1990	1993	1994	1995*
Exportacions extracomunitàries	3.966	4.359	4.559	5.141	5.034
Importacions extracomunitàries	1.514	2.521	3.768	3.704	3.292
Taxa de cobertura	2,6	1,7	1,2	1,4	1,5

Font: *Panorama* (d'Eurostat) i elaboració pròpia
*UE-15

S'estima en 24 miliards d'ECU el conjunt de les exportacions mundials de mobiliari, incloent-hi les exportacions intracomunitàries. Les exportacions dels fabricants comunitaris representen el 65 % del total. El 1994 Itàlia va ser el primer país exportador de mobles, amb un valor total d'exportacions de 5,6 miliards d'ECU. Les exportacions dels fabricants alemanys van ser de 3,2 miliards d'ECU, mentre que les franceses i les daneses totalitzaven 1,5 miliards d'ECU per cada país.

Alemanya és un mercat atractiu per als exportadors de mobles. El 1994 va importar 5,7 miliards d'ECU de mobles, principalment provinents d'Itàlia, Polònia i Dinamarca. França, els Països Baixos i el Regne Unit són altres grans importadors de mobles. Les seves importacions van ser, el 1994, de 2,4 miliards d'ECU, 1,6 miliards d'ECU i 1,5 miliards d'ECU, respectivament.

Els països rics i industrialitzats són els millors clients per als mobles comunitaris, però els països de l'Europa central i oriental (PECO) s'han convertit en mercats importants: globalment, el 1994, els fabricants de la UE van exportar cap a aquests països mobles que representen prop del 15 % del conjunt de les exportacions extracomunitàries de mobles.

Pel que fa a les importacions extracomunitàries, els països d'Àsia i Europa oriental són els principals proveïdors de mobles, si n'excloem Suècia i Àustria (membres de la UE des del 1995). El sector del moble dels PECO va exportar per valor d'1,6 miliards d'ECU el 1994. Els proveïdors més importants són Polònia, Romania, la República Txeca, Eslovènia i Hongria. Entre els països d'Àsia, els proveïdors principals van ser Indonèsia, Taiwan, la Xina i Tailàndia. Altres proveïdors importants són Suïssa, els Estats Units i Sud-àfrica.

5. La indústria de la fusta i el moble a Espanya

Les fonts de proveïment

La indústria de la fusta i el món forestal estan estretament vinculats. És evident que cal defensar el patrimoni forestal i no és fàcil amb unes produccions d'un cicle tan llarg; però també cal veure com la indústria transformadora és fonamental per mantenir una activitat econòmica lligada als boscos i repercuteix en un increment del valor afegit dels productes obtinguts a les àrees on el bosc té un paper important en la renda econòmica. En aquest sector hi ha una dependència molt important dels mercats exteriors, que es tradueix en unes importacions de fusta en brut que, en pes, representen aproximadament el 40 % del conjunt importat pel sector de la fusta, tendència que es va invertint a favor dels productes més elaborats.

La característica principal de la superfície forestal espanyola és que, a moltes zones, es troba molt poc concentrada i majoritàriament a les mans de particulars. Quasi el 70 % de la superfície d'arbreda són explotacions privades, enfront del 23 % d'utilitat pública. Aquesta situació varia segons les zones geogràfiques, però es manté la preponderància de la propietat particular.

Avui, tothom està d'acord que el bosc ha de ser rendible. I, perquè ho sigui, ha de ser productiu, tant pel que fa a l'obtenció de fusta i altres productes com pel que fa a la resta dels seus beneficis mediambientals. És difícil que els propietaris apliquin criteris de gestió empresarial a les superfícies forestals, ja que s'ha de tenir present que qualsevol actuació que es realitzi té un impacte en la indústria de serrada que només es pot mesurar a llarg termini. Hi ha uns torns d'uns trenta anys, necessaris per obtenir primera matèria en condicions òptimes.

Els resultats de l'últim inventari forestal (1986-1995) demostren que, no obstant això, els boscos espanyols estan creixent.

Evolució dels boscos espanyols. Existències (volum de fusta) en milers de m³

Comunitat autònoma	Inventari forestal nacional		Diferència
	1965-1974	1986-1995	
Euskadi	28.603	43.476	52 %
Balears	3.865	5.511	43 %
Múrcia	2.014	3.215	60 %
Astúries	27.248	32.570	20 %
Cantàbria	13.353	19.253	44 %
Galícia	71.150	97.896	38 %
Navarra	29.168	45.395	56 %
Madrid	5.187	6.788	31 %
Extremadura	12.265	19.244	57 %
Castella-Lleó	75.426	87.197	16 %
Comunitat Valenciana	8.569	10.850	27 %
Castella-la Manxa	50.383	48.976	-3 %
La Rioja	5.463	9.623	76 %
Canàries	8.355	9.453	13 %
Catalunya	52.389	79.708	52 %
Total parcial	393.438	519.155	32 %
Aragó	32.543		
Andalusia	30.252		
Total Espanya	456.233		

Font: ICONA-MAPA (a partir d'AITIM) i elaboració pròpia

El coneixement de les fonts de proveïment és molt important per a qualsevol instal·lació, ja que a més dels serradors hi ha altres consumidors que, tot i que a priori no busquen les mateixes

qualitats, cal tenir en compte. Així, la utilització de la fusta en rotlle que s'extreu es distribueix, aproximadament, segons els percentatges següents:

- Serrada i xapes o fulloles (40 %), consumida pels serradors i fabricants de xapes.
- Fusta per a trituració (37 %), consumida pels fabricants de taulers i per la indústria paperera.
- Llenya (15 %), fusta utilitzada com a font de combustible i fabricació de carbó vegetal.
- Posts, puntals i altres (7 %).

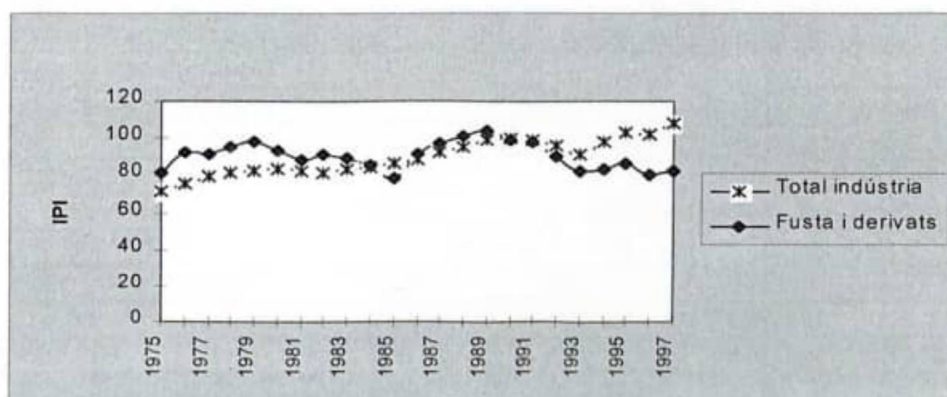
A més de les extraccions, la indústria necessita importar per completar les seves necessitats i alhora exporta –aquests aspectes es tracten en l'apartat del comerç exterior.

Visió general de les indústries de la fusta i el moble

La indústria de la fusta era fins al començament dels anys seixanta una activitat quasi artesana; fins i tot quan es movien primeres matèries de grans dimensions, com en el cas de les serradores, es feia pràcticament a mà. La normalització dels productes i el desenvolupament de maquinària específica per a productes concrets van permetre el treball en sèrie en productes com ara els taulers, els envasos i altres productes de fusteria. Els darrers deu anys ha estat la introducció de la informàtica i l'electrònica, tant a les màquines com en el control de processos, el que ha modificat la manera de treballar i els coneixements que es requereixen en molts llocs de treball.

Una pinzellada de l'evolució general del sector ens dona idea del fet que segueix una evolució molt semblant al cicle econòmic de la indústria, encara que a partir de l'any 1992 l'índex de producció del sector se situa clarament per sota, cosa que evidencia un cert retard respecte de la recuperació de la producció observada en el conjunt de la indústria espanyola. El gràfic també denota una gran sensibilitat del sector als canvis econòmics a curt termini. Deflactada la producció bruta del sector, obtenim una caiguda preocupant de la producció real a partir de l'any 1991.

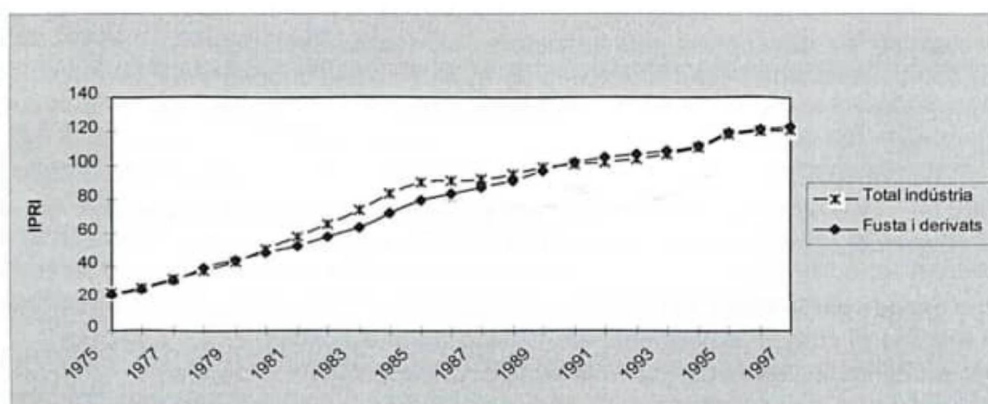
Espanya, índex de producció industrial (base 1990)

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Pel que fa a l'índex de preus industrials, el gràfic següent en mostra l'evolució, que és pràcticament paral·lela al conjunt de la indústria.

Espanya, index de preus industrials (base 1990)

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

El conjunt de les indústries de la fusta i el moble està format per unes 23.000 empreses, amb unes 200.000 persones ocupades. Es tracta d'empreses petites, ja que el 93 % dels establiments industrials tenen menys de 20 treballadors, mentre que per al conjunt de la indústria aquest percentatge és del 87 %. Si es fa una comparació entre el sector que ens ocupa i el total de la indústria, la conclusió és que el nombre d'empreses del conjunt del sector representa el 15,5 % dins del total de la indústria espanyola, però només el 8,3 % si considerem les persones ocupades i prop del 4 % si ens referim a la facturació.

Pel que fa a la distribució geogràfica, aquest sector es troba repartit per tot el territori, però algunes especialitats presenten concentracions industrials. Així, la indústria de serrada i taulers, que consumeix primera matèria en rotlle, té una localització propera als boscos, sobretot a Galícia; i la fusteria, malgrat estar molt distribuïda, presenta concentracions locals com les d'Iscar (Valladolid) i Villacañas (Toledo). El 65 % de la indústria del moble està situada a quatre comunitats autònomes: la Comunitat Valenciana, Catalunya, el País Basc i Madrid.

Tot seguit es dona una visió retrospectiva del sector partint de la classificació d'activitats de l'any 1974. Per tant, només es consideren els mobles de fusta (llevat de l'any 1995).

Evolució del sector de la fusta i el moble de fusta

Persones ocupades

Espanya	1978	1981	1986	1990	1995
Sector de la fusta	107.905	92.401	72.172	88.356	86.519
Sector del moble de fusta	107.745	91.067	68.036	70.496	107.133*
Total indústria	2.812.402	2.561.708	2.091.449	2.222.520	2.322.694

Font: INE i elaboració pròpia

*Inclou els mobles de fusta i altres materials

El nombre d'ocupats del sector en relació amb el total de la indústria es manté constant al llarg del temps, amb un percentatge a la ratlla del 7 %, i augmenta una dècima si s'hi inclouen els mobles no fabricats en fusta. Les despeses de personal també augmenten a un ritme semblant a les del conjunt industrial, però els costos per persona ocupada en el sector de la fusta se situen entre el 50 i el 60 % per sota del nivell del conjunt de la indústria.

Evolució del sector de la fusta i el moble de fusta**Costos de personal (MPTA corrents)**

Espanya	1978	1981	1986	1990	1995
Sector de la fusta	39.077	54.359	64.330	111.152	178.107
Sector del moble de fusta	46.776	63.418	71.238	100.043	237.240*
Total indústria	1.750.337	2.654.603	3.704.025	5.381.274	8.053.378

Font: INE i elaboració pròpia

* Inclou els mobles de fusta i altres materials

Evolució recent

L'anàlisi actual del sector es fa a partir dels tres subsectors considerants a la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques de l'any 1993: primera transformació, segona transformació i mobles (independentment de la primera matèria utilitzada).

Indústries de la fusta i del moble, Espanya

Persones ocupades	1993	1994	1995
Primera transformació	19.707	19.679	21.660
Segona transformació	65.120	62.932	64.859
Fabricació de mobles	110.295	105.990	107.133
Total empreses de la fusta i mobles	195.122	188.601	193.652
Total indústria	2.353.103	2.317.274	2.322.694
% empreses fusta s/ total indústria	8,3	8,1	8,3

Font: INE, Encuesta Industrial de Empresas i elaboració pròpia

Indústries de la fusta i del moble, Espanya

Nombre d'empreses	1994	1995
Primera transformació	1.747	1.899
Segona transformació	9.917	10.031
Fabricació de mobles	11.301	11.100
Total empreses de la fusta i mobles	22.965	23.030
Total indústria	149.942	148.624
% empreses fusta s/ total indústria	15,3	15,5

Font: INE, Encuesta Industrial de Empresas i elaboració pròpia

Destaca el sector del moble, que acumula més de la meitat dels ocupats, i el segueix en importància la fusteria dedicada a la construcció (inclosa dins de la segona transformació), a la qual pertanyen el 24 % dels ocupats i el 35,5 % de les indústries.

Indústries de la fusta i del moble, Espanya

Facturació* (MPTA)	1993	1994	1995
Primera transformació	237.594	268.940	325.848
Segona transformació	414.343	449.272	529.088
Fabricació de mobles	762.558	789.981	858.270
Total empreses de la fusta i mobles	1.414.495	1.508.193	1.713.206
Total indústria	36.898.442	41.055.405	46.058.520
% empreses fusta s/ total indústria	3,8	3,7	3,7

Font: INE, Encuesta Industrial de Empresas i elaboració pròpia

* Import net de la xifra de negocis

Primera transformació de la fusta

La indústria de primera transformació és la que, a partir del tronc, obté un producte de valor comercial però que requereix una transformació posterior abans de ser utilitzat per l'usuari.

Aquest subsector, que inclou el procés de serrada, tractament inicial i fabricació de taulers, representa l'11,2 % del total de l'ocupació en el sector de la fusta i el moble. Pel que fa al nombre d'empreses, la distribució és la següent:

Espanya, primera transformació de la fusta, any 1995

	Nre. d'empreses	<20 ocupats	≥20 ocupats
Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta	1.596	1.495	101
Fabricació de plaques, taulers i plafons de fusta	303	173	130

Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

El subsector de la primera transformació de la fusta està format bàsicament per dos tipus d'activitats diferenciades: la serrada i preparació industrial de la fusta, que ocupa una mitjana de 8 treballadors per empresa, i la fabricació de fulloles, taulers contraplacats, enllistonats, de partícules aglomerades, de fibres i altres taulers i plafons, que té una ocupació mitjana de 26 treballadors per empresa. És evident, doncs, que les empreses dedicades a aquesta segona activitat superen la mitjana de treballadors per empresa del conjunt de la indústria espanyola i, per tant, es requereix una inversió superior per a la implantació d'aquestes indústries.

Espanya, primera transformació de la fusta

<i>Persones ocupades</i>	1993	1994	1995
Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta	10.818	10.887	12.101
Fabricació de xapes, taulers i plafons de fusta	8.889	8.792	9.559

Nombre d'empreses

Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta	1.409	1.596
Fabricació de xapes, taulers i plafons de fusta	338	303

Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas*

A continuació s'analitzaran les dues activitats que formen la primera transformació. Es tracta d'un sector complex, tant pel que fa a les empreses com a la varietat de productes que fabriquen.

1. Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta

Si considerem les estimacions de l'AIDIMA, durant l'any 1995 la producció de fusta serrada de resinoses a Espanya va ser de 3,07 milions de m³, que representen 62.270 MPTA, quantitat que suposa el 9 % d'increment respecte de la producció del 1994.

En el quadre següent es descriuen les principals variables del sector de la serrada, planejament i preparació industrial de la fusta, d'acord amb l'enquesta industrial que realitza l'INE.

Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta

1993

1994

1995

Espanya, principals variables (MPTA)

Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	95.447	102.199	125.235
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	769	544	645
Total ingressos d'explotació	96.216	102.743	125.880
Variació d'existències de productes	777	378	699
Consums ⁽³⁾	54.707	59.731	72.433
Treballs realitzats per a altres empreses	1.404	1.781	3.143
Despeses de personal	19.787	19.142	22.126
Serveis exteriors	13.183	13.490	16.407
Dotació per a amortització de l'immobilitzat	2.558	2.524	2.697
Total despeses d'explotació	91.639	96.668	116.806
Inversió realitzada en actius materials	2.137	2.446	3.785

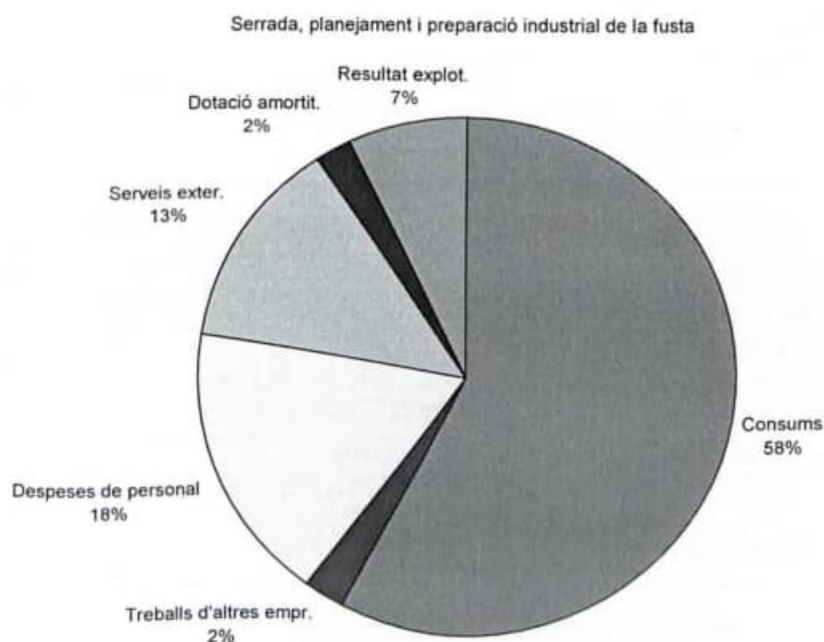
 Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Així doncs, els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

La característica principal de l'activitat és el minifundisme i el baix nivell d'utilització de la capacitat productiva instal·lada. S'observa un procés de reestructuració: en el període 1990-1995 han desaparegut aproximadament el 20 % de les serradores, principalment les de menor dimensió i amb estructura familiar. Aquestes reestructuracions es produeixen periòdicament, de manera que en els moments de caiguda del mercat desapareixen i posteriorment, quan es produeix la recuperació, tornen a emergir, cosa que provoca tensions, ja que en aquesta mena d'establiments industrials hi ha una elevada economia submergida que pressiona a la baixa els preus.

La localització geogràfica de les serradores segueix un paral·lelisme amb les zones productores de fusta: Galícia concentra més del 30 % de la indústria de la serrada d'Espanya, seguida per Castella-Lleó i el País Basc, si bé en aquesta darrera comunitat hi ha menys indústries però són

de major dimensió.

Tenint en compte que en molts casos s'inclouen valors corresponents a la segona transformació, només 60 empreses representen una mica més de la meitat de la producció. Per ordre d'importància, se situen a Galícia, el País Basc, Catalunya i Castella-Lleó. La dimensió mitjana d'aquestes empreses se situa en 34 treballadors, molt per sobre de la mitjana de l'activitat. La facturació mitjana d'aquest grup de serradores és de 546 MPTA; en destaquen les basques, que tenen una facturació mitjana de 732 MPTA.

La fusta serrada es destina principalment a construcció (41 %), envasos i embalatges (37 %) i mobles i fusteria (14 %).

2. Fabricació de fulloles, taulers contraplacats, enllistonats, de partícules aglomerades, de fibres i altres plafons

Les variables econòmiques corresponents al compte d'explotació d'aquesta activitat mostren que es tracta d'empreses generalment grans, amb una facturació mitjana de quasi 500 MPTA i una estructura de despeses d'explotació on el 15 % es destina a personal, enfront de la mitjana de la indústria espanyola que és del 18,5 %.

Fabricació de xapes, taulers i plafons Espanya, principals variables (MPTA)	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	142.147	166.741	200.613
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	1.387	1.552	1.860
Total ingressos d'explotació	143.534	168.293	202.473
Variació d'existències de productes	-1.133	309	2.844
Consums ⁽³⁾	81.666	95.360	118.610
Treballs realitzats per a altres empreses	1.435	2.439	3.082
Despeses de personal	23.515	24.298	28.151
Serveis exteriors	25.557	26.247	30.052
Dotació per a amortització de l'immobilitzat	6.931	7.619	9.533
Total despeses d'explotació	139.104	155.963	189.428
Inversió realitzada en actius materials	3.500	5.066	12.724

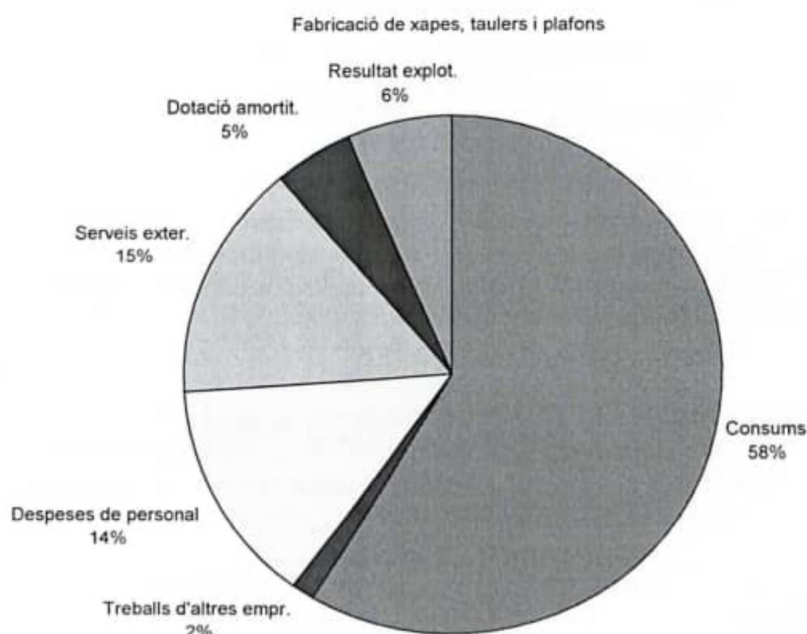
Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

La informació de l'INE relativa a la producció comercialitzable es desglossa a continuació per a les empreses que tenen 20 ocupats o més:

Fabricació de fulloles, taulers i plafons de fusta, 1995

Valor de la producció comercialitzada ⁽¹⁾	Valor (MPTA)
Fusta contraxapada formada per fulles de gruix unitari $\leq 6\text{mm}$	19.444
Fustes xapades estratificades i les altres contraxapades	8.937
Taulers de partícules i similars (de fusta)	74.647
Taulers de fibra de fusta	*
Fulles per a xapat i contraxapat i altres fustes serrades, tallades o desenrotllades de gruix $\leq 6\text{mm}$	12.833
Fusta densificada en blocs, planxes, taules o perfils	2.511

Font: INE, *Encuesta Industrial de Productos* i elaboració pròpia

(1) El criteri de valoració és el del preu mitjà de venda net, és a dir, inclou els costos dels envasos i embalatges i exclou l'IVA

* Secret estadístic

Per fer una anàlisi més acurada d'aquesta activitat es consideren separatament la fabricació de taulers de partícules aglomerades, de taulers de fibres, de fulloles i taulers contraxapats, i de taulers enllistonats, amb informació de producció del Ministeri d'Indústria i Energia i de l'AIDIMA.

2.1. Taulers de partícules aglomerades

Durant l'any 1994 el sector productor de taulers de partícules estava format per unes 13 empreses, amb 14 instal·lacions i 23 línies de fabricació. La capacitat de les línies de producció era de 2,12 milions de m^3 i la producció va ser d'1,7 milions de m^3 , amb un valor de 38.000 MPTA. L'evolució tecnològica que ha experimentat el sector per l'aplicació de la informàtica i de l'electrònica en el control del procés productiu ha obligat a la renovació d'equips i ha ocasionat un augment de la capacitat productiva de més del 30 %.

La indústria dels taulers d'aglomerats va disminuir la seva producció el 7,2 % durant el 1995 respecte de l'any anterior. Es tracta d'un producte homogeni que té un mercat força saturat. Les

indústries han augmentat el valor afegit dels seus productes per compensar la disminució de la producció.

Pel que fa a la distribució geogràfica, destaquen Galícia i Castella-Lleó que, amb 7 i 4 línies, representen el 34 % i el 17 % respectivament del total de la capacitat de producció instal·lada; Catalunya representa aproximadament el 7 %.

2.2. Taulers de fibres

Cal diferenciar dos tipus de taulers de fibres, amb tecnologies de fabricació diferents: el tauler de fibres dur (FD), amb densitats properes a la unitat, i el tauler de fibres de densitat mitjana (MDF). La capacitat instal·lada el 1994 era de 740.000 m³, i aproximadament el 80 % corresponia a taulers de MDF. La producció total va ser de 550 milers de m³, amb un valor de 22.000 MPTA.

Durant l'any 1995, la indústria de taulers de fibres va incrementar la seva producció, a causa de l'important augment de la capacitat instal·lada els anys anteriors. La producció estimada va ser de 600.000 m³, un 9,1 % superior a la del 1994. La competència en el mercat europeu és important, sobretot l'oferta de taulers MDF.

L'any 1994 hi havia un total de 6 empreses amb 9 línies de producció. Galícia representa el 63,5 % de la capacitat instal·lada i té 6 línies, Castella-Lleó té 2 línies i Aragó en té 1.

2.3. Fulloles i taulers contraplacats

Pel que fa a la fabricació de fulloles, cal distingir segons la seva forma de tall: fullola a la plana i a fullola de desenrotllament. La fullola a la plana té com a aplicació principal el recobriments de taulers (aglomerats, fibres i contraplacat) amb finalitats decoratives. La fullola obtinguda per desenrotllament dels troncs es destina a envàs i embalatge i, en gruixos més fins, a la fabricació de taulers contraplacats.

Les indústries fabricants de fulloles a la plana són unes 17 i el 1994 van produir 60.000 m³ amb un valor de 9.400 MPTA. El 70 % de les empreses del sector és a la Comunitat Valenciana.

El sector de les indústries fabricants de taulers contraxapats va tenir, el 1995, una producció de 325.000 m³, xifra que representa un decrement del -1,2 % respecte del 1994. Dins del sector dels taulers contraplacats, cal diferenciar les instal·lacions que fabriquen taulers contraplacats per a envasos i embalatges de les que fabriquen taulers per aplicar a la fusteria i al moble.

El subsector fabricant de contraxapat per a envàs i embalatge va produir, durant el 1995, 210.000 m³, amb un valor de 10.500 MPTA. Aquesta especialitat va experimentar, el 1995, una evolució favorable, ja que la producció va augmentar el 2,3 % respecte de l'any anterior. Contribueixen a aquest augment tant la millora de la quota de l'envàs de fusta, enfront del de cartró, en l'exportació de productes hortofructers com el fet d'haver augmentat la seva exportació com a tauler.

Els taulers de dimensions més grans, d'aplicació a la fusteria i als mobles, porten generalment almenys una cara de fusta tropical. La producció durant el 1994 va ser de 119.000 m³, amb un valor de 12.700 MPTA. En aquest subsector, que durant l'any 1995 va reduir la seva producció (-7,5 %), s'observa una dificultat de proveïment de fusta en rotlle tropical, fet que està portant gradualment a la desaparició del sector que treballa amb aquesta mena de fusta. Els països productors posen traves a l'exportació de fusta sense elaborar, pels costos del transport dels troncs i per la pressió ecologista al consum de primera matèria. Aproximadament el 90 % de les empreses estan instal·lades a la Comunitat Valenciana.

2.4. Taulers enllistonats

Són peces massisses de fusta d'un gruix igual, unides per les vores, que configuren un tauler. Les aplicacions fonamentals són encofrats, fusteria (perfiles), mobles i bricolatge. Es tracta d'un producte relativament recent, que permet emprar fustes de petites escairades. Actualment hi ha a Espanya unes 16 instal·lacions, de les quals 8 són al País Basc. També hi ha alguns fusters

que, amb mètodes artesans, produeixen aquest tipus de tauler, sobretot per a mobiliari i portes de mobles de cuina.

La producció el 1994 va ser d'uns 115.000 m³, amb un valor de 8.000 MPTA.

Segona transformació de la fusta

La indústria de segona transformació és la que proporciona productes finals, és a dir, utilitzables directament per l'usuari.

A Espanya, el total d'empreses de segona transformació de la fusta representa el 43,5 % del total de les indústries dedicades a la fusta i al moble i el 33,5 % dels ocupats en l'esmentat sector. Es tracta d'unes indústries que tenen una mitjana de 6 treballadors per empresa; són, per tant, molt petites: el 95 % ocupa menys de 20 treballadors.

Espanya, segona transformació de la fusta, any 1995	Nre.	< 20	≥ 20
	d'empreses	ocupats	ocupats
Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció	8.155	7.875	280
Fabricació d'envasos i embalatges de fusta	868	747	121
Fabricació d'altres productes de fusta	1.008	916	92

Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

Destaquen la importància i, alhora, l'atomització de l'activitat destinada a la fabricació d'estructures de fusta i peces de fusta per a la construcció, que l'any 1995 ocupava uns 46.000 treballadors. S'observa una situació competitiva baixa, les causes de la qual són la deficient comercialització dels productes i la rellevància del treball per encàrrec, cosa que accentua el problema de l'escassa dimensió de la major part de les empreses.

Espanya, segona transformació de la fusta

<i>Persones ocupades</i>	1993	1994	1995
Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció	47.091	46.330	46.001
Fabricació d'envasos i embalatges de fusta	10.016	8.288	9.716
Fabricació d'altres productes de fusta	8.013	8.314	9.142

Nombre d'empreses

Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció	8.189	8.155
Fabricació d'envasos i embalatges de fusta	807	868
Fabricació d'altres productes de fusta	921	1.008

Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

Tot seguit s'analitzen les tres activitats que formen el subsector de la segona transformació.

1. Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció

Aquest subsector es denomina normalment "fusteria" i inclou, entre altres productes, la fabricació de portes, finestres, terres i estructures de fusta. Els productes de fusteria s'incorporen a la construcció i constitueixen l'epígraf en el qual estan censades la majoria de les indústries de fusta. El 45 % de la producció del sector de la fusta (excepte mobles) són productes de fusteria.

Fabricació d'estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció
Espanya, principals variables (MPTA)

	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	278.595	307.051	342.947
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	2.179	1.422	1.799
Total ingressos d'explotació	280.774	308.473	344.746
Variació d'existències de productes	3.776	2.467	3.135
Consums ⁽³⁾	135.660	159.244	179.779
Treballs realitzats per a altres empreses	13.064	12.423	15.896
Despeses de personal	82.212	81.196	86.668
Serveis exteriors	29.398	30.980	31.718
Dotació per a amortització de l'immobilitzat	6.638	6.288	7.594
Total despeses d'explotació	266.972	290.130	321.655
Inversió realitzada en actius materials	9.183	9.548	8.655

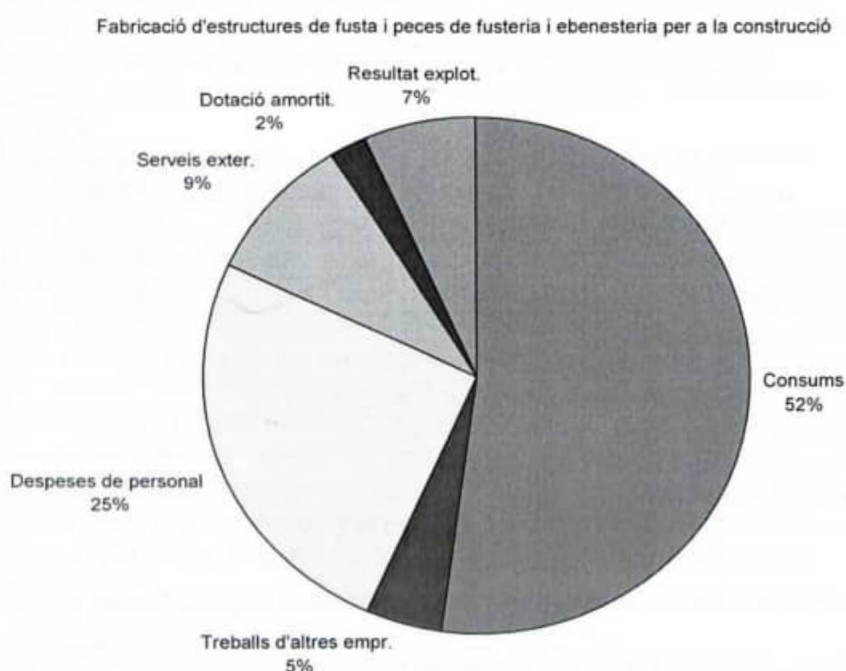
Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

Cal diferenciar dos tipus de d'empreses: les artesanes i les industrialitzades. Les artesanes, generalment amb menys de 10 ocupats, acostumen a tenir multiactivitats pel que fa a la producció. Tenen una distribució local i, en molts casos, col·loquen els productes fabricats per les fusteries industrialitzades tot complementant els elements que són específics a cada obra, o bé són de serveis per a la reparació i petites obres domiciliàries. Aquestes indústries, a vegades, complementen la seva activitat amb algun moble, generalment de mecanització senzilla a base de superfícies planes o aglomerat. Moltes d'aquestes fusteries treballen a l'obra col·locant elements que prèviament han ajustat al taller.

Les fusteries industrialitzades tenen línies de producció específiques per a algun tipus de

producte, com són les portes, les finestres, els parquet, els armaris de paret o les estructures de fusta enllistones.

En aquest apartat diferenciem les activitats de fabricació de fusteria industrial, més concretament de portes i finestres, la fabricació dels terres de fusta i la de les estructures de fusta.

Espanya, peces de fusteria per a la construcció

Producció comercialitzada⁽¹⁾ (MPTA)	1993	1994	1995
Finestres, balcons i els seus bastiments i llindars de fusta		6.087	9.971
Portes i els seus bastiments i llindars de fusta, incloent-hi mobles encastrats	52.756	55.743	81.376
Taulers per a parquet			
Per a parquet mosaic	936	1.239	1.414
La resta	2.652	3.899	5.701
Encofrats per a formigó de fusta		967	1.530
Teules i llates de fusta		36	9
Altres obres i peces de fusteria per a la construcció		4.175	5.110
Construccions prefabricades de fusta		11.882	9.706

Font: INE, *Encuesta Industrial de Productos* i elaboració pròpia (empreses de 20 ocupats o més)

(1) El criteri de valoració és el del preu mitjà de venda net, és a dir, inclou els costos dels envasos i embalatges i exclou l'IVA

1.1. Fusteria industrial (portes i finestres)

Les indústries de fusteria industrial estan situades principalment a Castella-la Manxa, amb aproximadament el 25 % dels ocupats i del nombre d'empreses, seguida per Castella-Lleó, la Comunitat Valenciana i Galícia amb el 8 % de les empreses i el 4 % de l'ocupació.

La fabricació de finestres està força atomitzada i es concentra bàsicament a la zona septentrional i a les zones costaneres del nord d'Espanya, que és on s'utilitza més la finestra de fusta. El gran competidor de la finestra de fusta és la d'alumini, que representa el 72 %. La finestra de fusta, representa el 21 %, i la de PVC, el 6 % (informació de l'AIDIMA corresponent a l'any 1989).

Les indústries que produeixen portes són unes 225 i presenten un grau d'industrialització alt, ja que el desenvolupament normatiu que té el producte ho exigeix. El 90 % de les portes que es fabriquen a Espanya es fan aproximadament en 30 instal·lacions.

1.2. Terres de fusta

La producció de taulers per a parquet té una tendència creixent a Espanya. Segons la informació de l'INE, en tres anys la producció en valor quasi s'ha duplicat, i en metres quadrats s'ha multiplicat per 2,7. Per tant, el conjunt de la producció de parquet augmenta i els preus es redueixen. Contràriament, la producció de parquet mosaic s'ha mantingut pràcticament constant, si bé ha augmentat el preu del metre quadrat.

1.3. Estructures de fusta

En el sector d'estructures de fusta, es diferencien les fetes amb fusta serrada i les fetes amb fusta laminada i encolada.

Les fusteries que realitzen estructures de fusta serrada són quasi artesanes i se situen al nord d'Espanya, que és on encara es manté la tradició d'utilitzar fusta a les cobertes dels habitatges unifamiliars. El sector més lligat a les aplicacions de les estructures de fusta serrada és el de la construcció d'habitatges, el qual ha tingut un augment de la seva importància els darrers cinc anys.

Les empreses que fabriquen estructures de fusta laminada i encolada constitueixen un sector en creixement i se'n preveu projecció de futur, sobretot pel que fa a les grans superfícies com són els hipermercats, els poliesportius i les piscines. Es tracta d'un sector constituït només per

unes 4 empreses nacionals, encara que darrerament s'hi han introduït diverses empreses franceses. El repartiment del mercat està aproximadament al 50 % entre la producció nacional i la importació.

2. Fabricació d'envasos i embalatges de fusta

El sector d'envasos i embalatges, després del subsector de fabricació de fulloles i taulers de fusta, pertanyent a la primera transformació i molt lligat a aquest, és el segon en ocupats per empresa. La indústria de l'envàs dedica una part important a l'exportació, sobretot els envasos fabricats amb tauler contraplacat. Durant l'any 1995 les condicions climàtiques favorables per a la fruita van induir a fer servir envasos de fusta, que presenten millors característiques per a l'emmagatzematge llarg que els seus competidors de cartró o de plàstic.

Fabricació d'envasos i embalatges de fusta

Espanya, principals variables (MPTA)

	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	85.386	83.438	111.850
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	344	264	728
Total ingressos d'explotació	85.730	83.702	112.577
Variació d'existències de productes	621	-276	234
Consums ⁽³⁾	50.500	50.707	72.463
Treballs realitzats per a altres empreses	519	695	1.531
Despeses de personal	18.333	16.681	20.756
Serveis exteriors	9.796	8.775	11.326
Dotació per a amortització de l'immobilitzat	1.611	1.552	2.145
Total despeses d'explotació	80.759	78.410	108.221
Inversió realitzada en actius materials	2.162	2.204	3.806

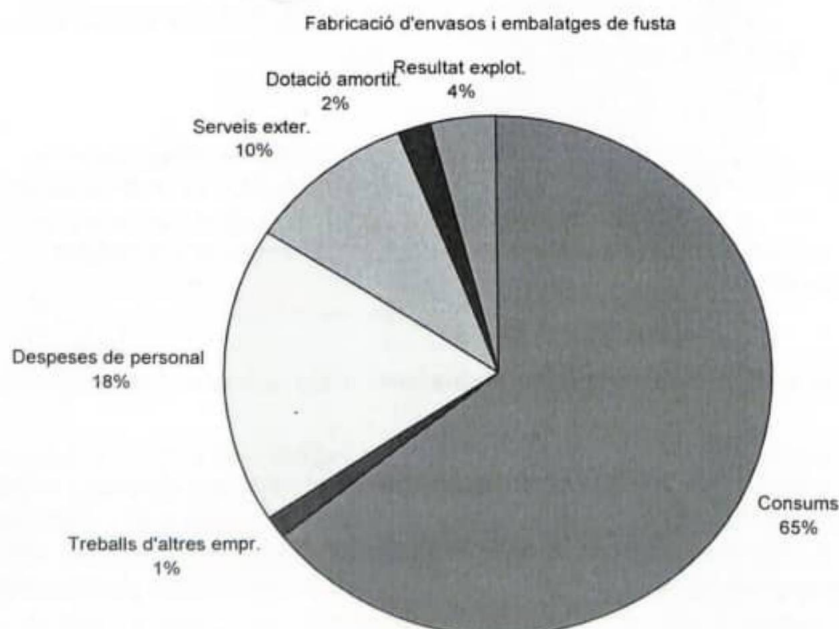
Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

Espanya, envasos i embalatges de fusta**Producció comercialitzada ⁽¹⁾ (MPTA)**

	1993	1994	1.995
Paletes de fusta	5.230	6.639	14.935
Paletes caixa i altres plataformes per a càrrega, de fusta	6106	5.437	6.358
Caixes, caixetes, gàbies, tambors i similars	16.462	22.632	27.852
Tambors i rodets per a cables, de fusta	538	*	1.315
Barrils, bótes, tines i les seves parts, de fusta	787	897	1.407

Font: INE, *Encuesta Industrial de Productos* i elaboració pròpia (empreses de 20 ocupats o més)

(1) El criteri de valoració és el del preu mitjà de venda net, és a dir, inclou els costos dels envasos i embalatges i exclou l'IVA

(*) Dada no publicada per secret estadístic

3. Fabricació d'altres productes de fusta

Aquest sector comprèn activitats que van des de la fabricació de marcs, activitat que representa aproximadament el 45 % del valor de la producció, fins a la fabricació de taüts.

El sector dels taüts està compost per unes 70 empreses, concentrades principalment a Galícia (41 %), la Comunitat Valenciana (18 %), Andalusia (9 %), Catalunya (6 %) i Múrcia (6 %). Però la producció es concentra majoritàriament en unes 18 empreses. Les empreses que tenen més de 20 treballadors es troben situades principalment a la Comunitat Valenciana (44 %) i Galícia (28 %); Catalunya concentra l'11 % de les empreses de més de 20 treballadors.

Fabricació d'altres productes de fusta**Espanya, principals variables (MPTA)**

	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	50.362	58.783	74.291
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	2.125	2.216	2.342
Total ingressos d'explotació	52.487	60.999	76.633
Variació d'existències de productes	633	235	-144
Consums ⁽³⁾	1.660	25.709	35.606
Treballs realitzats per a altres empreses	19.885	1.854	2.172
Despeses de personal	17.621	17.996	20.406
Serveis exteriors	8.655	9.733	11.217
Dotació per a amortització de l'immobilitzat	1.421	1.742	1.972
Total despeses d'explotació	49.242	57.034	71.373
Inversió realitzada en actius materials	2.301	3.454	2.963

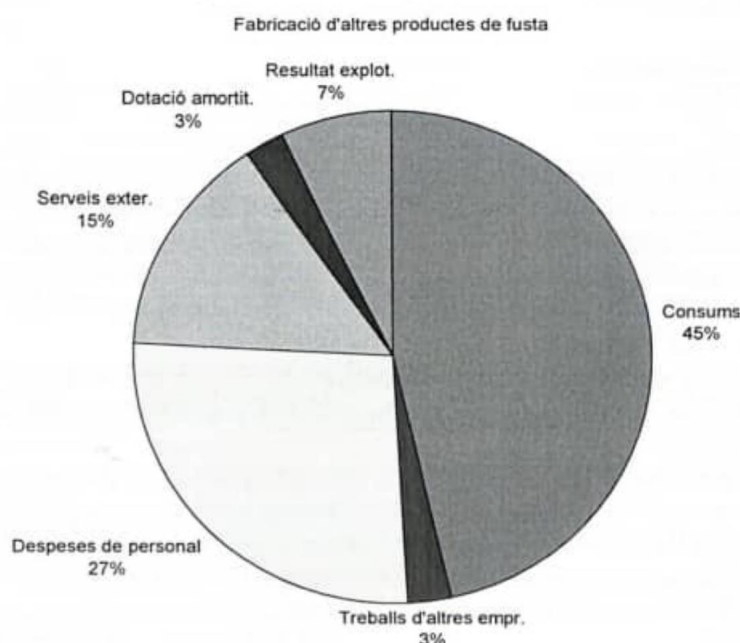
Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

Fabricació d'altres productes de fusta

Producció comercialitzada ⁽¹⁾ (MPTA)

	1993	1994	1995
Eines i els seus mànecs, muntures i mànecs d'escombres i raspalls, formes, eixampladores per al calçat, de fusta	1.049	1.171	1.531
Serveis de taula i estris de cuina, de fusta	1.119	—	1.293
Fusta treballada en marqueteria, cofres i estotjos per a joies o ganiveteria, estatuets i altres guarniments, de fusta	575	1.533	1.919
Marc de fusta per a quadres, fotografies, miralls o objectes similars	8.673	10.830	13.392
Altres articles de fusta			
Taüts	3.822	3.917	5.634
La resta (perxes, rodets i bobines per a la filatura, persianes...)	10.566	6.427	12.359

Font: INE, *Encuesta Industrial de Productos* i elaboració pròpia (empreses de 20 ocupats o més)

(1) El criteri de valoració és el del preu mitjà de venda net, és a dir, inclou els costos dels envasos i embalatges i exclou l'IVA

Fabricació de mobles

Segons dades de l'INE, a partir de l'*Encuesta Industrial de Empresas*, el sector del moble espanyol està format per 11.100 empreses, que durant l'any 1995 van facturar uns 858.000 MPTA i donen feina directa a 107.000 treballadors. Hi ha molt poques empreses de grans dimensions: el 92,6 % de les empreses té menys de 20 persones ocupades.

Espanya, fabricació de mobles, 1995

	Nre. d'empreses	< 20 ocupats	≥ 20 ocupats
Nombre d'empreses segons el nombre d'ocupats	11.100	10.019	1.081
Total empreses de la fusta i el moble	23.029	21.224	1.805
Total indústria	148.624	129.886	18.738
% empreses moble s/ total indústria	7,5	7,7	5,8
% empreses moble s/ sector de la fusta i el moble	48,2	47,2	59,9

Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

Si considerem les principals variables econòmiques, observem que el sector del moble en relació amb el total de la indústria representa el 7,5 % del nombre d'empreses, el 4,6 % del nombre d'ocupats i només l'1,8 % de la xifra de facturació. Tant els ingressos com les despeses

d'explotació giren a la ratlla del 2 % del total de la indústria espanyola.

Fabricació de mobles

Espanya, principals variables (MPTA)	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	762.558	789.981	858.270
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	5.581	7.335	6.270
Total ingressos d'explotació	768.139	797.316	864.540
Variació d'existències de productes	13.962	6.318	5.428
Consums ⁽³⁾	353.045	376.454	409.417
Treballs realitzats per a altres empreses	24.391	32.126	35.213
Despeses de personal	233.977	229.790	237.240
Serveis exteriors	116.552	111.160	121.397
Dotació per a amortització de l'immobilitzat	19.230	19.333	20.240
Total despeses d'explotació	747.195	768.863	823.507
Inversió realitzada en actius materials	23.607	24.316	34.989

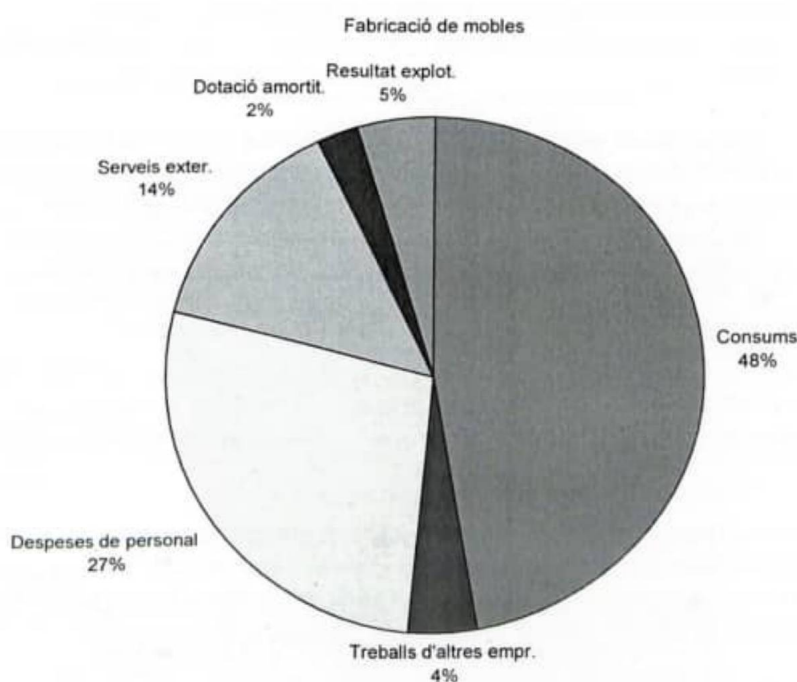
Font: INE, *Encuesta Industrial de Empresas* i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

La fabricació de mobles de fusta genera una ocupació que representa aproximadament el 80 % de l'ocupació del sector del moble; la resta la constitueix el mobiliari construït amb altres materials.

La fabricació de mobles a Espanya es caracteritza per una elevada concentració. El 65 % de la indústria del moble està situada a quatre comunitats autònomes: la Comunitat Valenciana (26,7 %), Catalunya (17,2 %), el País Basc (11 %) i Madrid (10 %). També hi ha concentracions locals, com ara Yecla (Múrcia), Vallada i Mogente (València) per a mobles de canya i Azpeite (Guipúscoa).

Segons informació del Ministeri d'Indústria i Energia de l'any 1995, la producció del subsector

de la indústria del moble va ser de 555.000 MPTA, amb el 6,1 % d'augment respecte del 1994. Aquest increment de la xifra de producció s'explica per l'augment de la xifra d'exportacions (30 %), ja que el nombre de habitatges acabats va disminuir el 3,4 % respecte del 1994. La reactivació observada el 1995 ha estat molt diferent per a les empreses grans, que han millorat la seva competitivitat, que per a les empreses petites, que no estan reaccionant davant la nova situació del mercat. Observem una reducció de la mà d'obra, malgrat les inversions i la subcontractació.

Pel que fa a l'evolució recent de la producció de mobles, cal tenir en compte que a partir de l'any 1992 s'observa una inflexió. El mercat mobiliari va créixer en el període 1986-1990, però el consum es va refredar a partir del 1990. A partir de l'any 1992 el valor de la producció comença a baixar. Si consideréssim l'efecte de la inflació, veuríem que en el període 1992-1994, en pessetes constants, la producció fa una caiguda de prop del 20 %, amb una reducció del nombre d'ocupats i la desaparició de moltes unitats productives.

Espanya, evolució de la producció de mobles (milers de MPTA corrents)

Any	Producció
1992	590
1993	491
1994	523
1995	555

Font: Ministeri d'Indústria i Energia, *Informe sobre la industria española* i elaboració pròpia

El sector acusa el dèficit de fusta a Espanya i la dificultat d'accés als mercats més allunyats geogràficament. Tots aquests productes tenen una relació preu/volum que en dificulta la competitivitat en els principals mercats internacionals, pels costos de transport inherents al seu trasllat.

Un problema del sector és que la seva estructura minifundista no va unida a una especialització productiva que permeti la subcontractació, sinó que afavoreix l'existència de petites unitats de producció que, a més, operen amb elevats nivells d'integració vertical. Aquests darrers anys s'observa una tendència a l'augment de la subcontractació, de manera que moltes empreses estan retirant maquinària i personal de fases de producció que subcontracten a altres empreses auxiliars.

La baixada de la producció s'ha relacionat directament amb la disminució del consum intern –cal tenir en compte que el moble no és un article de primera necessitat. A Espanya la despesa per capita en mobiliari és una de les més baixes d'Europa i se situa entre 13.300 i 18.800 PTA per habitant i any.

Analitzant la producció per subsectors, s'observa que el 80 % pertany a mobles de fusta i materials derivats de la fusta i la resta a altres materials com ara metall, plàstic i cristall. Si distribuïm la producció de mobiliari per estils, veiem que el 54 % pertany a moble modern, el 10 % al moble rústic i el 36 % al moble clàssic (informació de l'AIDIMA).

Anàlisi de la producció

Partint de l'*Encuesta Industrial de Productos* de l'INE, es fa un desglossament de la producció de mobles durant l'any 1995. Cal recordar que, a partir de l'any 1993, la CCAE té en compte la producció de mobles en classificació separada i s'hi inclouen els mobles fabricats amb qualsevol tipus de materials.

L'enquesta de productes diferencia, en primer lloc, la producció de seients. Destaca, tant en quantitat com en valor, la producció de seients per a automoció.

Cadires, altres seients i les seves parts (llevat dels seients de dentista, perruqueria i similars).**Espanya**

Producció comercialitzada⁽¹⁾ (MPTA corrents)	1993	1994	1995
Utilitzats en automòbils	42.786	46.696	68.781
Giratoris d'altura ajustable	3.254	4.797	4.062
Altres seients amb una carcassa de metall	17.532	16.002	25.804
Transformables en llit (llevat del material d'acampar o de jardí)	1.097	1.675	2.788
De rotang, vímet, bambú o matèries similars	4.140	3.943	3.974
Altres seients amb carcassa de fusta	27.738	31.469	43.089
Altres seients (de jardí, sintètics, etc.)	8.105	6.248	8.042
Parts de seients		19.093	16.755
De fusta		338	808
D'altres materials		18.755	15.947

Font: INE, *Encuesta Industrial de Productos* i elaboració pròpia (empreses de 20 ocupats o més)

(1) El criteri de valoració és el del preu mitjà de venda net, és a dir, inclou els costos dels envasos i embalatges i exclou l'IVA

La fabricació de mobiliari de fusta per a la llar, és a dir, la producció de menjadors i sales d'estar i la de dormitoris de fusta representen les partides més importants dins de la producció de mobles. El principal nucli productiu es troba a la Comunitat Valenciana. Hi destaquen alguns districtes industrials molt especialitzats a produir certs tipus de mobles: a València i rodalia es produeix mobiliari clàssic; a Castelló i al sud de Catalunya, moble modern; a Yecla (Múrcia) i a València, moble encastrat; a Mancha Real (Jaén), moble de melamina, i a Toledo, Sòria, el País Basc, València i Lucena (Còrdova), mobiliari de fusta massissa.

Fabricació de mobles

Producció comercialitzada⁽¹⁾ (MPTA corrents)	1993	1994	1995
Mobles metàl·lics d'oficina	12.665	17.751	18.944
Mobles de fusta d'oficina	14.415	18.794	21.933
Mobles de fusta d'establiments comercials	9.469	12.995	19.528
Mobles de fusta de cuina	36.033	37.056	49.086
Altres mobles metàl·lics	36.445	27.559	36.657
Mobles de fusta de dormitoris	60.380	68.218	80.917
Mobles de fusta de menjadors i sales d'estar	48.684	57.894	74.795
Altres mobles de fusta	21.032	25.702	37.022
Altres mobles de plàstic	7.106	9.240	3.230
Mobles d'altres primeres matèries	4.904	9.766	14.732
Parts de mobles			
- De metall		10.706	15.053
- De fusta		22.637	29.201
- D'altres matèries		4.900	6.105

Font: INE, *Encuesta Industrial de Productos* i elaboració pròpia (empreses de 20 ocupats o més)

(1) El criteri de valoració és el del preu mitjà de venda net, és a dir, inclou els costos dels envasos i embalatges i exclou l'IVA

Amb relació a la fabricació de mobiliari d'oficina, destaca Catalunya, que és la comunitat que concentra més establiments, seguida per Madrid. Cal assenyalar que hi ha un gran nombre d'empreses que treballen amb materials diferents de la fusta, principalment metalls. Les empreses que realitzen aquests productes es caracteritzen per ser generalment més grans que les empreses de mobles de la llar, i la producció es concentra a les primeres empreses del sector (el 7 % de les empreses concentra el 50 % de la producció del subsector). Cal esmentar que algunes empreses de moble per a la llar fabriquen també mobles d'oficina.

Espanya, distribució de la producció per tipus de mobiliari, 1995

Dormitoris (excepte per a nens)	12,02 %
Menjadors i sales d'estar (excepte seients)	16,32 %
Mobles de fusta per a nens (excepte seients)	4,62 %
Mobles de cuina	12,19 %
Cadires	2,60 %
Entapissats	8,16 %
Altres mobles de fusta per a la llar	7,55 %
Moble escolar	1,27 %
Moble d'oficina	6,01 %
Altres seients (excepte llar, escolar i oficina)	0,85 %
Altres mobles (excepte llar, escolar i oficina)	3,54 %
Mobles de canya, jonc i vimet	1,29 %
Taüts	1,00 %
Serveis d'acabats annexos a la indústria del moble	2,71 %
Producció mobles de fusta	80,14 %
Producció mobles no de fusta (plàstic, metall, etc.)	19,86 %
Total de la producció de mobles	100,00 %

Font: AIDIMA (a partir de l'INE) i elaboració pròpia

Comerç exterior

El sector de la fusta i els seus derivats es compon de diversitat de productes que no presenten les mateixes evolucions. En general, però, la tendència de les exportacions ha estat favorable, cosa que ha permès compensar la baixada del mercat intern. Les empreses no exportadores, generalment les més petites, estan en pitjor situació competitiva.

Espanya, exportació**Fusta, manufactures de fusta i mobles**

	1994		1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA	t	MPTA
Llenya, fusta en partícules, serradures	29.996	231	43.306	339	62.676	467
Fusta en brut, també sense escorça o esquarterada	291.914	3.014	398.297	4.658	161.556	1.957
Fleixos, fusta arrodonida però sense treballar	115	37	3.602	68	679	167
Encenalls, farina de fusta	0	6	5	6	21	8
Travesses de fusta	5.082	112	2.455	124	1.539	71
Fusta serrada	37.991	2.307	30.822	2.440	30.641	2.585
Xapes, fullols	21.098	4.255	26.219	4.892	22.957	4.609
Fusta perfilada longitudinalment	11.130	3.611	21.059	6.014	18.068	6.949
Taulers de partícules (aglomerats amb resina o altres aglutinants orgànics)	114.979	5.137	133.195	6.794	161.489	7.825
Taulers de fibra de fusta (aglomerats amb resina o altres aglutinants orgànics)	212.113	12.359	198.914	12.165	234.317	11.579
Fusta contraxapada, xapada i estratificada similar	43.691	7.103	48.867	7.671	49.925	7.640
Fusta densificada en blocs, planxes, taulers o perfils	243	60	164	52	331	95

Marc	607	264	197	290	417	463
Caixes, envasos i paletes	38.565	3.660	49.552	4.500	74.348	6.979
Barrils i tonells	3.864	851	4.636	800	1.639	539
Eines, muntures i mànecs	1.672	594	10.850	1.544	11.509	1.708
Obres i peces de fusteria per a la construcció	17.204	8.160	18.449	8.753	24.092	11.041
Articles de taula o de cuina de fusta	497	323	688	485	754	548
Marqueteria, cofres, objectes de decoració	1.579	1.611	1.447	1.754	1.354	1.670
Altres manufactures de fusta	12.004	2.291	12.707	2.761	17.560	3.711
Seients (inclou els transformables en llit)	39.446	29.044	43.594	36.842	52.423	47.938
Mobiliari d'oficina, cirurgia o similars (parts d'aquests articles)	192	917	317	735	371	1.149
Altres mobles i les seves parts	124.060	62.742	157.719	83.451	200.590	104.495
Total fusta (excepte mobles)	844.344	55.986	1.005.431	66.110	875.872	70.611
Total mobles	163.698	92.703	201.630	121.028	253.384	153.582
Total	1.008.048	148.689	1.207.061	187.138	1.129.256	224.193

Font: ICEX i elaboració pròpia

Espanya, importació

Fusta, manufactures de fusta i mobles

	1994		1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA	t	MPTA
Llenya, fusta en partícules, serradures	108.587	690	88.746	711	72.742	591
Fusta en brut, també sense escorça o esquarxada	1.098.864	22.974	1.660.848	31.363	1.448.529	26.178
Fleixos, fusta arrodonida però sense treballar	3.302	134	2.139	120	1.340	182
Encenalls, farina de fusta	360	23	649	38	805	46
Travesses de fusta	4.620	372	76.779	398	8.932	678
Fusta serrada	998.405	65.334	1.127.530	76.447	1.135.895	70.084
Xapes, fulloles	27.287	7.239	31.757	8.096	57.863	9.549
Fusta perfilada longitudinalment	14.056	3.617	22.868	4.987	29.950	6.012
Taulers de partícules (aglomerats amb resina o altres aglutinants orgànics)	222.271	8.101	228.982	10.116	289.584	10.497
Taulers de fibra de fusta (aglomerats amb resina o altres aglutinants orgànics)	94.064	4.867	148.846	6.776	444.058	8.759
Fusta contraxapada, xapada i estratificada similar	23.091	3.485	24.336	3.399	23.264	3.483
Fusta densificada en blocs, planxes, taulers o perfils	1.550	189	5.588	416	3.363	300
Marc	706	616	1.516	638	1.057	811
Caixes i envasos	42.199	2.700	51.154	3.201	60.299	3.909
Barrils i tonells	543	305	1.349	417	800	431
Eines, muntures i mànecs	307	112	222	137	451	217
Obres i peces de fusteria, cofres, caixes	21.834	7.573	24.317	9.056	21.913	8.491
Articles de taula o de cuina de fusta	725	395	1.018	513	1.090	541
Marqueteria, cofres, objectes de decoració	4.840	3.102	5.764	3.339	4.821	2.988
Altres manufactures de fusta	8.800	2.210	8.691	2.844	9.590	3.069

Seients (inclou els transformables en llit)	47.026	29.690	48.618	30.477	62.165	32.717
Mobiliari d'oficina, cirurgia o similars amb dispositius per a orientació (inclou les parts d'aquests articles)	486	1341	545	1.534	619	1.719
Altres mobles i les seves parts	49.252	25.979	51.034	27.571	63.305	34.577
Total fusta (excepte mobles)	2.676.411	134.038	3.513.099	163.012	3.616.346	156.816
Total mobles	96.764	57.010	100.197	59.582	126.089	69.013
Total	2.773.175	191.048	3.613.296	222.594	3.742.435	225.829

Font: ICEX i elaboració pròpia

Durant l'any 1996 les importacions de fusta i mobles van ser de 225.829 MPTA, xifra que representa l'1,46 % del total importat per Espanya aquell any. L'import de les exportacions va ser de 224.193 MPTA, és a dir, l'1,73 % del total exportat per Espanya. En conjunt, hi ha un equilibri entre les exportacions i les importacions, però quasi el 70 % de les exportacions correspon a mobles, mentre que les importacions de mobles només representen el 30 % del total importat pel sector.

S'observa, doncs, que el comerç de les primeres matèries és deficitari, però cal que no passi desapercebut que les importacions de fusta serrada prediuen una tendència decreixent que és general a tot Europa. Els països productors tendeixen a evitar que surtin troncs i busquen poder vendre la fusta elaborada, encara que sigui en una primera etapa. Les exportacions de fusta en rotlle són mínimes.

Les principals àrees de les quals s'importa la fusta es detallen al quadre següent. Cal tenir en compte que una part d'aquestes entrades de fusta és d'eucaliptus per trituració i es destina a les fàbriques de cel·lulosa.

Espanya, importació de fusta en brut **Principals països**

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
França	219.996	6.211	234.416	6.066
Portugal	676.877	6.839	433.637	3.887
Altres països de la UE	28.176	1.796	16.372	1.153
UE	925.049	14.846	684.425	11.106
Àfrica central	169.231	6.715	153.637	6.215
Resta d'Àfrica	77.987	2.741	23.476	1.009
Àfrica	247.218	9.456	177.113	7.224
Uruguai	116.559	1.501	221.844	2.791
Argentina	183.347	2.402	218.292	2.495
Resta d'Amèrica del Sud	171.978	2.203	121.286	1.351
Amèrica del Sud	471.884	6.106	561.422	6.637
Resta països	16.697	955	25.569	1.211
Total	1.660.848	31.363	1.448.529	26.178

Font: ICEX i elaboració pròpia

Primera transformació

Durant l'any 1996 les compres a l'exterior del conjunt de la primera transformació van ser de 136.359 MPTA, i la fusta serrada en representa més del 50 %. Les exportacions durant aquell any van ser de 43.952 MPTA.

Cal tenir present que, com que es tracta de la primera transformació d'un producte natural, la producció és relativament constant, i els augments dels consums de fusta han d'anar lligats als augments de les importacions. Així doncs, el consum aparent de fusta serrada està determinat

en gran manera per les importacions, ja que Espanya és un país deficitari en fusta serrada en general.

Espanya, importació de fusta serrada
Principals països

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
Suècia	189.564	11.823	186.263	9.890
França	125.513	5.944	131.267	6.082
Portugal	177.778	5.160	183.131	4.586
Alemanya	57.818	3.115	53.359	2.893
Finlàndia	40.953	2.659	42.585	2.266
Altres països de la UE	9.007	1.040	8.035	923
UE	600.633	29.741	604.640	26.640
Camerun	60.455	5.252	76.105	5.669
Costa d'Ivori	82.854	7.526	74.859	5.843
Resta països d'Àfrica	126.423	11.282	105.624	7.947
Àfrica	186.878	16.534	181.729	13.616
Estats Units	174.913	19.282	183.248	19.179
Amèrica del Sud	68.452	4.099	76.830	4.551
Altres països	96.654	6.791	89.448	6.098
Total	1.127.530	76.447	1.135.895	70.084

Font: ICEX i elaboració pròpia

Les zones d'origen de les importacions són principalment Suècia (fusta de qualitat), Portugal (fusta de menys qualitat) i França. Durant l'any 1996 les importacions de fusta serrada van créixer, però el seu valor va baixar, és a dir, el preu de la fusta serrada importada va ser més petit durant el 1996 que l'any l'anterior.

El comportament del comerç exterior dels productes manufacturats és el que permet compensar les grans importacions de fusta, primera matèria per al proveïment de les indústries que subministren productes tant per al consum intern com per a l'exportació.

Les importacions de fullola van créixer de manera important durant l'any 1996 (82 %), encara que molt menys (18 %) en valor, mentre que les exportacions van decreïxer. Destaquen les importacions de la UE, principalment d'Alemanya (l'augment ha estat del 13 % en valor però del 270 % en pes), i les dels Estats Units, amb una evolució del preu per tona més elevada però equilibrada en el temps.

Pel que fa al comerç exterior de taulers aglomerats, va créixer durant el 1996 i es va observar una baixada dels preus respecte del 1995. Destaca la pressió exportadora de França i de Portugal, el primer perquè té la indústria situada a Les Landes, amb sortida fàcil per al proveïment de la indústria del moble basc, i el segon perquè té una capacitat instal·lada que quasi dobra el seu consum intern.

Espanya, comerç exterior, principals països
Taulers aglomerats

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importacions</i>				
Portugal	123.836	4.952	126.478	4.502
França	76.683	3.243	107.332	4.008
Altres països de la UE	21.983	1.636	52.658	1.851
Unió Europea	222.502	9.831	286.468	10.361
Resta països	6.480	285	3.116	136
Total importat	228.982	10.116	289.584	10.497
<i>Exportacions</i>				
Regne Unit	35.266	1.190	36.303	1.161
Portugal	32.676	1.655	38.385	1.650
França	7.400	528	14.491	894
Altres països de la UE	3.097	243	12.297	650
Unió Europea	78.439	3.616	101.476	4.355
Àsia	50.007	2.678	52.466	2.788
Resta països	4.749	500	7.547	682
Total exportat	133.195	6.794	161.489	7.825

Font: ICEX i elaboració pròpia

El sector dels taulers de fibres està notant la saturació de capacitat de producció a Europa, encara que la demanda d'aquest producte està en creixement. De moment, l'oferta ha crescut més ràpidament, cosa que ha provocat tensions en el mercat. El comportament durant l'any 1996 es va caracteritzar per la davallada dels preus.

Espanya, comerç exterior, principals països
Taulers de fibres

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importacions</i>				
Portugal	117.104	4.682	394.815	5.962
França	15.039	873	19.344	990
Itàlia	5.463	414	6.800	412
Unió Europea	144.068	6.577	438.699	8.555
Amèrica del Sud	3.722	145	4.089	148
Total importat	148.846	6.776	444.058	8.759
<i>Exportacions</i>				
Regne Unit	39.783	1.945	48.860	2.210
Portugal	34.716	2.072	34.501	1.878
Països Baixos	33.423	1.960	30.284	1.248
Grècia	11.413	610	12.021	475
França	5.245	480	12.578	763
Itàlia	7.159	432	7.185	334
Unió Europea	146.318	8.602	163.469	8.045
Àsia	24.344	1.634	31.220	1.424
Estats Units	4.729	661	7.784	727
Total exportat	198.914	12.165	234.317	11.579

Font: ICEX i elaboració pròpia

Amb relació als taulers contraplacats, la UE també és el principal soci comercial, ja que més del

70 % s'importa de països comunitaris i s'hi exporta. Durant el 1996, les exportacions a la UE van créixer el 10,2 %, i el Regne Unit i Itàlia en van ser els principals països receptors. Pel que fa a la importació, destaquen Finlàndia i França.

Segona transformació

El comerç internacional d'envasos està molt equilibrat; les exportacions, però, van créixer el doble de les importacions. Durant l'any 1996 les importacions i les exportacions van créixer en pes, el 18 % i el 55 % respectivament. La UE és la principal àrea de comerç, però destaca el Marroc que durant l'any 1996 va representar el 6,8 % del total exportat pel sector en pes.

Espanya, comerç exterior, principals països Caixes, envasos i paletes

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importacions</i>				
Portugal	27.373	1.291	25.399	1.297
França	9.759	642	21.198	1.211
Altres països de la UE	13.011	1.184	11.283	1.293
Unió Europea	50.143	3.117	57.880	3.801
Reste països	1.011	84	2.419	108
Total importat	51.154	3.201	60.299	3.909
<i>Exportacions</i>				
Alemanya	2.530	266	7.065	1.423
Regne Unit	7.480	502	12.826	830
França	24.078	1.981	34.886	2.311
Altres països de la UE	8.558	925	9.800	1.135
Unió Europea	42.646	3.674	64.577	5.699
Reste països	6.906	826	9.771	1.280
Total exportat	49.552	4.500	74.348	6.979

Font: ICEX i elaboració pròpia

Durant l'any 1996 el comerç exterior de productes de fusteria va observar una reducció de la importació del 6,2 % en valor, mentre que l'exportació va tenir una tendència creixent. Destaquen les exportacions a Rússia, sobretot de portes. Els preus mitjans de les exportacions són més baixos i reflecteixen una certa saturació del mercat i la crisi de la construcció a Europa.

Espanya, comerç exterior, principals països
Fusteria per a construcció

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importacions</i>				
Suècia	5.306	2.289	4.644	2.190
Portugal	2.749	640	2.159	516
França	5.893	1.825	3.968	1.308
Dinamarca	3.895	2.076	3.989	2.121
Altres països de la UE	3.096	1.364	3.402	1.405
Unió Europea	20.939	8.194	18.162	7.540
Resta països	3.378	862	3.751	951
Total importat	24.317	9.056	21.913	8.491
<i>Exportacions</i>				
Regne Unit	2.398	869	1.741	728
Portugal	2.295	743	3.870	1.410
Països Baixos	1.276	412	1.080	379
Alemanya	3.556	1.023	5.594	1.317
Altres països de la UE	3.440	1.548	3.214	1.261
Unió Europea	12.965	4.595	15.499	5.095
Àsia	2.037	2.372	2.443	2.640
Rússia	1.281	784	3.372	2.272
Resta països	2.166	1.002	2.778	1.034
Total exportat	18.449	8.753	24.092	11.041

Font: ICEX i elaboració pròpia

Pel que fa al parquet, el comerç exterior s'ha deteriorat de forma considerable, ja que se n'està important amb preus i qualitats baixes, i els països de l'Est també estan pressionant el mercat amb preus molt baixos. Les importacions són una quota molt significativa del consum. Aquest sector segueix la situació europea, que mostra l'expansió del parquet flotant.

Mobles

Si es fa una anàlisi retrospectiva del comerç exterior de mobles, es detecta que a partir del 1985 s'observa una disminució gradual de la taxa de cobertura dels mobles de fusta. Això s'explica pel fet que les importacions consistien, majoritàriament, en mobles de gamma alta, la demanda dels quals no va baixar. Aquest augment de les importacions s'uneix a la reducció de les exportacions, ja que estaven en recessió els principals mercats de les exportacions espanyoles, com ara França, els Estats Units i el Japó. La tendència marcada entre el 1985 i el 1992 canvia a partir del 1993, any en què es produeix un decrement de les importacions i una recuperació de les exportacions, encara que ha estat la devaluació de la pesseta el factor principal de la recuperació. Aquesta tendència iniciada el 1993 ha millorat el 1994, el 1995 i el 1996, amb taxes de cobertura més bones. Les províncies que més exporten en volum són València, Barcelona, Madrid, Guipúscoa, Saragossa i Navarra, les quals concentren aproximadament el 70 % del volum total d'exportació.

La meitat de les importacions i més de la meitat de les exportacions són mobles, els quals porten incorporada fusta serrada, xapes i taulers; per tant, de les exportacions, se'n beneficien tots els subsectors. La diferència entre importacions i exportacions és significativa: durant l'any 1995 la diferència en valor va ser de 61.446 MPTA i el 1996 va ser de 84.569 MPTA a favor de les exportacions, és a dir, la diferència va créixer el 37 %.

Espanya, comerç exterior, principals països
Mobles

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importacions</i>				
França	25.300	14.461	38.527	16.795
Itàlia	23.810	13.347	28.251	16.289
Alemanya	11.154	9.097	11.211	9.900
Portugal	8.442	5.616	8.440	5.593
Altres països de la UE	12.524	7.775	14.382	8.754
Unió Europea	81.230	50.296	100.811	57.331
Àsia	13.832	6.281	17.654	7.609
Resta països	5.017	2.745	7.513	3.757
Total importacions	100.197	59.582	126.089	69.013
<i>Exportacions</i>				
França	60.744	28.145	77.691	35.532
Alemanya	28.676	19.812	33.373	25.153
Portugal	17.642	11.343	24.667	14.772
Itàlia	9.818	5.171	11.723	6.228
Regne Unit	11.982	5.307	13.844	7.123
Països Baixos	7.244	3.788	8.082	4.370
Altres països de la UE	14.769	8.837	21.485	11.458
Unió Europea	150.167	81.423	190.121	103.531
Àsia	18.444	16.120	20.237	18.784
Estats Units	2.938	3.499	3.066	3.922
Rússia	5.187	3.556	9.226	6.214
Resta països	24.963	16.690	30.798	21.374
Total exportacions	201.630	121.028	253.384	153.582

Font: ICEX i elaboració pròpia

Pel que fa a les importacions, les de seients són les que ocupen el primer lloc, amb el 47 % del total del valor. Destaca l'exportació de seients a l'Orient Llunyà, que acapara el 17,5 % del total exportat pel sector fora de la UE.

En general, durant l'any 1996 el sector del moble va aconseguir un creixement important de les exportacions, si bé es comporten millor els mobles de metall i plàstic que els de fusta. L'evolució d'aquest tipus de productes té una gran repercussió en el comerç exterior total del sector, perquè són molt més elevades les exportacions que les importacions. El principal destí és l'àrea de la UE, amb aproximadament el 67 % del total exportat. Dins d'aquesta àrea, els principals països de destí són França, Alemanya, Portugal, el Regne Unit i, finalment, Itàlia. Amb relació a Itàlia, destaquen les importacions, ja que durant el 1996 van augmentar el 22 % respecte de l'any anterior. Itàlia és, doncs, juntament amb França, el competidor principal del moble espanyol. Rússia està augmentant les seves importacions de mobles i s'ha convertit en un dels nostres principals destins, tot superant mercats considerats tradicionals, com ara l'Àrab Saudita. Els mercats tradicionals continuen representant, però, una quota encara significativa de les exportacions espanyoles; aquest és el cas de l'Orient Llunyà, on durant el 1996 es va vendre el 6,2 % del total exportat pel sector del moble.

En pocs anys ha anat augmentant la quota d'exportació, que actualment és a la ratlla del 20 % de la producció i té una característica positiva essencial: en relació amb el consum, les importacions només representen aproximadament el 13 %, cosa que situa el sector de fabricació de mobles entre els més competitius de la UE, situació impensable fa pocs anys.

6. La indústria de la fusta i el moble a Catalunya

Les fonts de proveïment

Els terrenys forestals a Catalunya ocupen una superfície total de quasi 2.000.000 ha, xifra que representa el 61 % del territori. Aproximadament, el 80 % d'aquests terrenys són de titularitat i gestió privades; només el 20 % són públics i, d'aquests, el 3 % pertanyen a la Generalitat.

Superfície forestal de Catalunya

Comarca	Sup. forestal (ha)
Alt Camp	24.290
Alt Empordà	78.336
Alt Penedès	25.686
Alt Urgell	127.912
Alta Ribagorça	39.522
Anoia	50.144
Bages	95.682
Baix Camp	35.887
Baix Ebre	43.281
Baix Empordà	34.159
Baix Llobregat	26.243
Baix Penedès	14.080
Barcelonès	3.287
Berguedà	97.752
Cerdanya	40.926
Conca de Barberà	33.101
Garraf	11.331
Garrigues	24.367
Garrotxa	57.256
Gironès	34.687
Maresme	22.877
Montsià	22.862
Noguera	103.911
Osona	81.535
Pallars Jussà	109.132
Pallars Sobirà	126.432
Pla d'Urgell	86
Pla de l'Estany	14.150
Priorat	37.181
Ribera d'Ebre	51.285
Ripollès	84.475
Segarra	27.492
Segrià	20.884
Selva	74.285
Solsonès	77.025
Tarragonès	8.838
Terra Alta	40.444
Urgell	7.814
Val d'Aran	59.869
Vallès Occidental	35.218
Vallès Oriental	54.023
Total Catalunya	1.957.747

Font: Direcció General del Medi Natural i elaboració pròpia

Una anàlisi de l'estructura de la superfície forestal de propietat privada indica una superfície mitjana de 20 ha/finca. S'observa que només 8.500 finques tenen una extensió superior a la unitat mínima forestal, fixada en 25 ha, però aquestes finques representen aproximadament el 83 % de la superfície total considerada. Catalunya disposa d'una superfície mitjana superior a la del conjunt de la UE i semblant a la d'Itàlia i França.

Els terrenys forestals catalans presenten una potencialitat productiva molt variada. Destaquen per la seva productivitat elevada algunes comarques del nord-est, però, en general, la producció forestal es troba per sota de la potencialitat del territori. Hi ha un dèficit important de fusta que s'ha de cobrir amb importacions. Durant el 1996 s'observa una baixada molt important del valor de la producció de fusta respecte de l'any anterior (aproximadament del 34,5 %); l'explicació ha de buscar-se en els incendis forestals de l'any 1994, que van inflar les xifres del 1995.

Aprofitaments forestals de Catalunya

Fusta de coníferes i de planifolis (m³)	1994	1995	1996
Forests que pertanyen a la Generalitat	2.303	1.734	790
Forests en conveni o consorci	0	400	414
Forests del Catàleg d'Utilitat Pública	68.498	48.335	57.892
Forests privades	397.637	988.437	457.952
Total	468.438	1.038.906	517.048

Font: Direcció General del Medi Natural i elaboració pròpia

Aprofitaments forestals de Catalunya

Fusta de coníferes i de planifolis (m³)	1994	1995	1996
Barcelona	138.618	338.897	222.207
Girona	158.813	494.984	181.944
Lleida	139.994	191.883	105.292
Tarragona	31.013	13.142	7.605
Total Catalunya	468.438	1.038.906	517.048

Font: Direcció General del Medi Natural i elaboració pròpia

Els consums, segons les indústries, són d'aproximadament 1.600.000 m³, dels quals el 28 % es destina a trituració, el 20 % a llenya i la resta es dedica a la fabricació de xapes i d'altres productes.

Visió general de les indústries de la fusta i el moble

El sector de la fusta i el moble representa aproximadament el 3 % de la producció industrial catalana. Aquest percentatge es manté pràcticament constant si considerem altres macromagnituds com són el valor afegit brut o bé l'excedent brut d'explotació, però no es correspon amb la importància que té el sector dins de la indústria si prenem com a referència el nombre d'empreses (11,8 %) o bé el nombre d'ocupats (5,7 %).

És un sector que s'ha caracteritzat sempre per l'elevat grau d'atomització, és a dir, l'elevada proporció d'establiments de petita dimensió i la reduïda dimensió mitjana d'aquests establiments. En aquest aspecte, cal tenir present que, si bé les petites empreses resisteixen –almenys en teoria– millor els efectes de les crisis i tenen més flexibilitat a l'hora d'introduir innovacions, el sector de la fusta i el moble considerat en conjunt observa una baixa productivitat aparent, i menys capacitat de generar excedents empresarials enfront del conjunt industrial. Això ha estat així històricament; no en va es diu que "el sector ha fet la guerra pel seu compte" i que ha patit, sobretot el segment dels mobles, unes "reconversions sordes", ja que no ha disposat d'ajuda externa. Per tant, és inevitable la reestructuració del sector, que, d'altra banda, ja està experimentant uns canvis que irremissiblement han de fer-lo evolucionar més d'acord amb els paràmetres d'un sector industrial modern.

Evolució

La classificació que la CCAE presenta de les indústries de la fusta i del moble té una transcendència indubtable a l'efecte de la disponibilitat de dades procedents de fonts estadístiques. Així, el fet que la classificació vigent des del 1974 fins al 1993 presenti la indústria del moble de manera desagregada, tot incloent el moble de fusta en l'epígraf genèric "fusta, suro i mobles", i els mobles fabricats amb altres materials es considerin a banda, fa que resulti extremadament difícil obtenir informació referida al conjunt de les indústries del moble durant aquest període.

L'anàlisi elaborada amb dades de l'enquesta industrial per al sector de la fusta i el moble de fusta mostra que la producció sectorial representava, el 1978, el 2,6 % del conjunt industrial. Aquest percentatge va minvant durant els anys següents (1978-1981), encara que posteriorment es recupera i el 1995 es troba a un nivell proper al del 1978 –incloent-hi, però, els mobles fabricats amb qualsevol tipus de material. Per subsectors, s'observa que és la fusta la que mostra una millor tendència entre els anys 1978 i 1985, però a partir d'aquest any la tendència s'inverteix a favor de la fabricació de mobles, que amb més o menys alts i baixos és el subsector causant de la recuperació en els anys recents.

El sector ha observat una productivitat inferior a la del conjunt de la indústria, però aquest diferencial de productivitat ha estat absorbit per l'evolució dels costos per ocupat, que també se situen per sota del conjunt industrial. El sector es va incorporar amb retard al procés de reindustrialització dels anys vuitanta, ja que durant aquests anys la productivitat real per ocupat sofreix reduccions que no es donen en el conjunt de la indústria.

Evolució del sector de la fusta i el moble de fusta

Catalunya	1978	1981	1985	1990	1995*
Persones ocupades	34.983	27.951	19.791	29.001	32.234
Costos de personal, MPTA corrents	14.276	17.818	16.881	29.076	73.696
VABcf, MPTA corrents	29.257	26.892	31.586	58.295	109.913
Costos de personal, MPTA (base 1990)	36.622	33.810	21.154	28.646	62.033
VABcf, MPTA (base 1990)	75.210	51.028	39.581	57.433	92.675
Cost per ocupat, MPTA (base 1990)	1,05	1,21	1,00	0,99	1,92
Productivitat (VAB/ocupat), MPTA (base 1990)	2,15	1,83	2,00	1,98	2,87
Total indústria					
Cost per ocupat, MPTA (base 1990)	1,74	1,84	1,86	2,55	3,19
Productivitat (VAB/ocupat), MPTA (base 1990)	3,04	3,16	3,83	4,99	5,22

Font: INE, Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

* Inclou els mobles fabricats amb fusta i altres materials

La caiguda de la producció real durant la dècada dels vuitanta va implicar una reducció important del volum d'ocupació sectorial, de més del 40 % entre els anys 1978 i 1985; per tant, el VAB per ocupat va caure, però en un valor relatiu molt inferior (-7 %). L'enquesta industrial estima, per a l'any 1985, una ocupació de 19.791 persones, és a dir, a penes el 57 % de la que hi havia el 1978. Malgrat que el conjunt de l'ocupació industrial catalana observa també una reducció del 29 % durant el mateix període, la reducció experimentada en el sector ha estat molt més acusada. La tendència a partir de l'any 1985 és creixent en conjunt, però amb particularitats segons es desagreguin els subsectors corresponents. No es té en compte l'economia submergida, que és molt difícil de precisar i que aproximadament s'avalua entre el 12 i el 15 %.

**Evolució de la producció real (any base 1990),
per al conjunt del sector de la fusta (MPTA)**

1978	135.010
1979	120.208
1980	126.680
1981	109.201
1982	79.014
1983	99.673
1984	85.019
1985	85.518
1986	85.829
1987	101.605
1988	113.861
1989	132.663
1990	132.480
1991	135.191
1992	133.282

Font: INE i elaboració pròpia

Incidint en la qüestió de la productivitat, la taxa anual de creixement és inferior a l'increment observat pel conjunt de la indústria, fet que evidencia la lentitud del sector a l'hora d'incorporar-se al procés de modernització que ha caracteritzat l'evolució general. La productivitat per ocupat duplica els costos per ocupat, i aquesta relació es dona al llarg de tots els anys de referència.

Si el que es considera és l'aportació al VAB, durant el 1978 el sector va aportar el 3,8 % al VAB total industrial, i el percentatge es va reduint significativament des de l'inici de la dècada dels vuitanta (l'1,9 % el 1985, com a conseqüència de la pèrdua de producció en termes reals). El 1990 la participació del sector en el conjunt industrial representava el 2,1 %, i el 1995 va passar a un nivell d'aproximadament el 3 %.

No s'ha de passar per alt que durant el període 1978-1981 s'observa un creixement escàs de la formació bruta de capital fix o demanda d'inversió, molt per sota del conjunt industrial. La incapacitat del sector per sostenir la inversió en actius reals durant aquest període té una transcendència indubtable, ja que manifesta la impossibilitat del sector d'assolir un nivell d'inversió que eviti l'obsolescència del parc de maquinària i explica el menor dinamisme de la producció i la productivitat. Per tant, l'evolució de la dada d'inversió ens demostra, una vegada més, la lenta incorporació als avenços tecnològics. A partir del 1985 es produeix una recuperació important de la demanda d'inversió a la indústria i del sector, que arriba a equilibrar-se l'any 1990.

**Participació de la formació bruta de capital fix sobre el
conjunt de la producció (en %)**

Catalunya	1978	1981	1985	1986	1990
Sector fusta i moble de fusta	2,11	2,57	2,47	4,09	5,13
Conjunt indústria	2,75	4,89	3,72	5,24	4,99

Font: INE, *Encuesta Industrial* i elaboració pròpia

Trets generals

Importància del sector i evolució recent

Per tenir una referència de la situació del sector en el context econòmic general, cal tenir present que, durant l'any 1995, el sector de la fusta i el moble va representar el 2,79 % de la producció industrial catalana i l'11,8 % del nombre d'empreses. El primer desequilibri està, doncs, servit. És evident que el nombre d'empreses respecte del total de la indústria catalana és

exagerat i de cap manera no dóna idea de la importància del sector, sinó que en palesa la primera característica, que és l'elevada atomització.

El 1995, les prop de 4.000 empreses del sector a Catalunya donaven feina a més de 32.000 persones. Més de la meitat d'aquestes persones les absorbeix el sector del moble i l'altra meitat, els altres subsectors. En destaca el nombre de persones dedicades a la producció de moble per a la llar i el de les ocupades en el sector de la fusteria per a la construcció, de la mateixa manera que s'observa tant en el conjunt de l'Estat espanyol com a la UE.

El nombre d'empreses que consta en els registres de la Seguretat Social és d'aproximadament 3.400 i les persones afiliades són cap a 20.000. El baix percentatge de personal assalariat inscrit a la Seguretat Social (aproximadament el 62 %) reflecteix l'estructura del sector, que es caracteritza per estar format per un gran nombre de petites unitats productives de caire autònom i, en molts casos, familiar.

Sector de la fusta i el moble, Catalunya

Persones ocupades	1993	1994	1995
Primera transformació	1.324	1.522	1.681
Segona transformació	12.309	12.445	12.014
Mobles*	16.492	16.582	18.539
Total fusta i mobles	30.125	30.549	32.234
Total indústria	592.346	589.896	570.257
% fusta i mobles/total indústria	5,1	5,2	5,7

* Per raons de secret estadístic, inclou les empreses fabricants de matalassos

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Es tracta d'una activitat econòmica que, malgrat ser encara molt intensiva en ocupació, només concentra prop del 5 % del total de l'ocupació industrial a Catalunya. Aquesta participació ha de qualificar-se de baixa en relació amb el conjunt de l'economia catalana, però en comparació d'altres economies es constata que en cap cas no assoleix nivells elevats. En el conjunt de l'Estat espanyol el percentatge d'ocupació dedicat a l'activitat industrial de la fusta, incloent-hi els mobles, és del 7,5 % sobre el total de la indústria espanyola. Ens trobem, doncs, amb un percentatge baix, però no desfasat respecte d'altres economies, i pràcticament constant en el temps.

Sector de la fusta i el moble, Catalunya

Nombre d'empreses	1993	1994	1995
Primera transformació	133	132	161
Segona transformació	1.914	2.233	2.026
Mobles*	2.013	1.961	1.814
Total fusta i mobles	4.060	4.326	4.001
Total indústria	34.941	37.425	33.628
% fusta i mobles/total indústria	11,6	11,6	11,9

* Inclou les empreses fabricants de matalassos

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Pel que fa a la producció per persona ocupada, el sector de la fusta i el moble es caracteritza per ser un dels sectors amb una ràtio més baixa entre els diversos sectors industrials. Si per al total de l'activitat industrial catalana la producció per empleat se situa en quasi 20 MPTA per persona, en el sector de la fusta i el moble aquesta ràtio se situa aproximadament en la meitat. Per subsectors, la ràtio és significativament baixa en la serrada i en la fusteria per a la construcció, i particularment baixa en l'activitat artesanal de la fusta. La retribució mitjana per empleat també es troba entre els nivells més baixos del conjunt dels sectors industrials.

Sector de la fusta i el moble, Catalunya

Valor de la producció sf (MPTA)	1993	1994	1995
Primera transformació	21.807	24.545	30.496
Segona transformació	84.921	89.473	101.777
Mobles*	140.774	125.652	181.088
Total fusta i mobles	247.502	239.670	313.361
Total indústria			11.244.960
% fusta i mobles/total indústria			2,79

* Per raons de secret estadístic, inclou la fabricació de matalassos

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Sector de la fusta i el moble, Catalunya

Valor afegit brut al cost dels factors (MPTA)	1993	1994	1995
Primera transformació	5.346	7.968	10.800
Segona transformació	33.647	32.629	35.380
Mobles*	47.332	49.048	63.733
Total fusta i mobles	86.325	89.645	109.913
Total indústria			3.509.847
% fusta i mobles/total indústria			3,13

* Per raons de secret estadístic, inclou la fabricació de matalassos

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

També en el VAB s'observa un desfasament, ja que la productivitat aparent (VAB per ocupat) es manté constantment per sota del conjunt industrial i les diferències podrien qualificar-se quasi d'alarmants. L'any 1995 el conjunt del sector dona una xifra de 3,4 MPTA, mentre que per al conjunt de la indústria, aquell mateix any, era de 6,5 MPTA; és a dir, el sector té una productivitat aparent de pràcticament la meitat del valor de la mitjana industrial i això, juntament amb la seva capacitat de generar excedents, provoca unes diferències molt importants respecte del total de la indústria. El grau de tecnificació aconseguit en el sector no ha assolit encara el nivell que avui fa possible el progrés tecnològic, malgrat que la indústria de la fusta ha experimentat, i en bona part encara experimenta, una ràpida transformació de tècniques productives. El nivell de desenvolupament és desigual, depenent del subsector.

Cal no oblidar que a Catalunya, dins del sector de la fusta i el moble, no totes les activitats són igualment significatives. Així, el 55 % del VAB al cost dels factors és absorbit per la fabricació de mobles i el 24 % per la fusteria destinada a la construcció.

La participació dels costos de personal dins del VAB presenta una certa estabilitat entorn del seu valor mitjà, que és el 67 %, percentatge superior al del conjunt de la indústria catalana, que l'any 1995 va ser del 61 %. Això ens presenta una caracterització de l'excedent brut empresarial específic per al sector i que té una influència decisiva a l'hora d'avaluar els recursos propis, amb els quals el sector ha d'afrontar els plans d'inversió considerats necessaris per a la renovació dels equips de producció.

El sector també es caracteritza pel percentatge més gran que representa el seu valor afegit sobre la producció total (el 35 % el 1995 enfront del 31 %, que es el valor mitjà del conjunt industrial). No en va aquest sector opera amb una tecnologia que depèn força de la utilització del factor treball, que es manifesta en el valor unitari més elevat que resulta dels costos de personal sobre el valor de la producció final. Els consums intermedis (primeres matèries, energia, serveis adquirits, etc.) del sector sobre la producció a sortida de fàbrica són, doncs, inferiors als del global de la indústria; per tant, els inputs adquirits de la resta dels sectors són netament inferiors. De fet, a mesura que avança la tecnificació sectorial, es produeix un increment del percentatge que representen els consums intermedis sobre la producció global.

Es demostra així quantitativament el que abans ja s'havia esmentat quasi intuïtivament: l'escassa rendibilitat d'aquest sector considerat en el seu conjunt, en un context industrial

caracteritzat per la capacitat creixent de generar recursos propis a través dels excedents empresarials, sempre tenint en compte que cada subsector observa les seves especificitats.

Significació del sector dins del conjunt estatal

La indústria catalana de la fusta i el moble representa el 17 % del conjunt estatal, si es considera el nombre d'empreses, i el 16 %, si ens referim a la facturació o al nivell d'ocupats. El grau de significació és baix, ja que en general la indústria catalana obté percentatges de prop del 25 % en relació amb el conjunt de la indústria espanyola, però això no ens ha de fer oblidar la importància que té aquesta indústria en algunes localitats específiques de la geografia catalana. A escala subsectorial, la participació del sector a Catalunya és, en alguns casos, molt superior a la mitjana esmentada. En el subsector de la fusta, Catalunya a penes arriba al 10 % dins del conjunt estatal. Els primers llocs són per a altres comunitats autònomes, com ara Galícia per la serrada i Castella-la Manxa per la fusteria industrial.

El sector del moble a Catalunya té més protagonisme i pràcticament assoleix el segon lloc, després de la Comunitat Valenciana, que reuneix quasi el 40 % en termes de producció. Altres comunitats autònomes que destaquen són Madrid i Andalusia, segons l'especialitat. Si entrem a considerar el tipus de moble, Catalunya és especialment representativa en les empreses de moble d'oficina i escolar.

Dimensió

Ja s'ha destacat que el sector, considerat en conjunt, presenta una gran atomització. La dimensió mitjana per empresa, que és d'uns 8 treballadors, és la més baixa de tots els sectors industrials catalans (la mitjana catalana és de 17). El gruix del sector s'estructura en petites empreses, moltes de les quals d'origen familiar; a tall d'exemple i prenent com a referència l'any 1995, veiem que, mentre que en el conjunt de la indústria catalana el 14 % de les indústries tenen 20 ocupats o més, en el sector de què parlem aquest percentatge és pràcticament la meitat (7,8 %). No oblidem, però, que hi ha clares diferències entre els diversos subsectors.

Dimensió mitjana (ocupació/establiment)

Catalunya	1993	1994	1995
Fusta	6,6	5,9	6,3
Moble	8,2	9	10,2
Espanya			
Fusta		7	7,2
Moble		9,4	9,6

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Les dimensions més baixes es donen a la fusta, sobretot en el subsector de la fusteria, és a dir, a les empreses de fusta per a la construcció. Aquest predomini de petites empreses és fruit d'un conjunt de factors diversos:

- sector on encara hi ha molta empresa de tipus familiar, amb un nombre molt reduït d'ocupats;
- facilitat d'establir-se: molts treballadors s'independitzen per formar una empresa pel seu compte;
- organització en districtes industrials, que afavoreix el desenvolupament de nuclis de pimes;
- escassa participació de capital estranger.

En el subsector de la fusta (primera i segona transformació) hi ha unes 2.190 empreses, de les quals el 96 % són de menys de 20 treballadors i només n'hi ha menys de 10 amb més de 100 ocupats. En el subsector del moble hi ha unes 1.800 empreses i, relativament, té empreses més grans. Hi ha dos estrats bàsics d'ocupació en aquest subsector: el que comprèn les empreses amb menys de 20 ocupats, que representa el 88 % del total d'empreses, i l'integrat per empreses de més de 20 ocupats, en el qual només unes 16 tenen més de 100 ocupats.

La tendència a augmentar el nombre d'ocupats per establiment no és clara en el subsector de la fusta, però sembla que sí que es produeix en el cas dels mobles, que és on la inversió

estrangera és més important i on les fusions i absorcions, si bé es donen molt poc, han tingut una certa importància els darrers anys.

És interessant fer l'anàlisi de la concentració de la producció diferenciant el sector de la fusta (primera i segona transformació) i els mobles. En primer lloc, es considera conjuntament el sector de la fusta i el suro, ja que les dades disponibles obliguen a incloure el sector del suro¹. Per a l'any 1995 s'estima que el volum de producció, segons les dades de l'enquesta industrial, era de 125.339 MPTA, i aproximadament el 50 % d'aquesta producció es concentrava a les empreses de menys de 20 ocupats. Aquesta producció es repartiria entre els aproximadament 9.870 ocupats i 2.035 establiments. Pel que fa a la producció per ocupat, les empreses de menys de 20 ocupats donen una ràtio de 6,4 MPTA, mentre que a les empreses de més de 100 treballadors aquest quocient és de 14,5 MPTA, és a dir, més del doble.

En el subsector del moble, les empreses assoleixen unes dimensions més importants, tot i tractar-se de pimes. La producció es distribueix d'una manera una mica més equitativa entre les empreses de tots els estrats de treballadors. Les empreses de menys de 20 ocupats concentren el 33 % de la producció i el 43 % del VAB, les empreses de 20 a 49 treballadors concentren el 37 %, i les de més de 100 treballadors absorbeixen el 20 % de la producció del subsector dels mobles per a l'any 1995. Pel que fa a la producció per ocupat, les empreses de més de 100 ocupats continuen situant-se en primer lloc, amb 14 MPTA de producció per ocupat (si considerem el VAB cf per ocupat s'obté un valor de 4,3 MPTA). Les aproximadament 5.000 persones ocupades als 175 establiments que tenen entre 20 i 49 ocupats assoleixen una producció per ocupat de 13 MPTA i un VAB per ocupat de 3,8 MPTA, i els 10.000 empleats als 1.605 establiments més petits de 20 ocupats, és a dir, el gruix del sector, obtenen una producció per ocupat gairebé idèntica a la del sector de la fusta (6 MPTA).

Concentració de la producció i del VAB cf segons la dimensió de les empreses (en %)				
Catalunya 1995	Menys de 20 ocupats	De 20 a 49 ocupats	De 50 a 99 ocupats	100 ocupats o més
Sector de la fusta				
Producció	50	23	7	20
VAB cf	52	20	7	21
Sector del moble				
Producció	33	37	10	20
VAB cf	43	30	10	17

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Costos de personal (salari)

Una dada significativa és el menor cost unitari que resulta per al personal ocupat en aquest sector (2,3 MPTA per ocupat), inferior a la mitjana de la indústria catalana el mateix any (3,7 MPTA per ocupat). El cost per ocupat més baix és conseqüència directa de la seva menor tecnificació, cosa que es tradueix en una estructura socioprofessional de les plantilles amb menys nivell de qualificació i, conseqüentment, amb un cost unitari més reduït. Aquesta diferència, però, està en procés de reducció, ja que el 1990 el cost per ocupat era de prop d'1 MPTA i en el conjunt de la indústria era de 2,5 MPTA.

¹ El sector del suro representa aproximadament el 9 % de l'ocupació i el 5 % del nombre d'establiments dins del conjunt del sector de la fusta i el suro.

Sector de la fusta i el moble, Catalunya

Costos de personal (MPTA)	1993	1994	1995
Primera transformació	3.724	3.855	4.599
Segona transformació	27.232	25.896	26.249
Mobles*	40.000	37.576	42.848
Total fusta i mobles	70.956	67.327	73.696
Total indústria	2.104.353	2.111.474	2.141.326
% fusta i mobles/total indústria	3,4	3,2	3,4

* Per raons de secret estadístic, inclou les empreses fabricants de matalassos

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

La ràtio de cost de personal per empleat és superior a Catalunya respecte del global del sector en l'àmbit estatal.

Cost de personal per ocupat (MPTA)

Fusta i mobles	1993	1994	1995
Catalunya	2,3	2,2	2,3
Espanya	2,03	2,06	2,1
Mitjana total indústria			
Catalunya	3,55	3,58	3,75
Espanya	2,76	3,06	3,47

Font: IDESCAT, INE i elaboració pròpia

Destaca l'increment anual del percentatge observat a la partida de sous i salaris sobre el total de costos de personal del sector, superior al del conjunt de la indústria, que l'any 1995 va representar el 74,7 % del total dels costos de personal. La resta es distribueix entre les indemnitzacions i la resta de càrregues socials (Seguretat Social, plans de pensions...).

Percentatge de la partida de sous i salaris en el conjunt dels costos de personal

Catalunya	1993	1994	1995
Fusta	72,6	73,9	75,7
Mobles	74,4	76,1	76,2

Font: Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

En el cas de les empreses artesanes, destaca el percentatge elevat que representen els costos de mà d'obra en relació amb el total dels costos d'explotació. Aquest percentatge és aproximadament el 50 %, i pot arribar al 65 % en les empreses més petites i que no subcontracten.

Es considera que una empresa és artesana quan:

- el cost dels productes incorpora un percentatge elevat de mà d'obra,
- darrere l'eina o la màquina-eina hi ha sempre una persona,
- la producció que realitza no pot millorar-se incorporant més tecnologia,
- no fa produccions normalitzades ni seriades.

Primera transformació de la fusta

Hem vist en els capítols anteriors que les activitats que formen la primera transformació de la fusta són molt diferents. D'una banda, l'activitat de serrada i preparació de la fusta està formada per petites indústries i, de l'altra, la fabricació de taulers, fulloles i plafons és molt més intensiva en capital, la producció està gairebé automatitzada i, en conseqüència, les empreses són de dimensió considerable.

El sector va conèixer una crisi important al principi dels anys vuitanta i després va experimentar una expansió. En general, les empreses dedicades a la transformació de la fusta han hagut de fer inversions considerables: les noves màquines tenen normalment una capacitat important i les inversions han suposat una racionalització de la producció i una millora de la productivitat. La intensitat del capital en el procés de producció ha augmentat considerablement durant els darrers anys. La demanda es va alentir al principi dels noranta i les inversions van concentrar-se en la comercialització de nous productes i noves tecnologies de producció.

Catalunya, primera transformació de la fusta, 1995

Nombre d'empreses	Total	< 20 ocupats	≥ 20 ocupats
Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta	141	132	9
Fabricació de fulloles, taulers i plafons	20	11	9

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Catalunya, primera transformació de la fusta

Persones ocupades	1993	1994	1995
Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta	763	852	997
Fabricació de fulloles, taulers i plafons	561	670	685

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Quan es parla de primera transformació ens referim, doncs, a dos sectors que han assolit un grau de competitivitat ben diferenciat. La productivitat (VAB cf per ocupat) de la fabricació de taulers i fulloles és superior a la mitjana de la indústria catalana i triplica la de la serrada i preparació de la fusta.

1. Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta

L'activitat de serrada i preparació industrial de la fusta ocupava a Catalunya, l'any 1995, unes 1.000 persones en uns 140 establiments, segons dades de l'enquesta industrial. És difícil precisar el nombre real de serradores existents i l'ocupació real, ja que hi ha petites empreses familiars que poden treballar de forma no continuada, alternant amb feines agrícoles o forestals. Aquestes serradores s'adapten a les necessitats del mercat.

El nombre d'empreses ha minvat els darrers anys, malgrat que durant el 1995 se n'observa un increment important (el 1993 només figuraven 112 empreses a l'enquesta industrial).

L'explicació cal buscar-la en els incendis forestal de l'any 1994. Els aprofitaments forestals durant l'any 1995 (1.038.906 m³) van ser atípics, ja que van duplicar els de l'any 1994 i els del 1996.

En conjunt, el sector pateix la baixa producció forestal catalana. Les importacions de la fusta en brut continuen encara creixent a un preu cada vegada més baix. S'observa, però, un canvi en la manera de rebre la fusta, per una pressió dels països exportadors i per tal de treure més profit de la fusta i de l'espai que ocupa en el transport. De fet, cada cop s'importa menys fusta serrada i més productes elaborats.

Tot això ha influït en l'activitat serradora. Moltes empreses han desplaçat les seves activitats cap al vessant comercial, com és el cas de l'empresa Fupicsa de Balsareny. També s'observa un important procés cap a la integració vertical, ja que duen a terme tasques que abans feien els clients, com és la producció de paletes i d'embalatges.

Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta**Principals variables (MPTA)**

	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	7.335	6.589	9.146
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	79	90	41
Total d'ingressos d'explotació	7.414	6.680	9.187
Variació d'existències de productes	10	5	30
Consums ⁽³⁾	3.895	3.325	4.879
Treballs fets per altres empreses	158	218	194
Total de despeses de personal	1.710	1.426	1.740
Total de serveis exteriors	1.094	960	1.232
Total de dotacions amort. de l'immobilitzat	86	127	121
Total de despeses d'explotació	6.944	6.055	8.166
Adq. (exc. lísing) i prod. actius materials	375	448	158
Millores d'actius materials	3	0	1
Drets sobre béns en lísing (al comptat)	37	3	10
Despeses d'arrend. béns (interessos)	26	0	3
Vendes d'actius materials	51	7	15

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

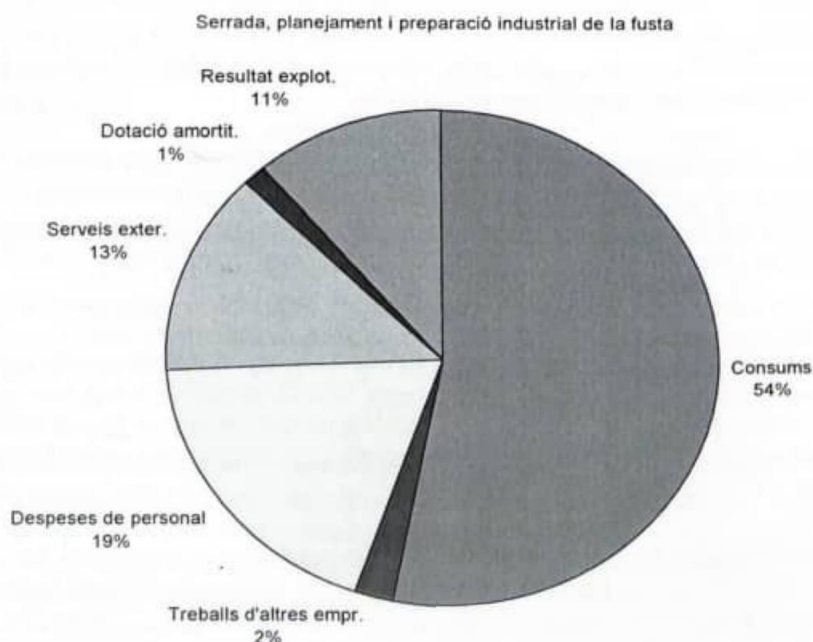
(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

En el quadre anterior, que representa les principals variables del compte d'explotació del sector, s'observa que les despeses de personal representen el 24 % del total de despeses d'explotació. Aquesta dada és superior a la mitjana de la indústria catalana (21 %). El nivell de facturació per ocupat és molt baix en relació amb la mitjana de la indústria.

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta**Principals macromagnituds, Catalunya (MPTA)**

	1993	1994	1995
Valor de la producció (sortida de fàbrica)	7.325	6.404	8.550
Valor afegit brut (cost de factors)	2.256	2.163	2.896
Despeses de personal (%)	76 %	66 %	60 %
Excedent brut d'explotació (%)	24 %	34 %	40 %

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

A la pràctica, aquest sector es concep com una fase integrada en el procés productiu de la indústria de segona transformació. Ja s'ha fet esment del pas de reconversió de les empreses cap a fases més avançades en el procés de transformació de la fusta. En són exemples les empreses Tole Catalana, SA de Manlleu, que actualment fabrica embalatges, o bé Maderas San Vicente, SA, que fabrica paletes, caixes i gàbies.

A l'hora de fer una anàlisi de les empreses principals, destaca la indústria José Esteba, SA d'Anglès, que ocupa un centenar de treballadors i, a més de serrar, fabrica altres productes com són els escuradents i el parquet.

Les principals indústries identificades tenen una ocupació que gira a l'entorn dels 25 treballadors. La majoria complementa l'activitat serradora amb la fabricació d'altres articles corresponents a la segona transformació. Cal destacar-ne l'empresa Fustes Grau, SA, que concretament es dedica a la preparació industrial de la fusta.

Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta **Principals empreses a Catalunya. Any 1996**

Nom	Població	Plantilla
Maderera Gerundense	Santa Coloma de Farners	30
Maderas Cunill	Gironella	27
Maderas J. Martorell	Santa Coloma de Farners	24
Asserradora Joan Boix, SA	Puig-Reig	24
Fustes Grau, SA	Sant Llorenç de Morunys	23
Explotaciones Forestales del Alto Urgel	Montferrer	23

Font: Elaboració pròpia

2. Fabricació de fulloles, taulers contraplacats, enllistonats, de partícules aglomerades, de fibres i altres plafons

Aquest sector, que inclou diversos productes intermedis destinats a la fabricació de productes finals del sector de la fusta com són la fusteria i les estructures per a la construcció i mobles, ocupava durant el 1995 unes 685 persones amb un total de 20 establiments. Es tracta d'una activitat molt competitiva, que assoleix una facturació mitjana per empresa de més de 1.000 MPTA anuals.

Avui dia només el 5 % del moble es fa amb fusta massissa i la resta es fabrica a partir d'aglomerats que, posteriorment, són xapats amb fusta o laminats amb plàstic o paper (fòrmiques, melamina). Això ha constituït un canvi que ha obert noves possibilitats a aquesta indústria, i fa que el sector pugui mostrar-se innovador i treballar amb nous materials que permetin millorar i diversificar el producte bàsic. En conjunt, el 59 % de la fabricació de taulers es destina als mobles, el 29 % a la fusteria interior (armaris, prestatges...) i la resta es diversifica en embalatges, bricolatge, etc.

Fabricació de fulloles, taulers contraplacats, enllistonats, de partícules aglomerades, de fibres i altres taulers i plafons
Principals variables (MPTA)

	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	14.562	19.305	21.570
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	36	114	115
Total d'ingressos d'explotació	14.598	19.420	21.686
Variació d'existències de productes	-9	171	277
Consums ⁽³⁾	8.426	10.243	10.229
Treballs fets per altres empreses	0	263	300
Total de despeses de personal	2.014	2.429	2.859
Total de serveis exteriors	3.045	3.244	3.491
Total de dotacions amort. de l'immobilitzat	939	1.064	1.225
Total de despeses d'explotació	14.425	17.243	18.105
Adq. (exc. lising) i prod. actius materials	223	344	296
Millores d'actius materials	31	24	51
Drets sobre béns en lising (al comptat)	39	94	15
Despeses d'arrend. béns (interessos)	12	11	2
Vendes d'actius materials	5	110	47

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

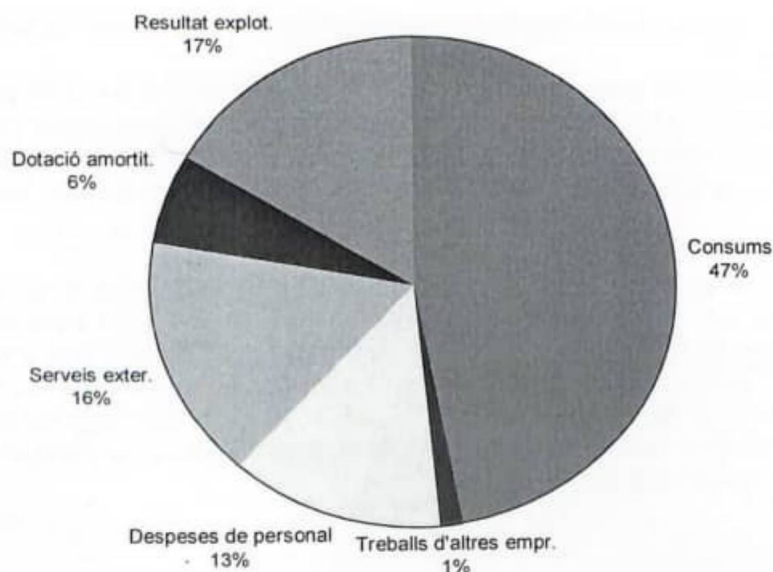
(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

Fabricació de fulloles, taulers contraplacats, enllistonats, de partícules aglomerades, de fibres i altres taulers i plafons

Les inversions fetes durant els anys 1986-1990 van provocar un excés de capacitat, que ha coincidit amb un estancament de la demanda i un deteriorament de la balança comercial. Però, en general, el sector ha augmentat la seva ocupació en el període 1993-1995, i tant la producció com el valor afegit en pessetes corrents han augmentat considerablement.

Fabricació de fulloles, taulers contraplacats, enllistonats, de partícules aglomerades, de fibres i altres taulers i plafons

Catalunya, principals macromagnituds (MPTA)	1993	1994	1995
Valor de la producció (sortida de fàbrica)	14.482	18.140	21.946
Valor afegit brut (cost de factors)	3.090	5.805	7.904
Despeses de personal	65 %	42 %	36 %
Excedent brut d'explotació	35 %	58 %	64 %

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

La producció de taulers xapats i contraxapats està molt marcada per l'aparició de productes substitutius, com són els taulers DM de fibra i altres aglomerats. Algunes empreses, com és el cas de Chapas y Tableros Albors de Cornellà de Llobregat, han cessat les seves activitats.

Una de les principals empreses fabricants de taulers contraxapats és Industrias del Envase i Contrachapeados, SA de Tor, amb uns 32 ocupats. Si considerem els rexapadors, destaca Baix Mon, SL de Roquetes, empresa familiar amb una antiguitat d'onze anys que té com a activitat el rexapat de taulers aglomerats amb xapes fines de fusta.

El sector de fabricació de taulers aglomerats observa un volum de producció per ocupat molt superior al del conjunt industrial català. Convé, però, que tinguem en compte que s'inclouen en aquest sector les empreses que recobreixen els taulers amb paper i melamina o bé fulloles, com serien Juan Antonio Ibáñez (JAI), SA de Bigues o bé Chapas y Maderas José Ribas, SA de Cerdanyola del Vallès. Es tracta d'empreses que compren els taulers i els recobreixen, i així donen un valor afegit incorporant-hi noves característiques (postformat).

Les empreses que fabriquen taulers aglomerats són molt intensives en capital i molt automatitzades, i això suposa unes barreres d'entrada elevades. La primera matèria per a la fabricació d'aquesta mena de taulers són les estelles de fusta, i s'aprofita el trinxat de troncs de dimensions molt reduïdes. Una altra matèria que també s'utilitza molt en la producció de taulers conglomerats és la cola; per tant, aquestes empreses estan estretament vinculades al sector químic (melamina) i al sector del paper i les arts gràfiques. En destaca Masadecor com a empresa catalana que treballa el paper per a aquesta indústria.

Amb relació a la fabricació de taulers aglomerats de partícules, destaca l'empresa Transformados de la Madera, SL (TRADEMA), que és propietat de l'empresa TAFISA i alhora participa l'empresa TAFIBRA. L'empresa TRADEMA té la seu a Madrid amb 53 ocupats, una planta de producció a Betanzos (la Corunya) amb 96 treballadors i una altra planta productiva a Solsona (Lleida) amb 192 ocupats. Aquesta empresa pot fabricar taulers conglomerats a partir dels encenalls de fusta extrets de la neteja de boscos. La companyia mare té altres empreses també lligades al món de la fusta, com són Explotaciones Madereras Catalanas, SA (EMCA), que és una empresa relacionada directament amb l'explotació dels boscos i la serrada, i Tecnologías del Medio Ambiente, SA (TECMASA), que és una empresa situada a Molins de Rei i dedicada a la recuperació i el reciclatge de la fusta i d'altres productes. TRADEMA té un nivell d'exportació important, de prop del 20 % de la seva facturació, i un mercat nacional dedicat directament tant als fabricants de mobles com a distribuïdors o magatzemistes, que són els que després venen als fusters. En destaca la coordinació de l'empresa amb els fabricants de mobles per tal de produir "models exclusius" i la versatilitat per adaptar-se a les modes del mercat (diferents colors i textures).

Pel que fa a la fabricació de taulers de fibres, no se n'ha identificat cap planta productiva a Catalunya. No obstant això, hi ha dues empreses que hi tenen la seu: Industrias de Tableros y Derivados de la Madera, SA, que té una plantilla total de 131 persones i la planta productiva a Cella (Teruel) amb 112 ocupats, i Utiel, SA, amb seu a Barcelona i una ocupació total de cap al centenar de treballadors.

Taulers xapats, contraxapats i taulers aglomerats de partícules i de fibres
Principals empreses a Catalunya. Any 1996

Nom	Població	Plantilla Especialització
Transformados de la Madera, SA (TRADEMA)	Madrid ⁽¹⁾	340 Taulers aglomerats de partícules
Industrias de Tableros y Derivados de la Madera, SA	Barcelona ⁽²⁾	131 Taulers aglomerats de fibres
Utiel, SA	Barcelona ⁽²⁾	112 Taulers aglomerats de fibres
Envases y Tableros Tarraco, SA	Alió	77 Taulers contraxapats
Transformad, SA	Canovelles	41 Taulers contraplacats de partícules aglomerades
Industrias del Envase y Contrachapeados, SA	Tor	32 Taulers contraplacats
Juan Antonio Ibáñez (JAI), SA	Bigues	31 Recobriments de taulers amb paper melamínic
Baix Mon, SL	Roquetes	24 Rexapat de taulers aglomerats amb xapes de fusta

Font: Elaboració pròpia

(1) Planta productiva a Solsona

(2) Sense planta productiva a Catalunya

La producció de taulers es porta a terme majoritàriament fora del Principat, però disposa d'una bona xarxa de majoristes i distribuïdors, alguns dels quals posseeixen unes dimensions considerables i debiliten la posició dels fabricants. En aquest sector és especialment significatiu el nivell d'importació. Els principals països europeus competidors són França, per la qualitat del producte, i Portugal, pel preu, sense oblidar Alemanya.

La tendència cap al futur serà probablement un augment de l'automatització i la introducció de sistemes de producció flexibles, que permetin l'elaboració de productes diversificats pel que fa a les característiques: mides, gruixos, característiques tècniques... Però sobretot es preveuen avenços en les primeres matèries utilitzades (coles).

Segona transformació de la fusta

La segona transformació de la fusta és la que proporciona els productes finals, llevat dels mobles, que són considerats en un altre capítol. Aquests productes finals són els que es reflecteixen en el quadre següent, juntament amb el nombre d'empreses:

Catalunya, segona transformació de la fusta, 1995

	Nre. < 20 ocupats ≥ 20 ocupats		
	d'empreses		
Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció	1.659	1.617	42
Fabricació d'envasos i embalatges de fusta	146	130	16
Fabricació d'altres productes de fusta	221	205	16

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

La segona transformació de la fusta equival, aproximadament, al 37 % de la producció conjunta del sector de la fusta (excepte mobles) i al 53 % de les empreses. Per tant, és on s'acumulen, en principi, els desequilibris més grans, sobretot a la fusteria destinada a la construcció.

Catalunya, segona transformació de la fusta

Persones ocupades	1993	1994	1995
Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció	8.500	8.968	8.447
Fabricació d'envasos i embalatges de fusta	1.734	1.603	1.642
Fabricació d'altres productes de fusta	2.076	1.874	1.925

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

1. Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció

Aquest sector, que es denomina fusteria, comprèn la fabricació de peces de fusteria destinades principalment a la construcció, com són les portes, finestres, escales i baranes, i també inclou les estructures de fusta que es destinen a la construcció (bigues i llates per a teulades) així com la fabricació d'edificis prefabricats de fusta o parts d'aquests edificis.

El sector ocupa unes 8.500 persones i té uns 1.660 establiments. Domina la petita empresa que produeix per encàrrec: la dimensió mitjana no arriba als 5 treballadors, i el gruix del sector es reparteix entre els 2 i els 10 treballadors. Aquesta activitat és molt significativa dins del conjunt del sector de la fusta i el moble ja que absorbeix el 45 % dels ocupats, encara que només representa cap al 20 % de la producció i del valor afegit.

És un producte demanat a la fase final de l'activitat constructiva i, per tant, la seva evolució està lligada al sector de la construcció (les despeses de fusteria representen, aproximadament, el 10 % del cost de producció d'un habitatge), que és un sector que pateix oscil·lacions importants en els nivells de producció segons la conjuntura general del país.

Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció

Catalunya, principals variables (MPTA)	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	55.379	59.110	63.541
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	226	182	212
Total d'ingressos d'explotació	55.604	59.291	63.753
Variació d'existències de productes	742	350	1.642
Consums ⁽³⁾	23.972	28.818	31.838
Treballs fets per altres empreses	4.545	2.874	3.778
Total de despeses de personal	17.956	17.143	16.858
Total de serveis exteriors	5.857	6.353	6.169
Total de dotacions amort. de l'immobilitzat	942	833	1.179
Total de despeses d'explotació	53.272	56.021	59.821
Adq. (exc. lísing) i prod. actius materials	1.649	872	1.209
Millores d'actius materials	125	315	44
Drets sobre béns en lísing (al comptat)	379	296	322
Despeses d'arrend. béns (interessos)	68	50	60
Vendes d'actius materials	1.228	313	106

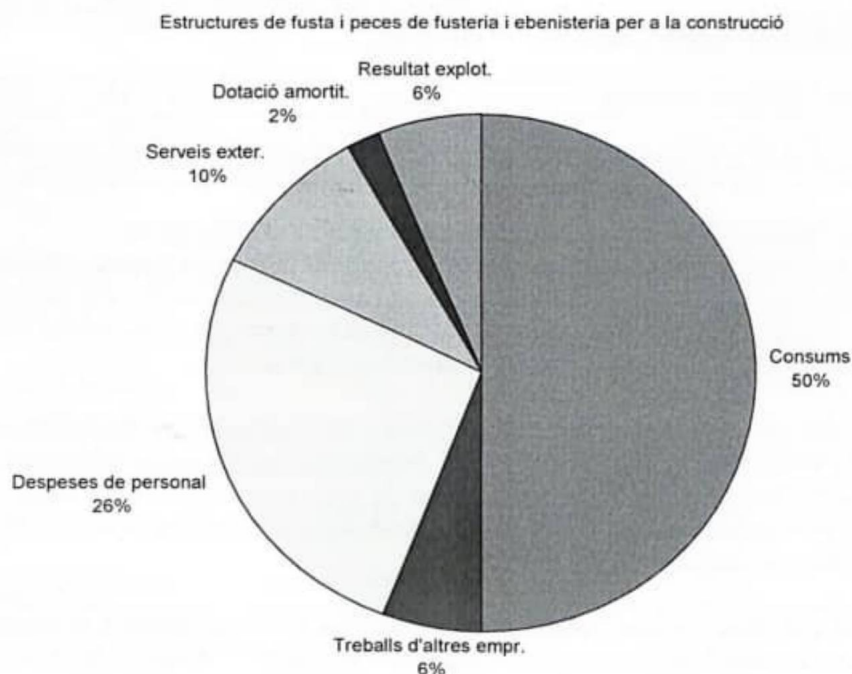
Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

La facturació mitjana per empresa no arriba als 40 MPTA i la productivitat aparent per ocupat era, l'any 1995, de menys de 3MPTA. Es tracta d'un sector d'activitat molt atomitzat, amb un nombre elevat de tallers petits i treballadors autònoms, que en molts casos fan una feina quasi artesana, per encàrrec, en rehabilitacions i reformes d'habitatges i locals comercials. No obstant això, també hi ha empreses que disposen d'una producció automatitzada i que els darrers anys han fet inversions importants en maquinària moderna per tal de fabricar en sèrie productes normalitzats. Aquest és el cas d'algunes empreses de portes, motllures i altres elements per a la construcció.

Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció

Catalunya, principals macromagnituds (MPTA)	1993	1994	1995
Valor de la producció (sortida de fàbrica)	54.250	58.670	64.243
Valor afegit brut (cost de factors)	21.786	21.385	23.399
Despeses de personal	82 %	80 %	72 %
Excedent brut d'explotació	18 %	20 %	28 %

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

La fragmentació empresarial provoca, en aquesta activitat, una elevada competència de preus i uns marges de benefici reduïts. Els terminis de cobrament són molt dilatats, amb unes conseqüències financeres negatives.

També cal tenir en compte que la fusta competeix amb altres productes substitutius que progressivament la desplacen del mercat, sobretot pel que fa als elements exteriors com són les estructures de les finestres o les persianes.

Les empreses estan situades en zones urbanes, i en aquests moments pateixen uns problemes derivats de la competència de la cultura del bricolatge, ja que cada cop es venen més els productes sense muntar o bé taulers sense pintar i tallats a mida, *kits* i eines que faciliten l'autorealització de feines. Els problemes principals, però, es deriven directament de la dimensió dels establiments, i van des de la renovació de la maquinària fins a l'emmagatzematge de la primera matèria. Per exemple, els residus de cola, una de les matèries utilitzades, han de ser retirats per les mateixes empreses subministradores, que, a més, ofereixen uns preus molt més favorables en adquirir grans quantitats, que depassen els consums habituals dels petits fusters.

La fusteria industrial i la fusteria automatitzada són dos grups al qual pertanyen les empreses de més dimensió, sense perdre el caire de pimes. En aquest sector coexisteixen empreses de recent constitució amb empreses centenàries, com són Soldevila Construcciones de Maderas, SA d'Aiguafreda i Fusteria Sarasa, SA de Torroella de Montgrí (antiguitat de 80 anys). Totes dues tenen aproximadament una dotzena d'ocupats.

Es tracta d'un sector on s'inclouen empreses que tenen diferents activitats. Mentre que unes fabriquen taulers per a la construcció, com és el cas d'Encofrados J. Alsina, SA, que disposa de plantes productives a Montcada i Reixac i a Sentmenat, d'altres, com ara Persianes Miquel, SA de Sidamon, fabrica persianes tant de fusta com d'alumini i plàstic alhora que distribueix material ja fabricat no necessàriament de fusta. La majoria d'empreses, però, fa fusteria en general, és a dir, fabrica marcs de portes i finestres i en alguns casos també els mobles per a les cuines, com ara Maderas Virrey, SA de Santa Coloma de Gramenet. També s'hi inclouen les empreses que fabriquen estructures de fusta per a la construcció com és United Systems, SA de Santa Oliva, amb 22 ocupats.

Hi ha empreses catalanes que fabriquen un sol producte, d'una manera més o menys automatitzada. Així ens trobem amb Preicar, SA de Sant Gregori, amb 27 ocupats, que fabrica portes, o l'empresa Manufactures de Fusteria, SA de Banyoles, amb una plantilla de 26 persones. Com a fabricant de portes destaca l'empresa Construcciones y Aplicaciones de la Madera (marca NORMA), de capital americà, amb seu a Barcelona i planta productiva a Sòria; aquesta empresa té aproximadament 450 ocupats, dels quals una desena estan a Barcelona. Baranes Brusca, SL, d'Ulldecona, es dedica a la fabricació i el muntatge de baranes tornejades de fusta per a escales i té uns 23 ocupats. Un altre exemple el constitueix l'empresa Servitja Vives Elvira, de Barcelona, que fabrica escales de fusta.

Estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció Principals empreses a Catalunya. Any 1996

Nom	Població	Plantilla
Construcciones y Aplicaciones de la Madera*	Barcelona	450
Encofrados J. Alsina, SA	Montcada i Reixac	83
Maderas Navarra Bricolage, SA	Rubí	50
Permici, SL	Mollerussa	48
Frapont, SA	Barcelona	45
Maderas Virrey, SA	Santa Coloma de Gramenet	44
Persianas Miquel, SA	Sidamon	30
Torneados y Barandillas Sénia	La Sénia	29
Silverlex, SA	Badalona	28
Servitja Vives Elvira	Barcelona	28

Font: Elaboració pròpia

* Té la planta productiva a Sòria

El procés de producció de les empreses que fan motllures per a la construcció és bàsicament industrial, amb maquinària específica. La producció d'aquestes empreses es fonamenta en el xapat de fustes conglomerades o similars, i el procés normal consisteix a adquirir la "fibra", motllurar-la i xapar-la.

Motllures per a la construcció Principals empreses a Catalunya. Any 1996

Nom	Població	Plantilla
Molduras Castellar, SA	Castellar del Vallès	98
Motllures Vidal, SA	Artés	38
Diseños y Molduras, SA	Granollers	35

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a la fabricació de parquet, destaca l'empresa d'Anglès Indústries José Esteba, SA, ja esmentada en la serrada de la fusta, que també es dedica a la producció d'escuradents. També fa parquet de castanyer l'empresa Maderera Gerundense, de Santa Coloma de Farners.

Les empreses d'aquest subsector no tenen participació estrangera i, en general, no subcontracten cap de les tasques del procés de producció. Si alguna empresa ho fa, els percentatges són inferiors al 25 %.

2. Fabricació d'envasos i embalatges de fusta

El segment dels embalatges ha observat, els darrers anys, un esforç inversor en nova maquinària que ha fet possible la reducció dels costos i, per tant, dels preus. Els intercanvis amb l'exterior han estat molt dinàmics.

Fabricació d'envasos i embalatges de fusta Catalunya, principals variables (MPTA)

	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	14.858	15.332	18.166
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	84	41	20
Total d'ingressos d'explotació	14.942	15.372	18.186
Variació d'existències de productes	78	-321	-25
Consums ⁽³⁾	8.025	8.352	10.488
Treballs fets per altres empreses	99	253	813
Total de despeses de personal	3.616	3.435	3.902
Total de serveis exteriors	2.258	2.082	2.364
Total de dotacions amort. de l'immobilitzat	311	211	204
Total de despeses d'explotació	14.309	14.333	17.771
Adq. (exc. lísing) i prod. actius materials	152	203	103
Millores d'actius materials	21	45	10
Drets sobre béns en lísing (al comptat)	57	131	117
Despeses d'arrend. béns (interessos)	9	12	19
Vendes d'actius materials	22	9	9

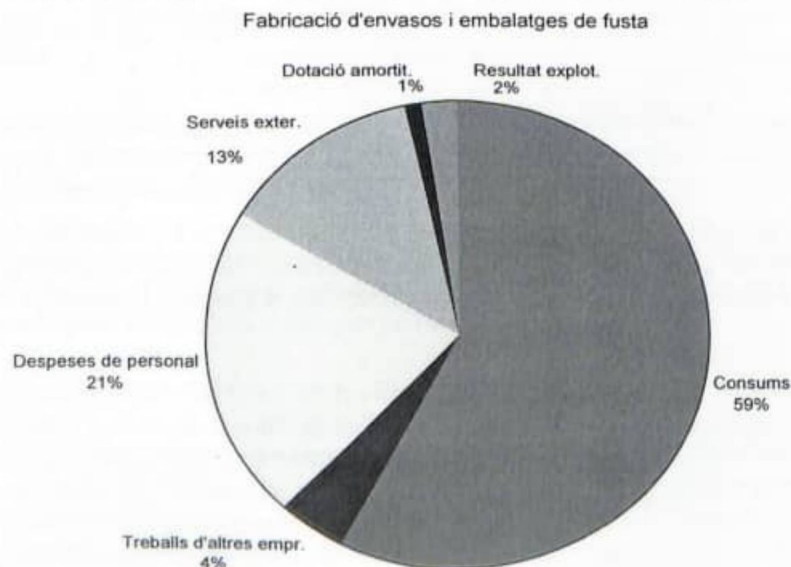
Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

Fabricació d'envasos i embalatges de fusta**Catalunya, principals macromagnituds (MPTA)**

	1993	1994	1995
Valor de la producció (sortida de fàbrica)	14.498	14.388	17.674
Valor afegit brut (cost de factors)	4.590	4.310	4.457
Despeses de personal	79 %	80 %	87 %
Excedent brut d'explotació	21 %	20 %	13 %

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

El fet que les empreses de serrada hagin incorporat entre les seves activitats l'elaboració de diversos tipus d'embalatge i la fabricació de paletes ha provocat la incorporació de noves empreses i la desaparició d'alguns productors originals. Cal tenir en compte que no tan sols s'observa aquest procés d'integració vertical, sinó que algunes empreses han cessat l'activitat de serradora i actualment només fabriquen envasos i paletes.

Aquest sector inclou la fabricació de caixes, paletes, gàbies i cilindres de fusta per a cables. La localització de les empreses d'embalatge respon, d'una banda, a la proximitat del centre de consum, per exemple la rodalia de Barcelona, i, de l'altra, a la proximitat del sector productor de fruita, és a dir, a la província de Lleida.

Així doncs, les empreses productores de caixes per a fruita tenen unes característiques derivades de la dependència i del caràcter estacional de les collites (de maig a octubre).

Cal tenir en compte la incidència de la implantació de productes substitutius de la fusta, com són el cartró o el plàstic, que resulten més competitius en preu. En el cas de la fruita que es produeix a Lleida aquesta incidència no és tan significativa perquè, en tractar-se de fruita de caràcter dolç, obliga a emmagatzemar en cambres frigorífiques que causen un deteriorament del cartró.

Entre les empreses més importants dedicades a aquesta activitat destaca Aplicaciones Industriales del Embalaje, SA, situada al polígon industrial de la Zona Franca de Barcelona, que també es dedica a serveis de logística i d'emmagatzematge. En general, les empreses fabriquen embalatges de fusta de totes classes i paletes. L'empresa Embalajes Monte, SL de Sentmenat fabrica cilindres de fusta per a cables i alhora és serradora.

Fabricació d'envasos i embalatges de fusta**Principals empreses a Catalunya. Any 1996**

Nom	Població	Plantilla
Aplicaciones Industriales del Embalaje, SA (AIPESA)	Barcelona	114
J. Farrés Palomeras, SA	Granollers	45
Suca, SA	Figueres	45
Servicios Recipe TM-2, SA	Barcelona	43
Matjes Llas José María	Alcarràs	32
Fustes i Embalatges del Pla d'Urgell	Golmès	30
Embalajes Monte, SL	Sentmenat	30
Maderas San Vicente, SA	Sant Vicenç de Castellet	28
CYF Manutention	Gaià	27
Tole Catalana	Manlleu	27

Font: Elaboració pròpia

3. Fabricació d'altres productes de fusta

L'actual CCAE inclou en l'epígraf corresponent als altres productes de fusta activitats molt diverses, també anomenades manufactures de la fusta, com són la fabricació d'eines i muntures

de fusta i d'altres estris, la fabricació de caixes i articles de fusta tornejada, etc. Aquesta classificació cobreix també la fabricació de taüts, mentre que la classificació anterior corresponent a l'any 1974 incloïa aquesta activitat dins de la fabricació de mobles.

Fabricació d'altres productes de fusta

Catalunya, principals variables (MPTA)	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	14.966	15.507	18.945
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	1.832	1.873	1.983
Total d'ingressos d'explotació	16.798	17.380	20.929
Variació d'existències de productes	100	10	-74
Consums ⁽³⁾	5.090	5.842	8.135
Treballs fets per altres empreses	336	462	541
Total de despeses de personal	5.660	5.318	5.490
Total de serveis exteriors	4.161	4.119	4.604
Total de dotacions amort. de l'immobilitzat	570	645	662
Total de despeses d'explotació	15.817	16.386	19.432
Adq. (exc. lising) i prod. actius materials	811	1.946	863
Millores d'actius materials	55	72	17
Drets sobre béns en lising (al comptat)	176	59	114
Despeses d'arrend. béns (interessos)	50	6	15
Vendes d'actius materials	3	12	158

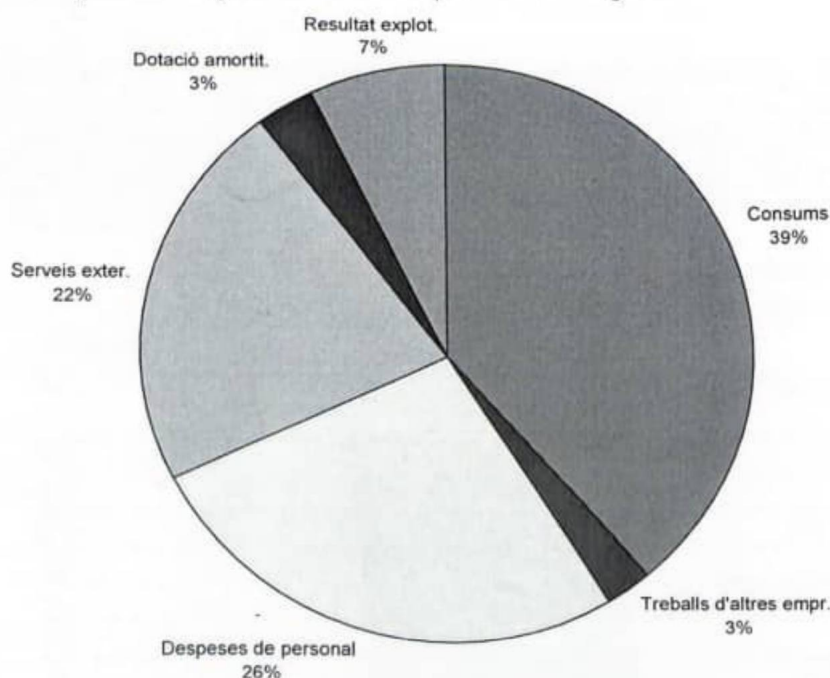
Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

Fabricació d'altres productes de fusta

Catalunya, principals macromagnituds (MPTA)	1993	1994	1995
Valor de la producció (sortida de fàbrica)	16.174	16.415	19.861
Valor afegit brut (cost de factors)	7.271	6.934	7.525
Despeses de personal	78 %	77 %	73 %
Excedent brut d'explotació	22 %	23 %	27 %

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Pel que fa a les empreses més significatives, aquest apartat s'ha utilitzat com un veritable calaix de sastre i s'hi han inclòs empreses que, tot i fabricar articles de fusta, en realitat tindrien altres codis de la CCAE, com ara les dedicades a la fabricació d'objectes d'il·luminació o bé de llapis.

En aquest sector trobem empreses que tenen una antiguitat considerable i, en molts casos, uns percentatges d'exportació que sobrepassen de molt la mitjana sectorial. Aquest és el cas d'Isidro Arnau, SA de les Planes d'Hostoles (Garrotxa), que fabrica mànecs de fusta, té 110 anys d'antiguitat i, amb una plantilla de 20 treballadors, exporta aproximadament el 33 % de la seva facturació. Les empreses Technotraf, SA de Torelló, Indústries Masats, SA de Sant Just Desvern i Escoda Sabatés, SA de Sabadell constitueixen exemples de petites empreses catalanes que tenen activitat exportadora. Les dues darreres tenen una antiguitat superior a 65 anys.

Pel que fa al nombre de treballadors, destaca l'Associació Shalom de Lleida amb uns 72 ocupats, que fabrica caixes de fusta principalment per a regal.

Fabricació d'altres productes de fusta
Principals empreses a Catalunya. Any 1996

Nom	Població	Plantilla	Especialització
Associació Shalom	Lleida	72	Caixes de fusta
Molduras Hergon, SA	Lliçà d'Avall	65	Motllures per a quadres
Indústries Masats, SA	Sant Just Desvern	58	Fabricació de llapis
Indústria del Mueble Acústico y TV, SL (IMAT, SL)	L'Hospitalet de Llobregat	45	Caixes de fusta per a altaveus
Bonfil, SL	Golmès	40	Caixes i cavallets (belles arts)
B.R. Production, SA	Sant Hilari Sacalm	40	Articles d'il·luminació en fusta
Technotraf, SA	Torelló	37	Torneria de fusta
Angell Ripoll, SA	Sant Hilari Sacalm	35	Marc
Nosas, SA	Badalona	29	Brotxes, escombres i raspalls
Adolf Brull, SA	Tivissa	29	Marc i motllures
Escoda Sabatés, SA	Sabadell	24	Pinzells, brotxes i palatines (belles arts)

Font: Elaboració pròpia

A les comarques interiors de Catalunya hi ha una certa especialització en la torneria, activitat molt arrelada a la zona (es fabriquen barres per a cortines, baranes per a escales i altres objectes). Destaca la producció de joguines de fusta; en l'estudi *Microclúster de la joguina de fusta a Osona*, realitzat per la Direcció General d'Indústria i publicat l'any 1997, s'identifiquen unes 12 empreses que representen uns 100 llocs de treball. El principal problema del sector és l'atomització empresarial, que el fa més vulnerable a la competència dels països de l'Extrem Orient, sobretot la Xina i Taiwan, i als canals de comercialització. S'observa un procés de tancament i de reestructuració del sector. Hi ha empreses com ara Vila Soldevila, SA de Torelló que, amb 12 persones ocupades, fabrica objectes de decoració infantil.

En relació amb la fabricació de taüts, es diferencien dos nuclis: el de Móra d'Ebre (Tarragona) i el de Terrassa (Barcelona). A Móra d'Ebre i a Móra la Nova hi ha un conjunt de petites empreses de caire familiar, quasi totes amb menys de 10 ocupats, que fabriquen taüts; en són

exemples Productos Moure, SL i Ataudes Serres. En el nucli localitzat a Terrassa, les empreses tenen una dimensió més gran i uns processos de producció més mecanitzats i bàsicament en sèrie. En destaca l'empresa Construcciones en Madera de Terrassa, SA, amb 31 ocupats; altres empreses són Torra, SA de Sabadell i Funeraria Fontal, SA de Manresa, totes dues amb uns 20 ocupats.

Mobles

Es considera en aquest capítol el subsector d'indústries del moble, que inclou els mobles de fusta, metàl·lics i d'altres materials. Per raons de secret estadístic, ha resultat impossible desagregar les empreses que fabriquen matalassos (hi ha tres empreses que fabriquen matalassos i que superen els 20 treballadors).

Evolució

La producció real de mobles de fusta i l'ocupació mostren una inflexió molt important durant els anys vuitanta. El sector comença a observar un avenç important pel que fa als materials emprats i, al mateix temps, el percentatge de consum de mobles de gamma alta es redueix.

Sector del moble de fusta Producció real (base 1990)

	MPTA	Persones ocupades
1978	73.568	16.381
1979	57.732	15.650
1980	53.357	15.166
1981	46.338	12.931
1982	37.810	9.367
1983	54.539	11.655
1984	42.756	9.144
1985	40.008	8.474
1986	43.604	9.451
1987	48.371	10.139
1988	49.199	8.847
1989	54.849	8.940
1990	56.633	8.679
1991	67.048	9.946
1992	63.547	9.648

Font: INE i elaboració pròpia

També és a partir dels anys vuitanta que comença a observar-se un canvi en la concepció de les empreses fabricants de mobles, i moltes passen a ser auxiliars.

La guerra del Golf, els anys 1991 i 1992, va afectar el sector, sobretot les empreses localitzades a la Sènia i concretament els fabricants de moble romàntic, que deixen de vendre a aquests països.

Importància i dades bàsiques de la indústria del moble a Catalunya

En conjunt la indústria de fabricació de mobles tenia, l'any 1995, a la ratlla dels 18.500 ocupats. Aquest volum d'ocupació representa una mica més del 3 % del total de la indústria catalana i més del 57 % del total d'ocupats en el sector de la fusta i el moble.

La producció total anual de mobles s'estima cap als 181.000 MPTA per a l'any 1995, xifra que representa un increment important respecte de l'any anterior. La producció total de mobles a penes és el 2 % del conjunt industrial català.

Indústries del moble. Catalunya

Principals variables	1993	1994	1995
Nombre d'empreses	2.013	1.861	1.814
Total personal ocupat	16.492	16.582	18.539
Valor de la producció (sf), MPTA corrents	140.774	125.652	181.088
Valor de la producció real (sf), MPTA (base 1990)	130.105	112.591	152.688
Valor afegit brut (cost de factors), MPTA corrents	47.332	49.048	63.733

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Pel que fa al grau de significació dins de l'Estat espanyol, Catalunya representa aproximadament el 17 % de l'ocupació i del nombre d'empreses i el 20 % del total facturat pel sector. Probablement, el fet que algunes empreses tinguin la seu però no les plantes productives a Catalunya influeix en la diferència de percentatges. La distribució entre els diferents tipus de mobles no és homogènia.

Si es considera el conjunt de la UE, Catalunya representa una mica més del 3 % en relació amb el nombre d'empreses i d'ocupats, però a penes arriba al 2 % de la producció.

A la UE el VAB creat pels fabricants representa el 38 % de la producció, mentre que a Catalunya és el 35 %. Aproximadament, la meitat del valor de la producció comprèn les compres de primeres matèries i de béns de producció. En valors constants el VAB per ocupat ha augmentat el 23 % després de l'any 1985, amb un progrés més ràpid en el sector del moble metàl·lic, on la major part de la producció està constituïda per mobles d'oficina produïts per fabricants més grans que la mitjana.

Si considerem el valor de la producció per empresa, a Catalunya la ràtio és d'uns 100 MPTA, mentre que a la UE és de quasi 160 MPTA per empresa (any 1993). La producció per ocupat a la UE (16 MPTA/ocupat) és superior a la de Catalunya, que a penes arriba als 10 MPTA.

El sector del moble va patir una recessió després de l'any 1992, i l'any 1994 va ser especialment feble. Les empreses que han registrat millores són les que s'han abocat vers les exportacions, en molts casos ajudades per la feblesa de la moneda. El sector acusa la manca de confiança dels consumidors. La recessió recent que ha sofert Europa en general prova que els mobles són un exemple perfecte de béns durables, la compra dels quals pot ser ajornada tant en els cas de les famílies com de les empreses.

Els anys recents es caracteritzen per una gran inseguretat en les comandes, raó per la qual les indústries han començat a incorporar treballadors que provenen d'empreses de treball temporal, amb els avantatges i problemes que això comporta.

Indústries del moble. Catalunya**Principals variables (MPTA)**

	1993	1994	1995
Import net de la xifra de negocis ⁽¹⁾	142.071	129.051	180.719
Ingressos d'explotació ⁽²⁾	792	772	966
Total d'ingressos d'explotació	142.863	129.823	181.685
Variació d'existències de productes	510	565	1.363
Consums ⁽³⁾	66.750	55.418	79.262
Treballs fets per altres empreses	3.908	4.028	9.818
Total de despeses de personal	40.000	37.576	42.848
Total de serveis exteriors	25.001	21.487	29.783
Total de dotacions amort. de l'immobilitzat	3.134	3.068	4.441
Total de despeses d'explotació	138.793	121.575	166.153
Adq. (exc. lising) i prod. actius materials	2.756	3.447	4.928
Millores d'actius materials	138	107	117
Drets sobre béns en lising (al comptat)	584	528	1.192
Despeses d'arrend. béns (interessos)	126	118	155
Vendes d'actius materials	1.124	1.155	298

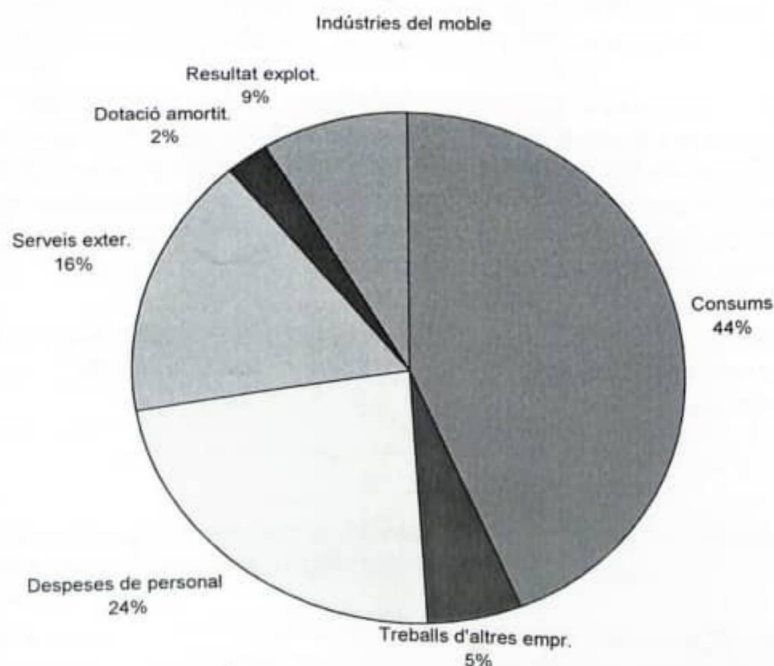
Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

(1) Correspon a la facturació: vendes netes de productes, mercaderies i prestació de serveis

(2) Import dels treballs realitzats per a l'immobilitzat, subvencions i altres ingressos d'explotació

(3) Import dels consums de primeres matèries, altres proveïments i mercaderies

Els ingressos d'explotació segueixen el destí que mostra el gràfic:

Els principals agregats econòmics del sector d'indústries del moble presenten una evolució que es caracteritza per:

- Un augment progressiu de la producció en termes corrents (inflexió el 1994) i en termes constants.
- Una reducció en el nombre d'empreses i un augment del volum d'ocupació.
- Un creixement lleuger de la productivitat, encara que cal tenir en compte que la productivitat del sector del moble se situa en gairebé la meitat del conjunt de la indústria.
- Una reducció del percentatge que representen les despeses de personal dins del valor afegit, malgrat que el percentatge es manté per sobre del conjunt industrial (61 %). S'observa un canvi en els inputs incorporats, com a conseqüència d'una renovació tecnològica que ha permès una

mecanització més gran de les tasques.

- Uns ingressos d'explotació per empresa durant l'any 1995 que van ser de 100 MPTA, xifra que representa una tercera part del que es dona en el conjunt de la indústria catalana.
- Una variació anual d'existències que ha estat sempre positiva, cosa que significa un comportament per part del sector productor amb tendència a incrementar anualment el seu estoc. Això té una relació directa amb les mancances de l'estructura comercial, ja que són els productors els que fan el paper de majoristes o de magatzemistes, funcions més pròpies del comerç.
- Una subcontractació cada vegada més gran. Cal tenir en compte que la utilització de la subcontractació pot distorsionar les ràtios, ja que és evident que, com més gran és la subcontractació de les fases productives d'una empresa, més gran és la productivitat aparent de l'empresa, amb una redistribució dels percentatges de despeses del compte de resultats. Així, els treballs fets per altres empreses, que és el concepte en el qual inclouríem la despesa corresponent al treball que, formant part del procés de producció, s'encarrega i és realitzat per altres empreses, augmenten considerablement en el sector, ja que en tres anys passen de representar el 2,8 % del total de despeses d'explotació a pràcticament el 6 % durant l'any 1995.

Dimensió

La dimensió mitjana és d'uns 10 treballadors per empresa; més del 85 % de les empreses tenen menys de 20 ocupats. La tendència observada els darrers anys és l'augment lent de la dimensió mitjana dels establiments. El sector es caracteritza per un grau elevat de mobilitat empresarial, amb taxes de mortalitat i natalitat altes. S'observa també un augment dels establiments de més de 100 ocupats, provocat per la presència progressiva de capital estranger en el sector, i un augment del nombre de pimes que tenen entre 20 i 49 ocupats.

La comparació amb les empreses fabricants de mobles de l'Estat espanyol ens dona que les empreses catalanes tenen una dimensió mitjana només una mica més elevada, però que a Catalunya hi ha un percentatge més alt d'empreses que tenen més de 20 treballadors. S'ha de tenir present que la facturació mitjana d'una empresa catalana fabricant de mobles és de 99 MPTA l'any, mentre que la d'una empresa espanyola només és de 77 MPTA.

Indústries del moble

Nombre d'empreses

Catalunya	< 20 ocupats	≥ 20 ocupats	Total
1993	1.841	172	2.013
1994	1.707	154	1.861
1995	1.606	208	1.814

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

És precisament el tram d'empreses que tenen entre 20 i 49 ocupats el que, amb el 27 % dels ocupats, acapara el 37 % de la xifra de negocis i de la producció.

Indústries del moble

Principals magnituds segons dimensió de l'empresa

Catalunya, 1995	Menys de 20 ocupats	De 20 a 49 ocupats	De 50 a 99 ocupats	100 ocupats o més	Total
Nombre d'establiments	1.605	175	22	16	1.818
Total personal ocupat	9.665	5.067	1.360	2.447	18.539
Import net de la xifra de negocis, MPTA	59.770	67.079	18.525	35.345	180.719
Valor de la producció (sf), MPTA	60.395	66.766	18.292	35.635	181.088
Valor afegit brut (cost de factors), MPTA	27.687	19.137	6.209	10.699	63.733

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

La dimensió dels establiments i les ràtios de facturació i producció per establiment i per ocupat estan molt condicionats per l'existència de districtes industrials i per la pràctica de la subcontractació. L'organització espacial en districtes d'empreses afins i relacionades afavoreix

el desenvolupament de nuclis de pimes. També afavoreix la constitució de pimes el fet que hi hagi treballadors desplaçats, que actuen com a subcontractistes d'empreses de més dimensió o bé esdevenen instal·ladors.

El microclúster del moble domèstic al Montsià, estudi elaborat per la Direcció General d'Indústria i publicat el 1993, ens presenta un exemple típic de districte industrial, ja que la comarca del Montsià gaudeix, tal com s'analitza en el capítol de la localització, d'una notable especialització en el treball de la fusta i els mobles. La Sénia és el principal municipi fabricant de mobles de Catalunya, encara que a més s'hi haurien d'incloure els municipis de Castelló, Vinaròs i Benicarló, que també tenen tradició en el sector del moble. Actualment, el nucli central del microclúster del Montsià és constituït per una seixantena d'empreses al voltant de les quals es forma tota una xarxa de proveïdors, clients i serveis. La major part de les empreses actuen com a auxiliars i poques companyies porten a terme tot el procés de fabricació del moble.

Aspectes relacionats amb la demanda de mobles

La demanda de mobles respon als paràmetres de la demanda de béns duradors. La situació de l'economia general (nivell dels tipus d'interès, creixement del PNB, nivell d'atur, confiança dels consumidors i de les empreses en l'economia) pot influenciar la demanda de manera positiva o negativa. En general, com ja s'ha esmentat abans, la demanda de mobles va molt lligada al nivell de renda disponible i al nivell de l'activitat del sector de la construcció.

Les variables demogràfiques també tenen un paper important: un augment dels naixements, dels casaments o de l'esperança de vida té repercussions en la demanda. S'estima que al menys d'un terç de la demanda és ocasionada per naixements, formació de noves llars o el reemplaçament de mobles. Però el comportament de l'índex de renovació és decisiu, i a Espanya el mobiliari té una vida molt superior als altres països europeus.

En general, la intensitat de la publicitat i del màrqueting dels fabricants i dels detallistes és un factor determinant. I això ens porta a considerar el vessant comercial com a molt important (serà tractat en el capítol destinat a la comercialització), ja que la supervivència i el creixement de les empreses depenen de la capacitat de vendre i competir. Cal que els canals de distribució no representin un coll d'ampolla per a la modernització del sector, sobretot si les empreses es troben immerses en un procés de renovació tecnològica i de redimensionament, ja que la distribució haurà de seguir la mateixa direcció (botigues agrupades en cadenes, més especialitzades i més grans).

A partir de l'any 1986 es produeix el que alguns experts del sector anomenen el crac del sector del moble. Espanya deixa de consumir moble de gamma alta i, alhora, s'observa un avenç molt important en els elements utilitzats com a primera matèria. Actualment, continua el desplaçament progressiu de la demanda de mobiliari de gamma alta, fabricat amb fusta de més qualitat i de preu més elevat, cap a productes de gamma mitjana i baixa, que són més econòmics, i això provoca que un nombre cada vegada més alt d'empreses es dediquin a la producció seriada i abandonin l'especialització de la fabricació per encàrrec.

Les empreses basen cada vegada més la seva estratègia en uns preus molt ajustats i en el disseny, entès com a funcionalitat, bellesa i ergonomia. Es tracta de fabricar mobles moderns en els quals, en molts casos, es cuida més la imatge que el detall: "una part que no es veu pot ser fabricada amb un material més senzill". Això no vol dir que es deixi de banda la qualitat, que és un dels cavalls de batalla per poder competir en el mercat. En aquest sentit, és també molt important el tema de l'etiquetatge; si bé fins ara només alguns mercats —com, per exemple, l'alemany— eren sensibles a la incorporació de segells de qualitat derivats dels processos de normalització i homologació, actualment tant per necessitats del mercat com per imperatiu legislatiu cal que els fabricants i el distribuïdors de mobles adoptin les acreditacions pertinents.

Les modes també són molt importants en el sector del moble, encara que és un mercat relativament difícil de preveure (colors blanc, negre, rosat, cirerer). Destaca la influència de València i d'Itàlia.

Es tracta d'un mercat que mostra una estacionalitat pel que fa a les compres. La major intensitat de les vendes es produeix al final de l'estiu i a la tardor, tot i que també són rellevants els mesos de gener (en funció de les rebaixes) i de març i maig (en funció del nombre de matrimonis registrats). Destaca la influència de la concentració de matrimonis en determinades èpoques de l'any. El nivell més baix de compres es produeix normalment durant l'estiu.

Destaca la importància creixent del mobiliari de *kit*, és a dir, el mobiliari que es ven totalment desmuntat i perfectament embalat, de manera que el consumidor el pot transportar amb facilitat i muntar-lo ell mateix. L'avantatge rau en l'abaratiment, ja que s'eliminen costos de transport i muntatge, i també en la possibilitat d'una entrega immediata.

Anàlisi de la producció per productes

La indústria del moble no és una activitat homogènia. Presenta característiques diferenciades segons el destí dels mobles, ja que això pot condicionar l'estructura de l'empresa i les tècniques de fabricació, i fer possible la fabricació de mobles en sèries més grans o més petites.

Segons el destí dels mobles, la distribució de la producció en percentatge, d'acord amb la classificació que estableix la CCAE, seria la següent:

1. Fabricació de cadires i altres seients (36.11).....17 %
2. Fabricació de mobles d'oficina i d'establiments comercials (36.12)...17 %
3. Fabricació de mobles de cuina i bany (36.13).....11 %
4. Fabricació d'altres mobles –inclou els mobles domèstics i de jardí i, per raons de secret estadístic, també els matalassos– (36.14).....55 %

La major part de les indústries del moble, concretament el 70 %, produeix moble per a la llar (incloent-hi matalassos). Si bé la fabricació de mobles d'oficina està menys estesa, Catalunya mostra una relativa especialització, ja que la producció catalana representa aproximadament la tercera part de la producció estatal.

Indústries del moble a Catalunya. Any 1995

Segons classe d'activitat (en %)

Principals variables	1	2	3	4⁽¹⁾	TOTAL⁽²⁾
Nombre d'establiments	13	6	11	70	1.818
Total de personal ocupat	15	14	12	59	18.539
Nombre total d'hores treballades	15	14	13	58	32.560
Total d'ingressos d'explotació	17	17	11	56	181.685
Total de despeses d'explotació	17	18	12	53	166.153
Valor de la producció (sortida de fàbrica)	17	17	11	55	181.088
Valor afegit brut (cost de factors)	17	15	8	60	63.733
Total de despeses de personal	19	17	11	53	42.848
Excedent brut d'explotació	14	10	1	75	20.884

(1) Per raons de secret estadístic, inclou matalassos

(2) Magnituds en MPTA, excepte nombre d'establiments i personal (en unitats) i hores treballades (en milers)

Font: *Estadística, producció i comptes de la indústria*. Institut d'Estadística de Catalunya i elaboració pròpia

Entapissats i cadires

En general, l'entapissat és un dels processos productius en què el factor humà té més importància. Per exemple, hi ha un gran nombre d'empreses que realitzen la tapisseria de les cadires d'alguna empresa del sector del moble de la llar; així doncs, depenen molt d'aquest sector i una gran part de la seva facturació prové de la subcontractació.

Dins d'aquest sector s'inclouen empreses molt diverses. Quasi totes acusen la debilitat de la

demanda, malgrat que fan esforços importants per exportar. Hi ha empreses dedicades a la producció d'entapissats de sofàs i butaques, com són Temas V, SA de Montornès del Vallès, Grassoller, SA de Cerdanyola del Vallès, Germany, SA (Oluxen) de Castellbisbal i Perobell, SC de Sabadell; i altres empreses dedicades a la fabricació de cadires i mobles d'oficina, com ara Mobel Línea, SL de Cervera. Pel que fa a la producció de cadires per a l'oficina, Cases Mobiplast, SL de Castellbisbal és una de les més representatives; fabrica cadires de fusta amb estructura metàl·lica i dóna molta importància al disseny. Hi ha també un nucli important d'empreses que fabriquen cadires i tenen entre 15 i 25 ocupats, són molt dinàmiques i exporten prop del 25 % de la seva facturació; un exemple el constitueixen Silleria Verges, SA de Tortellà, que també fabrica taules, Tapizados Gems, SL de Terrassa i C.J.C. Concepta, SL de Granollers.

L'empresa líder és Figueres International Seating de Lliçà d'Amunt, que és el fabricant més important de cadires del conjunt de l'Estat i disposa de filials a França, Alemanya i Singapur. Aquesta empresa que durant el juliol del 1996 va instar suspensió de pagaments, ha signat un contracte amb la multinacional Warner Bros per a la fabricació de butaques de cinema.

Empreses fabricants de cadires i del sector de la tapisseria

Principals empreses a Catalunya. Any 1996

Nom	Població	Plantilla
Figueres International Seating	Lliçà d'Amunt	177
Mobel Línea, SL	Cervera	130
Desing Metra, SA	Sant Quirze del Vallès	90
Casas Multiplast, SA	Castellbisbal	64
Temas V, SA	Montornès del Vallès	33
Grassoller, SA	Cerdanyola del Vallès	29
Germany, SA	Castellbisbal	25
Joquer Tapicerías, SA	Viladecans	25

Font: Elaboració pròpia

Curvados Granollers de l'Ametlla del Vallès, amb 17 ocupats, és una empresa dedicada a fabricar tota mena de fustes corbes. La companyia, utilitzant una tecnologia innovadora, aconsegueix formes molt complexes; una cadira, per exemple, pot fer-se d'una sola peça.

Fabricació de mobles d'oficina, d'establiments comercials i mobles per a col·lectivitats

Malgrat que la dimensió mitjana de les empreses que fabriquen mobles d'oficina és superior a la mitjana, a Catalunya, tot i mostrar una certa especialització en aquesta mena de mobles, no hi ha cap empresa que destaquï per tenir una gran dimensió. Cal tenir en compte que l'empresa Mobel Línea, SA de Cervera s'ha inclòs en l'epígraf corresponent a la fabricació de cadires i és l'única que supera el centenar d'ocupats.

La facturació per ocupat era d'uns 12 MPTA l'any 1995, xifra superior a la mitjana i que quasi dobla la dels mobles de cuina i bany (8 MPTA). És molt significatiu que els serveis exteriors contractats per establiment assoleixen, durant el 1995, una mitjana de 57 MPTA, xifra que triplica la mitjana del sector dels mobles. Per tant, la subcontractació, molt utilitzada en algunes empreses, distorsiona la ràtio de facturació per ocupat.

La diferència en l'estructura es justifica per la importància que té la producció de mobles en sèrie i pel fet que els fabricants de mobles d'oficina utilitzen el metall en una proporció molt superior als altres tipus de mobles (el percentatge seria aproximadament del 50 % de metall).

Una característica important dels mobles d'oficina és que, en la majoria dels casos, són mobles on la marca figura de forma explícita i és el sector que més etiqueta.

En aquest sector les principals empreses tenen una dimensió que oscil·la entre els 50 i els 75 treballadors, però hi ha un gruix de companyies amb una ocupació mitjana d'uns 15 treballadors que són molt actives i comencen a exportar. En destaca Nova Norma de Rubí, Noncatel, SL de

Barberà del Vallès i General del Moble, SA de Sant Andreu de la Barca, amb 30, 19 i 17 treballadors respectivament. Moltes empreses tenen activitats estretament relacionades amb aquest sector i, a més, produeixen altres articles, com per exemple Barnizados y Patinados, SL, dedicada a l'acabat i l'envernissat de mobles per a establiments comercials, amb 15 ocupats, i Proyectos y Obras de Carpintería, SL, que fabrica mobles d'oficina i d'establiments comercials i ebenisteria per a la construcció, especialitzada en el muntatge d'oficines bancàries, amb 10 ocupats.

Cal destacar Galo Ben, SA de Valls, que, després de diversos anys de dificultats i d'un fort procés de reestructuració, superada la situació de suspensió de pagaments, continua les seves activitats fabricant mobles d'oficina i cadires i seients.

Sector del moble d'oficina

Principals empreses a Catalunya. Any 1996

Nom	Població	Plantilla
Galo Ben, SA	Valls	75
Industrial Shetung, SA	Barcelona	74
Vives Sociedad Cooperativa, RL	Terrassa	65
Industrias Gama, SA	Barcelona	64
Irme, SA	Santa Perpètua de Mogoda	49
Desmon, SA	Barcelona	45

Font: Elaboració pròpia

La fabricació de mobles d'oficina va tenir una expansió important entre els anys 1986 i 1990, i després va mostrar una inflexió. Aquest sector ha viscut un canvi molt important en l'organització de les produccions. D'una organització de la producció sota comanda s'ha passat a una producció seriada i en molts casos modular, que ha permès la implantació de produccions sota control numèric.

El segment del moble d'oficina va experimentar importants processos de reestructuració entre els anys 1982 i 1985. Durant aquest període l'oferta es va adaptar a la demanda, mitjançant el tancament d'algunes fàbriques o bé reorientant les estructures productives cap a la nova situació (per exemple, Arlex, SA actualment fabrica moble domèstic). L'estancament en la construcció de noves oficines va ser el principal responsable de l'evolució del sector, ja que la demanda de moble d'oficina per a la renovació és molt baixa en relació amb les noves adquisicions. També hi ha influït, encara que en menor mesura, l'existència d'un mercat secundari de mobiliari d'oficina de segona mà, producte de la liquidació de negocis. Cal destacar, però, que a partir de l'any 1995 el sector està mostrant símptomes d'haver tocat fons i es manifesta molt més actiu.

Moble per a col·lectivitats

Dins de l'epígraf de mobles per a col·lectivitats s'inclou tot un grup d'empreses que destinen la major part de la seva producció a espais oberts al públic. Aquest sector es caracteritza per la dependència, en molts casos, del sector públic, ja que un gran nombre de les comandes que reben provenen de les administracions públiques, amb les particularitats que això comporta. Cal assenyalar que l'empresa Figueres International Seating, de Lliçà d'Amunt, ha estat inclosa amb els fabricants de cadires i entapissats.

Dedicada a la fabricació de mobiliari escolar destaca Mobles Grau, SA de Vic, mentre que Indecsa, SA d'Artés es dedica a la fabricació de tota classe de mobles per a col·lectivitats.

Moble per a col·lectivitats**Principals empreses a Catalunya. Any 1996**

Nom	Població	Plantilla
Ferfor, SA	Avinyonet del Penedès	42
Indecasa, SA	Artès	35
Mobles Grau, SA	Vic	26
Amat Mobles per a Col·lectivitats, SA	Martorell	22

Font: Elaboració pròpia

Fabricació de mobles de cuina i bany

Dins del segment de mobles de cuina cal diferenciar dos grups. D'una banda, la fabricació de mobles de cuina és realitzada per empreses clarament especialitzades en aquesta mena de mobles, que disposen d'un alt grau de normalització i mecanització de la producció, i d'una producció flexible mitjançant la utilització de maquinària de control numèric, que fabriquen models en sèrie i amb marca pròpia; de l'altra, hi ha petites empreses sense marca pròpia, fabricants de mobles i altres articles de fusta a base de taulers aglomerats que també tenen com a activitat la fabricació de mobles de cuina a mida.

En general s'observa un mercat local molt saturat, amb molta oferta, i les empreses pateixen problemes derivats del desfasament entre els terminis de cobrament i pagament. Un dels problemes principals és la necessitat de diferenciar els productes i d'obrir-se cap a altres mercats, fora o dins de la UE.

La fabricació de mobles de cuina va representar, durant l'any 1995, una producció de 19.309 MPTA (aproximadament el 10 % del total del sector dels mobles), uns 2.300 ocupats i uns 200 establiments. És el segment que observa unes ràtios més baixes en relació amb la facturació, la producció i el valor afegit per ocupat dins del conjunt del sector del moble.

A Catalunya no hi ha empreses de grans dimensions. Hi ha, però, un cert nombre d'empreses relativament petites, d'entre 30 i 80 ocupats, que fan veritables esforços tant en tecnologia com en disseny per diferenciar els seus productes. Destaca l'empresa d'accessoris Artysan, SAL de Castellbisbal, amb 81 ocupats, i Aisa e Hijos, SA de Montcada i Reixac, que exporta prop del 15 % de la seva facturació (el 41 % correspon a vendes fora de la UE). Aquesta empresa fabrica mobles per a cuines, i també produeix i comercialitza uns *kits* perquè les cuines puguin muntar-se fàcilment.

En aquest sector hi ha empreses especialitzades, com per exemple D'Art, SA d'Anglès, que fabrica portes per a mobles de cuina, i altres empreses que, de fet, ja s'han inclòs en l'apartat de la construcció i que fabriquen mobles de cuina per encàrrec (com ara Virrey). Hi ha també un nucli d'empreses petites que tenen en el mercat local una bona part del volum de les seves vendes i comencen a iniciar-se en l'exportació. És el cas de Cuines Zania, SL de Navàs, amb 17 ocupats, Mobles de Cuina, SA de l'Espluga de Francolí, José Fuentes, SA de Cornellà de Llobregat, que té 11 treballadors i fabrica mobles per a bany, i Zaragoza García, SL, Auro Cuines, SL i TYMO, SA, que tenen entre 10 i 15 ocupats.

Sector del moble de cuina i bany**Principals empreses a Catalunya. Any 1996**

Nom	Població	Plantilla
Accessoris de Bany Artysan, SAL	Castellbisbal	81
La Metalurgia del Mueble Metálico, SA	Ripollet	63
Vilmer, SA	Mollet del Vallès	54
D'Art, SA	Anglès	51
Eilin, SA	Vic	44
Aisa e Hijos, SA	Montcada i Reixac	42
F. Muebles Mariano Campoy	El Papiol	33
Croiña, SA	Sant Esteve Sesrovires	30

Font: Elaboració pròpia

Moble de la llar

El segment de mobles per a la llar és el més important, tant pel que fa al nombre d'empreses com a la producció i l'ocupació. La fabricació de moble domèstic representa la meitat de la producció total de mobles i és l'activitat quasi exclusiva de quasi el 70 % de les empreses catalanes que fabriquen mobles. En aquest segment es concentren unes 1.200 empreses, de les quals unes 130 tenen més de 20 treballadors. Destaquen empreses amb més d'un centenar d'ocupats.

Cal tenir en compte que, des del punt de vista de classificació estadística, aquest segment està inclòs en l'epígraf 36.14 de la CCAE, fabricació d'altres mobles, que també inclou la fabricació de mobles de jardí i de matalassos, com ja s'ha esmentat abans.

En aquest segment hi ha ocupades més de 10.500 persones i té una baixa producció mitjana per empresa i per ocupat, conseqüència, en part, d'una manca de normalització i d'estandardització de la producció, que en molts casos requereix fer sèries curtes. Per tant, els costos de la mà d'obra representen el 26 % del total de les despeses d'explotació, percentatge superior a altres subsectors, malgrat que aquesta activitat té un nivell de salaris una mica inferior.

Aquest és un sector molt atomitzat, però s'observa un increment de la dimensió de les empreses. La subcontractació fa que el sector cada cop s'articuli més a través d'unes empreses auxiliars.

A Catalunya hi ha dos grans nuclis dedicats a la producció de mobles per a la llar, la Sénia-Ulldecona i la Garriga, als quals es fa referència en el capítol dedicat a la localització geogràfica.

Per dimensió, les empreses més importants són Naturantaix, SA, amb 283 ocupats i localitzada a la Sénia. Aquesta societat va absorbir, a partir de l'any 1995, les societats Nivellantaix, SA i Decorantaix, SA. L'empresa propietària, Urania, SA, una de les firmes capdavanteres en l'àmbit estatal, treballa intensament per aconseguir una imatge de marca i té previst construir una nova factoria al municipi d'Amposta. La segueixen en importància Varó, SA de Sant Pere de Ribes, Ros 1, SA d'Artesa de Segre i Carre Hülsta, SA de Torelló.

Les empreses acusen una debilitat de la demanda en un mercat excessivament saturat per una elevada competència, sobretot en el mercat nacional. Per tant, els ha calgut obrir les vendes a l'exterior. Destaca l'empresa Secedi, SL de la Sénia, que amb 36 treballadors exporta el 39 % de la seva facturació i quasi la meitat fora de la UE. Com en els altres subsectors de la indústria del moble, s'observa un nucli de pimes que tenen una activitat exportadora important i que, malgrat experimentar els desavantatges de la seva dimensió, per exemple a l'hora d'obtenir finançament, comencen a practicar una política comercial activa i disposen d'una flexibilitat que els permet anar millorant els processos productius.

Quan ens referim al nucli d'empreses de la Sènia, cal que tinguem en compte que les empreses cada cop realitzen menys tot el procés productiu; el sector s'articula a través d'aproximadament una dotzena d'empreses que són pròpiament fabricants, mentre que la resta són indústries auxiliars. Les empreses fabricants dediquen la seva activitat al disseny i el muntatge del moble, i a realitzar "especials" que consisteixen a adaptar mobles que surten dels barems de les línies ja establertes –per aquesta feina acostumen a incrementar el preu aproximadament el 30 %. Destaquen les empreses Muebles García Sabaté, SA, Muebles Messegué, SA, que porta a terme tot el procés productiu, i Moblec, SA. Totes tres tenen uns 42 ocupats. Pel que fa a les empreses auxiliars, cal assenyalar Facibega, SL, que amb 31 ocupats fabrica motllures i complements del moble, i Bustper, SA.

Aquesta tendència cap a la subcontractació no és exclusiva del nucli de la Sènia, sinó que progressivament va implantant-se arreu. Destaca l'empresa Constans, SA de Banyoles, que subcontracta un percentatge significatiu del procés i exporta més del 30 % de la facturació.

Sector del moble domèstic

Principals empreses a Catalunya. Any 1996

Nom	Població	Plantilla
Naturantaix	La Sènia	283
Varó, SA	Sant Pere de Ribes	162
Ros 1, SA	Artesa de Segre	127
Carre Hülsta, SA	Torelló	102
Inmuro, SA	Vallmoll	80
Tane Hermetic, SA	La Vall de Bianya	73
Indústria Moble Modular, SA	Esparreguera	63
Facil Mobel, SA	Lliçà d'Avall	59
Pla Royo, SL	La Sènia	53
Industrias del Mueble de Cardedeu, SA	Cardedeu	52
Muebles Limba, SA	Manlleu	51
Arlex, SA	Les Franqueses del Vallès	50
Constans, SA	Banyoles	46

Font: Elaboració pròpia

Fabricació d'altres tipus de mobles

En aquest apartat s'inclouen empreses que es dediquen a activitats molt diverses. Moltes vegades les empreses s'autodefineixen com a fabricants d'interiorisme. Aquest és el cas de Jaume Grau, SA de Terrassa, amb 20 ocupats, i Movical, SA de Barcelona, amb 30 ocupats. Altres empreses com ara Mobles Herms d'Avinyó, amb 75 ocupats, i Herms Alsina de Badalona, amb 27 ocupats, fan taules per a televisió.

Les empreses que fabriquen mobles de jardí també s'inclouen en aquest epígraf. En destaquen Càmping Picnic (CAPISA), SA de les Preses i Tumbones Balliu, SA de Caldes de Malavella, que amb 31 ocupats exporta més del 25 % de la seva facturació.

Comerç exterior de la fusta i el moble a Catalunya

Tal com s'ha dit anteriorment, el sector de la fusta i el moble, a causa de la seva varietat de components, no presenta la mateixa evolució per als diferents productes.

Durant el 1996 les importacions de fusta i moble a Catalunya van ser de 39.772 MPTA: el 58 % correspon a la fusta, tant de primera com de segona transformació, i la resta correspon als mobles. Si ho comparem amb les dades d'Espanya, representa el 17,61 % de les importacions. El total d'importacions de productes de fusta (inclosos els mobles) representava, l'any 1996, el 0,88 % dels productes industrials importats a Catalunya.

L'evolució de la importació va créixer, en termes reals, aproximadament el 60 % en deu anys (1987-1996). Els principals increments van tenir lloc en el període 1987-1990, però a partir d'aquest darrer any es manté pràcticament constant en termes reals.

Pel que fa a l'exportació, el 1996 Catalunya va exportar productes elaborats en fusta per valor de 38.311 MPTA. L'evolució a llarg termini és de creixement, ja que en quasi deu anys les exportacions en termes reals s'han duplicat, amb un increment del 24 % des de l'any 1994, a causa del comportament del comerç del moble (40 % real). Si comparem aquesta dada amb el total de productes exportats pel conjunt de la indústria, veiem que representa l'1,11 %. Si la comparació la fem amb el conjunt del sector en l'àmbit estatal, Catalunya representa el 17 % del total exportat de fusta i mobles.

L'increment de les importacions l'any 1996 respecte del 1995 va ser mínim, si el comparem amb el de les exportacions (15 %). El saldo comercial conjunt encara és negatiu, malgrat que el comerç exterior de mobles té una balança comercial molt positiva, i amb una millora important els darrers anys, principalment el 1996.

Si es comparen les xifres de comerç exterior amb el volum de la producció, s'observa una propensió a exportar encara baixa en el conjunt del sector (10 %). En el cas dels mobles, però, està creixent d'una manera important: durant l'any 1995 es va situar en el 13 %. La relació entre les importacions i el consum aparent és, en l'actualitat, d'aproximadament el 12 % per al sector considerat en conjunt, però en aquest cas es distribueix entre el 15 % per a la fusta i el 10 % per als mobles.

Catalunya, exportació
Fusta, manufactures de fusta i mobles

	1994		1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA	t	MPTA
Llenya, fusta en particules, serradures	1.609	21	2.060	18	1.753	21
Fusta en brut, també sense escorça o esquarterada	42.953	301	94.730	626	41.619	275
Fleixos, fusta arrodonida però sense treballar	62	5	0	0	70	16
Encenalls, farina de fusta	s.d	s.d	0	0	5	0
Fusta serrada	4.412	269	6.124	317	7.871	455
Xapes, fulloles	2.088	35	26	18	9	29
Fusta perfilada longitudinalment	1.103	723	2.311	897	1.584	833
Taulers de particules (aglomerats amb resina o altres aglutinants orgànics)	12.944	535	13.509	959	17.536	1.270
Taulers de fibra de fusta (aglomerats amb resina o altres aglutinants orgànics)	7.880	471	6.378	457	4.189	252
Fusta contraxapada, xapada i estratificada similar	5.622	1.059	4.949	956	3.716	701
Fusta densificada en blocs, planxes, taulers o perfils	10	3	6	1	0	1
Marc	127	98	92	97	82	93
Caixes i envasos	5.003	413	9.011	498	7.818	747
Barrils i tonells	357	120	563	158	5	5
Eines, muntures i mànecs	61	15	56	11	104	26
Obres i peces de fusteria, cofres	3.163	3.657	3.530	3.039	3.029	2.747
Articles de taula o de cuina de fusta	45	32	147	87	145	103
Marqueteria, cofres, objectes de decoració	1.209	1.136	1.130	1.180	1.034	982
Altres manufactures de fusta	1.856	517	1.972	536	2.370	755
Seients (inclou els transformables en llit)	10.316	7.074	8.928	8.436	11.243	10.517
Mobiliari d'oficina, cirurgia o similars amb dispositius per a orientació (parts d'aquests articles)	59	181	83	178	121	230
Altres mobles i les seves parts	26.703	11.874	32.823	14.632	46.552	18.253
Total fusta	90.504	9.410	146.594	9.855	92.939	9.311
Total mobles	37.078	19.129	41.834	23.246	57.916	29.000
Total fusta i mobles	127.582	28.539	188.428	33.101	150.855	38.311

Font: ICEX

Catalunya, importació
Fusta, manufactures de fusta i mobles

	1994		1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA	t	MPTA
Llenya, fusta en partícules, serradures	31.937	172	20.276	116	22.419	138
Fusta en brut, també sense escorça o esquarterada	59.213	1.368	79.412	1.785	186.698	2.581
Fleixos, fusta arrodonida però sense treballar	2.440	78	822	50	533	47
Encenalls, farina de fusta	123	6	95	6	28	4
Travesses de fusta	43	8	67	4	41	2
Fusta serrada	129.733	7.331	130.764	7.378	125.893	6.754
Xapes, fulloles	3.170	912	2.722	1.053	1.970	894
Fusta perfilada longitudinalment	2.827	1.027	5.354	1.496	5.038	1.497
Taulers de partícules (aglomerats amb resina o altres aglutinants orgànics)	32.623	1.460	38.613	2.046	48.966	2.089
Taulers de fibra de fusta (aglomerats amb resina o altres aglutinants orgànics)	8.964	420	12.279	608	16.744	721
Fusta contraxapada, xapada i estratificada similar	7.369	1.085	7.338	1.133	9.952	1.328
Fusta densificada en blocs, planxes, taulers o perfils	625	55	964	82	715	57
Marc	211	193	225	192	287	224
Caixes i envasos	7.839	580	6.911	546	14.141	1.077
Barrils i tonells	105	63	926	163	81	64
Eines, muntures i mànecs	97	35	83	49	150	80
Obres i peces de fusteria, cofres	8.107	2.854	9.100	3.300	8.402	3.272
Articles de taula o de cuina de fusta	167	107	305	136	196	141
Marqueteria, cofres, objectes de decoració	1.480	1.081	2.024	1.178	1.572	1.057
Altres manufactures de fusta	2.120	733	2.692	923	2.777	1.022
Seients (inclou els transformables en llit)	10.861	7.586	11.131	8.099	10.050	7.576
Mobiliari d'oficina, cirurgia o similars amb dispositius per a orientació (parts d'aquests articles)	167	414	215	472	203	467
Altres mobles i les seves parts	14.618	7.776	13.981	7.840	16.668	8.680
Total fusta (excepte mobles)	299.193	19.568	320.972	22.244	446.603	23.049
Total mobles	25.646	15.776	25.327	16.411	26.921	16.723
Total fusta i mobles	324.839	35.344	346.299	38.655	473.524	39.772

Font: ICEX

Pel que fa a la fusta en brut, si comparem les tones importades, es pot comprovar l'augment des de l'any 1994 fins al 1996 i la reducció del preu. Els principals països on es compra fusta són els de l'Amèrica del Sud (l'Argentina i l'Uruguai, sobretot) i els de la UE (França n'és el proveïdor principal). Pel que fa a l'exportació, les dades són menys significatives.

Comerç exterior de fusta en brut. Catalunya
Principals països

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importació</i>				
França	40.910	726	47.960	725
Portugal	62	8	67	4
Suècia	916	76	1.133	69
Altres països	815	91	767	92
UE	42.703	901	49.927	890
Camerun	9.784	449	5.479	241
Altres països	2.433	134	1.701	86
Àfrica	12.217	583	7.180	327
Argentina	16.374	196	83.038	755
Uruguai	7.504	78	44.646	565
Altres països	1	5	0	0
Amèrica del Sud	23.879	279	127.684	1.320
Resta del món	613	22	107	44
Total importació	79.412	1.763	184.791	2.537
<i>Exportació</i>				
França	79.195	442	36.723	217
Altres països UE	14.760	136	4.601	42
UE	93.955	578	41.324	259
Resta del món	775	48	295	16
Total exportació	94.730	626	41.619	275

Font: ICEX

Primera transformació

Dins de la primera transformació es considera la fusta serrada i els productes semielaborats (taulers aglomerats, contraplacats i fibres).

Pel que fa a la fusta serrada, aquesta resta estable (és mínima la variació des del 1994), però amb tendència a la davallada atès que, per causes ja esmentades anteriorment, s'incrementa considerablement la importació de taulers (fusta semielaborada) i decreix la fusta serrada. Només considerem les importacions, ja que les exportacions són tan minses que no són significatives. Les principals importacions de fusta serrada provenen dels països de la UE, principalment Suècia i França. Se n'observa, no obstant això, una davallada des del 1995 i un augment, encara que petit, de les importacions provinents de l'Amèrica del Nord. En conjunt, han disminuït prop del 8 % de l'any 1995 al 1996.

La compra de taulons ha baixat des de l'any 1995, perquè països que venien la fusta en brut o serrada ara venen ja el producte semielaborat en forma de taulers (aglomerat o de fibres).

Importació de fusta serrada. Catalunya
Principals països

País	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
Alemanya	5.420	311	5.947	342
Finlàndia	3.919	257	3.024	173
França	41.301	1.451	37.391	1.359
Portugal	8.415	220	9.623	273
Suècia	44.898	2.652	47.618	2.485
Altres països	892	211	1.513	253
UE	104.845	5.102	105.116	4.885
Camerun	2.157	188	3.255	258
Costa d'Ivori	7.851	771	4.692	423
Altres països	3.757	285	1.146	84
Àfrica	13.765	1.244	9.093	765
Amèrica del Sud	416	34	121	12
Estats Units	5.664	689	6.318	773
Altres països	490	84	605	108
Amèrica del Nord	6.154	773	6.923	881
Rest del món	5.584	225	4.640	211
Total	130.764	7.378	125.893	6.754

Font: ICEX

La compra de taulers, agrupats dins de la primera transformació, considerats com a productes semielaborats, ha augmentat, no d'una manera estrepitosa, però sí d'acord amb la baixada d'importació de fusta serrada.

Els taulers que més s'importen són els taulers de partícules aglomerades; els que menys, els de fibra de fusta. El preu d'aquests darrers és més elevat.

Els taulers aglomerats provenen principalment de la UE, sobretot de França. Catalunya en compra per valor de 2.089 MPTA, però en ven a l'exterior la quantitat de 1.270 MPTA. Aquestes dades són referides al 1996; si les comparem amb les de l'any anterior, veurem que l'exportació augmenta de manera considerable respecte de la importació, que ho fa de forma moderada.

El mateix passa amb els taulers de fibres, el moviment dels quals no és tan elevat perquè es tracta d'un producte més nou i més car. Aquests taulers provenen principalment de la UE (França, Itàlia i Portugal).

Pel que fa als taulers contraplacats, les importacions gairebé doblen les exportacions. Aquí s'observa un decrement de les vendes i un augment de les compres entre el 1995 i el 1996. Els principals països proveïdors són els de la UE, sobretot França, que també és el que més compra a Catalunya.

Comerç exterior de taulers aglomerats. Catalunya
Principals països

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importació</i>				
Alemanya	1.269	103	2.035	128
França	25.299	1.275	35.842	1.478
Portugal	5.300	218	5.423	209
Altres països	2.259	244	4.324	214
UE	34.127	1.840	47.624	2.029
Estats Units	1.627	89	70	5
Resta del món	2.859	117	1.272	55
Total importació	38.613	2.046	48.966	2.089
<i>Exportació</i>				
França	5.235	261	4.619	302
Grècia	1.507	80	3.316	171
Portugal	91	15	1.337	82
Altres països UE	364	45	505	68
UE	7.197	401	9.777	623
Taiwan	3.441	188	3.574	171
Àsia	5.434	473	6.160	527
Resta del món	878	85	1.599	120
Total exportació	13.509	959	17.536	1.270

Font: ICEX

Comerç exterior de taulers de fibres. Catalunya
Principals països

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importació</i>				
França	8.503	391	8.100	348
Itàlia	1.187	76	2.165	114
Portugal	1.145	63	3.092	120
Altres països	691	40	3.252	131
UE	11.526	570	16.609	713
Amèrica del Sud	685	32	135	7
Resta del món	68	6	-	1
Total importació	12.279	608	16.744	721
<i>Exportació</i>				
França	976	105	718	80
Altres països UE	21	4	26	4
UE	997	109	744	84
Àfrica	920	43	456	22
Àsia	4.120	270	2.352	108
Resta del món	341	35	637	38
Total exportació	6.378	457	4.189	252

Font: ICEX

Comerç exterior de taulers contraplacats. Catalunya
Principals països

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importació</i>				
Alemanya	1.325	277	1.245	163
França	3.744	562	5.187	776
Regne Unit	534	34	1.282	74
Altres països	982	158	974	175
UE	6.585	1.031	8.688	1.188
Àfrica	144	24	125	20
Amèrica	139	23	243	25
Àsia	444	53	363	49
Resta del món	26	2	533	46
Total importació	7.338	1.133	9.952	1.328
<i>Exportació</i>				
Alemanya	377	93	240	52
França	2.408	472	2.083	378
Itàlia	1.342	219	533	91
Altres països UE	745	141	638	127
UE	4.872	925	3.494	648
Resta del món	77	31	222	53
Total exportació	4.949	956	3.716	701

Font: ICEX

Segona transformació

Pel que fa al comerç exterior dels productes de la segona transformació de la fusta, les caixes, els envasos i les peces de fusteria són els productes que més es compren a l'exterior.

Cal destacar el gran augment de compres exteriors de caixes i envasos de l'any 1995 al 1996, procedents primordialment de França i d'Itàlia. Aquests mateixos països són els destinataris majoritaris dels nostres productes.

Els elements de fusteria per a la construcció han experimentat una baixada –no gaire acusada– tant pel que fa a la importació com a l'exportació. Provenen principalment de Suècia i França, dins de la UE. El comerç d'aquests productes ha augmentat significativament amb països de l'Europa de l'Est i ha baixat amb els països d'Amèrica i Àsia, a causa de la proximitat geogràfica, sobretot, i dels preus més competitius de països amb salaris més baixos. Pel que fa a les vendes externes, hem de destacar el comerç amb l'Aràbia Saudita, que és el país que més estructures de fusta rep de Catalunya, i amb Andorra, encara que en lleuger descens. Les vendes a la UE no són excessivament significatives.

Comerç exterior de caixes, envasos i paletes. Catalunya
Principals països

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importació</i>				
Alemanya	192	28	214	32
Bèlgica i Luxemburg	92	10	157	9
França	4.594	249	10.454	545
Itàlia	760	165	957	354
Portugal	583	23	915	58
Regne Unit	81	11	100	15
Altres països	39	5	24	10
UE	6.341	491	12.821	1.023
Resta del món	570	55	1.320	54
Total importació	6.911	546	14.141	1.077
<i>Exportació</i>				
Alemanya	191	26	214	57
Bèlgica i Luxemburg	239	19	355	44
França	7.637	284	5.824	220
Itàlia	453	116	595	295
Portugal	100	13	252	46
Altres països UE	260	22	448	44
UE	8.880	480	7.688	706
Resta del món	131	18	130	41
Total exportació	9.011	498	7.818	747
Font: ICEX				

Comerç exterior de fusteria per a la construcció. Catalunya

Principals països

	1995		1996	
	t	MPTA	t	MPTA
<i>Importació</i>				
Alemanya	346	200	303	108
Finlàndia	115	62	371	174
França	2.326	553	1.541	477
Itàlia	244	51	338	48
Suècia	4.783	2.044	4.246	1.942
Altres països	559	278	535	173
UE	8.027	2.988	7.031	2.814
Europa Oriental	118	49	744	262
Amèrica	453	83	315	59
Àsia	427	150	293	100
Resta del món	75	30	19	37
Total importació	9.100	3.300	8.402	3.272
<i>Exportació</i>				
Bèlgica i Luxemburg	533	139	534	152
França	706	418	313	110
Països Baixos	157	28	147	34
Portugal	231	65	369	108
Altres països UE	159	171	66	23
UE	1.786	821	1.429	427
Andorra	590	279	506	241
Europa Oriental	71	42	117	77
Àfrica	89	49	34	23
Aràbia Saudita	833	1.731	563	1.787
Àsia	905	1.808	848	1.938
Resta del món	679	319	601	282
Total exportació	3.530	3.039	3.029	2.747

Font: ICEX

Comerç exterior de mobles

A Catalunya, com ja hem dit, a partir dels anys vuitanta comença a observar-se un canvi en la producció de mobles, tant pel que fa a materials emprats com al procés de producció i la nova concepció organitzativa de les empreses de fabricació.

L'any 1995 es van importar mobles per valor de 16.411 MPTA, xifra que és superada molt poc significativament l'any 1996, quan s'arriba a un valor de 16.723 MPTA. És important subratllar que aquests dos darrers anys les vendes a l'exterior superen les importacions: 23.246 MPTA el 1995 i 29.000 MPTA el 1996. Cal remarcar el considerable augment de l'exportació de mobiliari que es produeix entre el 1995 i el 1996.

Tot seguit veurem el comportament dels diferents tipus de mobiliari en l'àmbit del comerç exterior, així com els països de procedència i els destinataris principals.

Els seients és el subsector que més exporta, amb una diferència considerable respecte de les importacions. En el quadre adjunt es comprova com els principals països proveïdors pertanyen a la UE (Portugal és el que més ens ven). De tota manera, encara que de manera lleu, el valor de les importacions baixa entre el 1995 i el 1996. El fet que el principal mercat sigui la UE, tant d'entrades com de sortides de mobiliari, ja s'ha explicat en capítols anteriors: proximitat

geogràfica, estètica, etc. Pel que fa a l'exportació, Alemanya i Portugal són els principals compradors i, al contrari que en les importacions, els valors pugen en algunes zones fora de la UE; aquesta pujada és considerable a Àsia.

Comerç exterior de seients. Catalunya

Principals països (MPTA)

	1995	1996
<i>Importació</i>		
Alemanya	1.531	1.335
França	1.010	972
Itàlia	1.456	1.432
Portugal	2.210	2.010
Altres països	320	557
UE	6.527	6.306
Estats Units	32	34
Altres països	10	16
Amèrica	42	50
Resta del món	1.530	1.220
Total importació	8.099	7.576
<i>Exportació</i>		
Alemanya	1.239	1.602
França	1.067	1.004
Itàlia	265	471
Portugal	979	1.482
Regne Unit	682	630
Altres països UE	1.500	1.354
UE	5.732	6.543
Sud-àfrica	158	139
Altres països	73	108
Àfrica	231	247
Estats Units	219	202
Argentina	27	206
Brasil	39	133
Altres països	251	381
Amèrica	536	922
Península Aràbiga	132	139
Japó	314	392
Altres països	360	520
Àsia	806	1.051
Resta del món	1.131	1.754
Total exportació	8.436	10.517

Font: ICEX

En el mobiliari d'oficina, cirurgia o similars, que inclou també la fabricació de part d'aquests articles, les importacions superen les exportacions. Els principals proveïdors són països de la UE (França, Itàlia). En el quadre adjunt s'observa que les importacions es mantenen, amb tendència a reduir-se, mentre que les exportacions, encara escasses, han augmentat força entre el 1995 i el 1996.

Comerç exterior de mobiliari d'oficina, cirurgia o similars. Catalunya (MPTA)

Principals països

	1995	1996
<i>Importació</i>		
Alemanya	29	19
França	210	263
Itàlia	119	101
Altres països	41	31
UE	399	414
Estats Units	32	34
Altres països	10	16
Amèrica	42	50
Resta del món	31	3
Total importació	472	467
<i>Exportació</i>		
França	31	36
Portugal	32	18
Altres països UE	21	43
UE	84	97
Resta del món	94	133
Total exportació	178	230

Font: ICEX

En el subsector de mobles de la llar, en el qual Catalunya és el segon productor de l'Estat espanyol després de la Comunitat Valenciana, s'observa que nuclis com ara les comarques del Montsià o el Vallès Oriental són significatius en les vendes a l'exterior.

En els quadres següents se separa el comerç del moble per a menjador del de dormitori. S'observa que totes les modalitats s'exporten en més quantitat del que s'importen, sobretot la dels mobles per a menjadors i sales d'estar. El destí d'aquests mobles són, principalment, la UE (França, els Països Baixos i Portugal), Rússia i el Japó. No obstant això, les importacions són encara considerables i han pujat moderadament entre el 1995 i el 1996. Els principals proveïdors són Itàlia i França.

Pel que fa als dormitoris, tant la compra com la venda a l'exterior han pujat considerablement, sobretot l'exportació. Els principals països de destinació són França i la península Aràbiga, mentre que entre els proveïdors destaca Itàlia.

Els mobles de metall que entren a Catalunya procedeixen principalment de la UE (Alemanya, Itàlia), la Xina (que ha augmentat moltíssim les seves vendes a Catalunya durant els darrers anys) i Taiwan. Els fabricats a Catalunya tenen com a destí principal França i Portugal, dins de la UE, mentre que fora de la UE l'exportació és mínima.

Cal destacar com ha avançat, des de l'any 1995, el comerç exterior del moble metàl·lic a Catalunya, que ha passat d'una xifra d'exportació de 2.576 MPTA el 1995 a 3.770 MPTA el 1996. Les importacions també han crescut, atès que cada vegada més el metall tendeix a substituir altres materials. A més, en aquests moments s'estan imposant els materials metàl·lics en parts de mobiliari on fa uns anys no s'utilitzaven, i els dissenys cada vegada introdueixen més les combinacions de fusta i metall (per exemple, els mobles de bany).

**Comerç exterior de mobles de fusta per a menjadors i
sales d'estar. Catalunya (MPTA)**

Principals països

	1995	1996
<i>Importació</i>		
França	164	241
Itàlia	504	524
Portugal	110	50
Suècia	77	35
Altres països	204	162
UE	1.059	1.012
Estats Units	20	15
Altres països	31	93
Amèrica	51	108
Àsia	253	291
Resta del món	29	21
Total importació	1.392	1.432
<i>Exportació</i>		
Alemanya	123	86
França	225	229
Països Baixos	170	210
Portugal	251	255
Altres països UE	130	163
UE	899	943
Rússia	11	114
Amèrica	132	197
Península Aràbiga	84	59
Japó	208	110
Altres països	155	200
Àsia	447	369
Resta del món	237	489
Total exportació	1.715	1.998

Font: ICEX

Comerç exterior de mobles de fusta per a dormitoris.**Catalunya (MPTA)****Principals països**

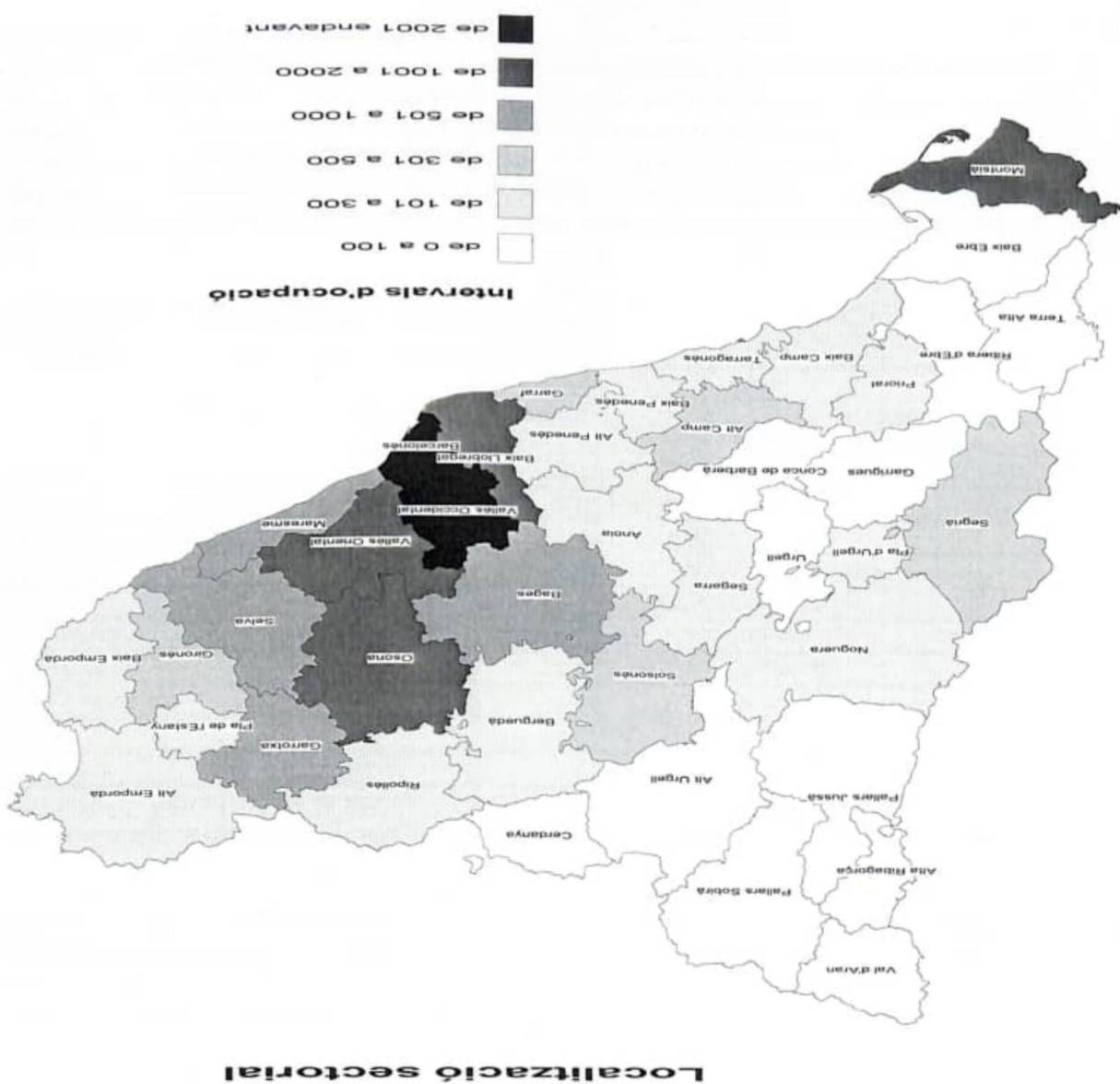
	1995	1996
<i>Importació</i>		
França	26	44
Itàlia	103	226
Dinamarca	26	42
Altres països	14	35
UE	169	347
Estats Units	70	71
Altres països	5	29
Amèrica	75	100
Resta del món	28	31
Total importació	272	478
<i>Exportació</i>		
França	244	270
Portugal	66	92
Altres països UE	47	64
UE	357	426
Rússia	1	88
Altres països	0	41
Europa Oriental	1	129
Península Aràbiga	54	180
Orient Llunyà	71	38
Altres països	39	44
Àsia	164	262
Resta del món	132	171
Total exportació	654	988

Font: ICEX

Comerç exterior de mobles de metall (excepte seients,**mobles per a medicina i d'oficina). Catalunya(MPTA)****Principals països**

	1995	1996
<i>Importació</i>		
Alemanya	187	267
França	144	99
Itàlia	230	219
Altres països	146	324
UE	707	909
Xina	76	299
Taiwan	162	180
Altres països	23	54
Àsia	261	533
Resta del món	179	168
Total importació	1.147	1.610
<i>Exportació</i>		
Alemanya	259	432
Bèlgica i Luxemburg	39	142
Dinamarca	29	229
França	1.191	1.147

Itàlia	121	136
Països Baixos	104	163
Portugal	279	401
Regne Unit	134	220
Altres països UE	62	236
UE	2.218	3.106
Estats Units	23	33
Amèrica del Sud	56	39
Altres països	32	85
Amèrica	111	157
Península Aràbiga	21	23
Orient Llunyà	35	51
Altres països	41	35
Àsia	97	109
Resta del món	150	398
Total exportació	2.576	3.770
Font: ICEX		

Localització geogràfica de les indústries de la fusta i el moble

L'anàlisi de la localització geogràfica està feta partint de les dades de personal ocupat en el sector segons l'univers que ha servit de base a l'enquesta. Segons dades del Departament de Treball, el nombre d'inscrits a la Seguretat Social en el total de la indústria és de 503.310. S'ha pres l'àmbit de la comarca com a unitat de referència.

Seguint la divisió en subsectors present en tot l'estudi, s'han elaborat els quadres en què s'identifiquen les comarques més significatives en cada àmbit considerat i se n'avalua la importància relativa dins del total. Cal tenir present l'efecte aparentment distorsionador del Barcelonès, les dades del qual, a causa de les seves circumstàncies particulars (cinturó industrial de Barcelona), superen en valor absolut les de la resta de comarques.

Primera transformació (serrada, planejament i preparació industrial de la fusta)

	% s/total
Alt Urgell	2,00
Bages	4,61
Baix Llobregat	6,09
Barcelonès	11,04
Berguedà	5,74
Gironès	5,13
Montsià	3,65
Osona	7,48
Ripollès	2,52
Selva	16,70
Solsonès	4,61
Vallès Occidental	10,17
Altres comarques	20,26
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

Primera transformació (fulloles, contraplacats, aglomerats i fibres)

Comarca	% s/total
Alt Camp	13,92
Baix Ebre	4,34
Baix Empordà	5,79
Barcelonès	25,86
Solsonès	34,72
Vallès Occidental	3,62
Vallès Oriental	9,95
Altres comarques	1,81
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

El sector de la primera transformació de la fusta, que inclou la serrada, el planejament i la preparació industrial de la fusta, i també la fabricació de fulloles, taulers contraplacats, aglomerats i de fibres, ocupa a Catalunya més de 1.700 persones, de les quals només unes 550 es dediquen a la fabricació de taulers. Aquesta xifra no és gaire elevada perquè la importació de taulers és cada vegada més significativa en quantitat, per causes que s'expliquen al llarg de l'estudi. Les comarques que destaquen en nombre d'ocupats, en aquest subsector, són el Barcelonès, la Selva i el Solsonès.

Pel que fa a la segona transformació, destaca el subsector de la fabricació de peces i estructures de fusta, que ocupa gairebé 5.000 persones. És el subsector principal en quasi totes les comarques en què està implantada la indústria de la fusta; el segueixen en importància la fabricació d'envasos i embalatges de fusta, amb més de 1.100 ocupats, i la fabricació de brotxes, raspalls i altres, que es concentra majoritàriament a Osona i al Barcelonès.

Segona transformació (fabricació d'envasos i embalatges de fusta)

Comarca	% s/total
Alt Camp	3,52
Bages	6,35
Baix Llobregat	7,38
Baix Penedès	2,66
Barcelonès	26,42
Maresme	2,06
Montsià	2,57
Osona	5,32
Pla d'Urgell	2,66
Pla de l'Estany	2,14
Segrià	7,55
Selva	2,14
Vallès Occidental	13,38
Vallès Oriental	7,55
Altres comarques	8,32
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

Segona transformació (fabricació de peces i estructures de fusta)

Comarca	% s/total
Bages	3,33
Baix Camp	1,00
Baix Empordà	2,73
Baix Llobregat	7,74
Barcelonès	18,94
Garrotxa	2,17
Gironès	3,73
Maresme	4,75
Montsià	3,06
Osona	4,17
Pla d'Urgell	2,88
Priorat	0,18
Segrià	2,20
Selva	3,22
Vallès Occidental	16,81
Vallès Oriental	8,07
Altres comarques	15,06
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

Segona transformació (fabricació de brotxes, escombres i raspalls)

Comarca	% s/total
Bages	4,43
Baix Llobregat	11,56
Barcelonès	15,87
Garrotxa	3,20
Gironès	2,21
Maresme	3,08
Montsià	5,29
Osona	16,48
Pla d'Urgell	5,54
Ribera d'Ebre	3,57
Selva	10,82
Vallès Occidental	9,10
Altres comarques	8,86
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

Indústria de la fusta a Catalunya

Comarca	% s/total Especialització
Bages	4,00 Fabricació de peces i estructures de fusta
Baix Empordà	2,26 Fabricació de peces i estructures de fusta
Baix Llobregat	7,74 Fabricació de peces i estructures de fusta
Barcelonès	19,43 Fabricació de peces i estructures de fusta
Gironès	2,86 Fabricació de peces i estructures de fusta
Maresme	3,50 Fabricació de peces i estructures de fusta
Montsià	3,15 Fabricació de peces i estructures de fusta
Osona	6,08 Fabricació de peces de fusta i brotxes i raspalls
Pla d'Urgell	2,48 Fabricació de peces de fusta i envasos i embalatges
Segrià	2,55 Fabricació de peces de fusta i envasos i embalatges
Selva	5,14 Serrada, planejament i preparació industrial de la fusta
Solsonès	2,88 Fulloles, contraplacats, aglomerats i fibres
Vallès Occidental	13,68 Fabricació de peces de fusta i envasos i embalatges
Vallès Oriental	7,63 Fabricació de peces de fusta i envasos i embalatges
Altres comarques	17,54
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

En aquest quadre es reflecteix l'ocupació total del sector de la fusta, en valors absoluts i relatius respecte del total del sector. A la segona columna s'explicita la dedicació prioritària. Segueix un cert paral·lelisme amb la població. Es pot veure que el que s'anomena fusteria és dominant en quasi totes les comarques.

El sector del moble a Catalunya té més de 10.000 ocupats, dedicats majoritàriament a la fabricació de moble domèstic. Destaquen les comarques del Vallès Occidental, el Barcelonès i el Montsià. Aquesta darrera comarca és on la indústria del moble, en relació amb el nombre de treballadors ocupats a la indústria en general, té més importància a Catalunya.

En els quadres adjunts es mostren, per subsectors, les comarques que més ocupats dediquen a la fabricació de mobles.

En la fabricació de moble domèstic destaquen el Montsià i el Vallès Oriental. El Vallès Occidental sobresurt en la fabricació de mobles de cuina i bany, en la de mobles d'oficina i en la de cadires i altres seients. En aquest darrer subsector també destaca la comarca de la Segarra. El Barcelonès destaca, en valors absoluts, en tots els subsectors de la fabricació de mobles, però igual que en el sector de la fusta cal observar l'ocupació en relació amb la global de la indústria per determinar el valor real de la indústria a la comarca.

Fabricació de moble domèstic (mobles de saló, mobles de dormitori, etc.)

Comarca	% s/total
Alt Camp	2,99
Baix Llobregat	7,17
Barcelonès	13,02
Garraf	5,47
Garrotxa	4,57
Montsià	22,82
Noguera	4,15
Osona	8,36
Selva	5,08
Vallès Occidental	10,51
Vallès Oriental	15,86
Altres comarques	17,35
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

Fabricació de mobles d'oficina i per a establiments comercials

Comarca	% s/total
Alt Camp	19,02
Baix Llobregat	9,24
Barcelonès	11,78
Osona	12,86
Vallès Occidental	33,88
Vallès Oriental	5,25
Altres comarques	7,97
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

Fabricació de mobles de cuina i bany

Comarca	% s/total
Bages	5,89
Baix Llobregat	16,24
Barcelonès	4,02
Garraf	5,75
Maresme	7,76
Montsià	2,01
Osona	11,78
Selva	7,33
Solsonès	2,16
Tarragonès	2,01
Vallès Occidental	19,97
Vallès Oriental	8,48
Altres comarques	6,61
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

Fabricació de cadires i altres seients

Comarca	% s/total
Alt Penedès	5,66
Baix Camp	2,56
Baix Llobregat	9,97
Barcelonès	9,16
Conca de Barberà	3,37
Garrotxa	3,77
Montsià	3,23
Osona	3,91
Segarra	17,52
Selva	6,47
Vallès Occidental	21,43
Vallès Oriental	7,14
Altres comarques	5,80
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

Fabricació de mobles a Catalunya

Comarca	% s/total Especialització
Alt Camp	2,18 Moble d'oficina i domèstic
Alt Penedès	1,96 Moble domèstic
Bages	3,33 Moble domèstic
Baix Llobregat	9,49 Moble domèstic i de cuina
Barcelonès	12,73 Moble domèstic
Garraf	2,40 Moble domèstic
Garrotxa	3,60 Moble domèstic
Maresme	2,58 Moble de cuina
Montsià	9,49 Moble domèstic
Osona	6,42 Moble domèstic
Selva	4,47 Moble domèstic
Segarra	1,28 Cadires i seients
Vallès Occidental	14,18 Moble domèstic i d'oficina
Vallès Oriental	12,01 Moble domèstic
Altres comarques	13,89
Total	100,00

Font: enquesta i elaboració pròpia

En aquest quadre amb l'ocupació del subsector del moble queda reflectit el domini de la fabricació del moble per a la llar (domèstic, i cuina i bany) enfront de les altres. Destaquen les comarques de l'Alt Camp i la Segarra en la fabricació de mobles d'oficina i de cadires respectivament; dues empreses grans, Galo Ben (oficina) i Mobel Línea (cadires), ho determinen.

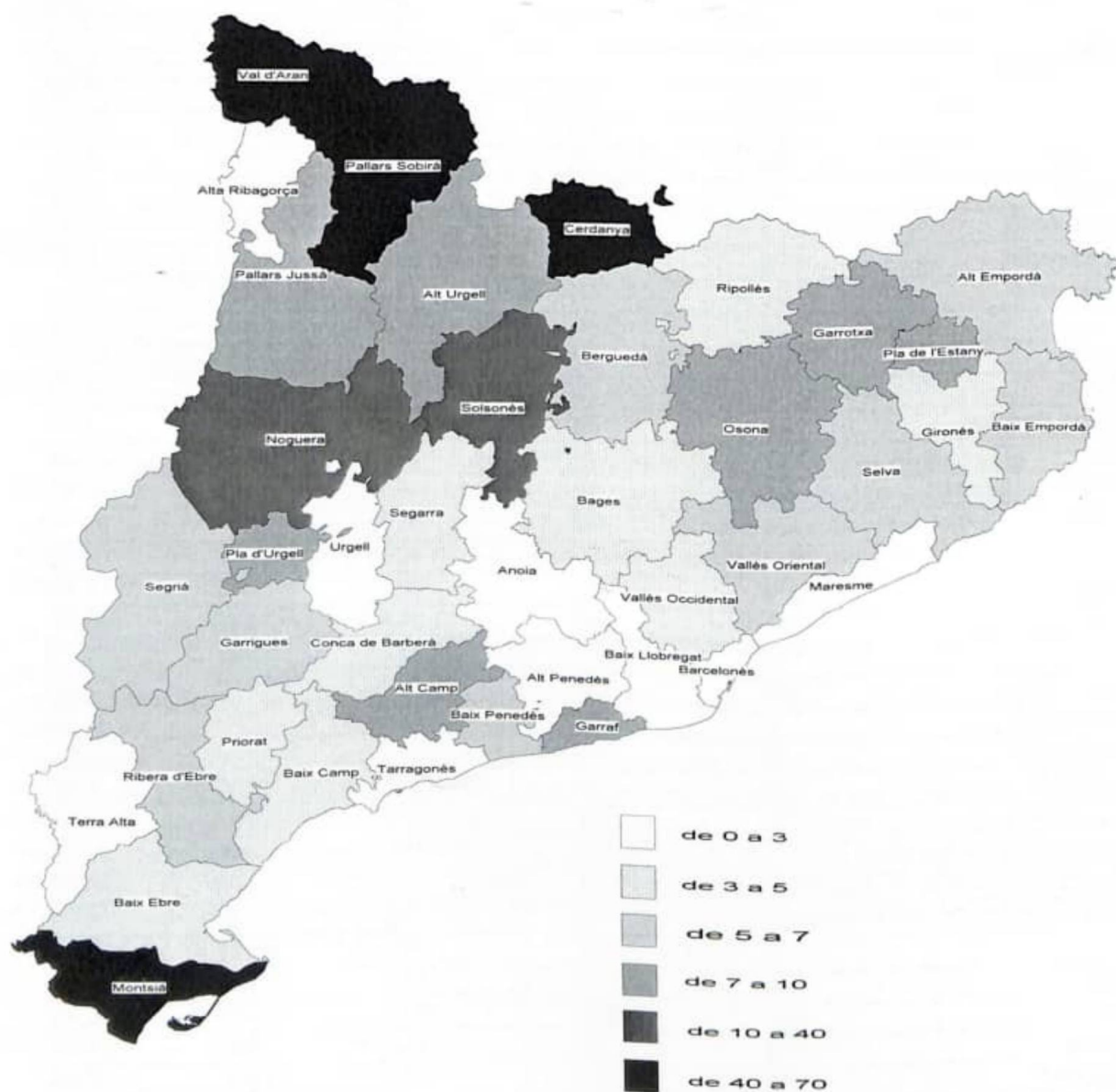
En el quadre comparatiu total entre l'ocupació industrial i la del sector es pot veure clarament com aquest sector és dominant en l'àmbit industrial en algunes comarques, encara que el nombre d'ocupats sigui baix en valor absolut. La darrera columna, percentatge de l'ocupació en fusta i moble sobre el total de la indústria, informa de la importància del sector objecte de l'estudi en la comarca. El Pallars Sobirà presenta l'índex més alt, el 62,50 %, però com que es tracta d'una zona molt poc industrialitzada és una dada poc significativa sobre l'economia de la comarca. En canvi, en el Montsià, amb el 43,86 %, com que incideix sobre una ocupació industrial més elevada, aquesta dada té una gran importància: el 2,28 % de la població treballa en el sector. El Solsonès és un cas semblant: el 31,46 % respecte del total de la indústria i el 4,04 % de la població. En canvi, en el cas del Barcelonès els 3.041 treballadors en el sector són només el 0,17 % de la població.

Grau d'especialització del sector de la fusta i el moble a Catalunya**Distribució per comarques 1996**

Comarca	Ocupació fusta	Ocupació moble	Ocupació fusta+moble	Ocupació indústria	Ocupació f+m/ind.
Alt Camp	164	222	386	5.145	7,50
Alt Empordà	92	82	174	3.141	5,54
Alt Penedès	84	200	284	9.795	2,90
Alt Urgell	43	8	51	676	7,54
Alta Ribagorça	1		1	125	0,80
Anoia	100	80	180	10.798	1,67
Bages	359	339	698	15.359	4,54
Baix Camp	86	108	194	5.551	3,49
Baix Ebre	46	38	84	2.588	3,25
Baix Empordà	203	76	279	4.296	6,49
Baix Llobregat	695	966	1.661	59.144	2,81
Baix Penedès	99	45	144	2.329	6,18
Barcelonès	1.745	1.296	3.041	150.899	2,02
Berguedà	112	52	164	2.384	6,88
Cerdanya	33	26	59	132	44,70
Conca de Barberà	20	53	73	1.900	3,84
Garraf	82	244	326	3.911	8,34
Garrigues	26	19	45	687	6,55
Garrotxa	151	367	518	6.668	7,77
Gironès	257	147	404	10.042	4,02
Maresme	314	263	577	19.810	2,91
Montsià	283	966	1.249	2.848	43,86
Noguera	15	157	172	1.537	11,19
Osona	546	654	1.200	15.050	7,97
Pallars Jussà	9	16	25	269	9,29
Pallars Sobirà	39	6	45	72	62,50
Pla d'Urgell	223	6	229	2.299	9,96
Pla de l'Estany	120	83	203	2.663	7,62
Priorat	9	7	16	344	4,65
Ribera d'Ebre	46	25	71	1.398	5,08
Ripollès	60	55	115	3.184	3,61
Segarra	16	147	163	4.622	3,53
Segrià	294	117	411	6.905	5,01
Selva	462	455	917	10.539	8,70
Solsonès	259	44	303	963	31,46
Tarragonès	67	120	187	10.697	1,75
Terra Alta	7	2	9	405	2,22
Urgell	42	19	61	2.095	2,91
Val d'Aran	24	7	31	71	43,66
Vallès Occidental	1.229	1.444	2.673	83.813	3,19
Vallès Oriental	685	1.223	1.908	37.909	5,03
No comarcalit.				247	
Total	9.082	10.184	19.266	503.310	3,83

Font: enquesta i Departament de Treball

Grau de sensibilització sectorial

Grau de sensibilització (en %) = Ocupació sector / Ocupació indústria

7. Medi ambient

Principals efectes mediambientals

Els efectes mediambientals estan determinats per accions transformadores ocasionades directament o indirectament per les activitats, els productes i els serveis d'una organització en el medi ambient, siguin perjudicials o beneficioses.

Les repercussions en el medi ambient del sector de la fusta i el moble són:

- contaminació atmosfèrica
- demanda i contaminació de l'aigua
- residus industrials generats

Es consideren efectes directes aquells sobre els quals les empreses poden exercir una acció o un control directes per minimitzar-los o eliminar-los, en el cas de resultar negatius, o per potenciar-los, en el cas de resultar favorables per al medi ambient.

Es consideren efectes indirectes els derivats d'actuacions de tercers sobre els quals no es posseeix un control o una influència directes.

Els efectes mediambientals de les empreses del sector de la fusta no són gaire significatius i se centren en les emissions atmosfèriques, l'abocament d'aigües residuals i la generació de residus tòxics i peril·losos.

Les nombroses activitats que configuren el sector de la fusta i el moble presenten característiques diferenciades entre si pel que fa a la generació de residus. Els mobles de fusta i els metàl·lics produeixen diferents tipus de residus.

Els residus sòlids que es generen en el sector són fonamentalment restes de fusta, i la seva gestió no presenta una dificultat excessiva. Els residus industrials –dissolvents, vernissos, coles, etc.– i els productes que es fan servir en els tractaments de la fusta són més preocupants, ja que poden contenir substàncies que donin al residu un caràcter tòxic i perillós. Els residus que es generen en l'activitat de la primera transformació són restes d'escorça, retalls, estelles, serradures i pols de serradura, considerats tots residus inerts. També es genera una altra mena de residus –ja esmentats– que poden qualificar-se de tòxics o peril·losos, que són restes de coles i dissolvents, restes d'agents conservants i insecticides, olis de maquinària, envasos i bidons buits de coles i productes conservants de la fusta, i fangs d'aigües residuals. Els generats per la segona transformació –tractament final de la fusta– poden ser igualment inerts, com per exemple brins i serradures, o tòxics o peril·losos, com ara pols de vernís originada en l'escatada de peces envernissades, restes de coles i adhesius, restes de pintura i vernissos, olis de maquinària, aigües residuals, envasos buits de cola, dissolvents, pintures, vernissos, resines de polièster, etc.

La gestió d'aquests residus (escorça, estelles, serradures...) és bastant senzilla, atès que es poden fer servir per a altres aplicacions. És important saber que el residu presenta un alt grau d'humitat, motiu pel qual acostuma a ser necessària la trituració i l'assecat. Els sobrants de la fusta es poden aprofitar com a font d'energia en la mateixa instal·lació o fora d'ella, per a la fabricació de taulers aglomerats a partir de trossos de fusta o restes procedents de serradores i fusteries, barrejats amb serradures o complement per a la producció de compostos.

La pols de l'escatada, que pot contenir quantitats apreciables de metalls i altres abrasius, i les restes de substàncies que es fan servir en el tractament superficial de la fusta sí que presenten toxicitat. Els olis de maquinària utilitzats, i també els fangs provinents de l'eliminació de metalls que puguin presentar un caràcter tòxic i perillós i del tractament d'aigües residuals, han de ser classificats i s'han d'entregar a una empresa gestora especialitzada, per al seu tractament i disposició final, o bé es poden estudiar altres usos o la seva disposició en abocadors controlats.

El tipus de residu que genera la construcció del moble metàl·lic és diferent, ja que no existeix un procés únic que pugui resumir les activitats d'aquest sector. Es produeixen operacions de fosa de metall (bronze, normalment), modelatge, recobriments i rentat. Altres processos de fabricació són la deformació en fred i la conformació per arrencada de brins o mecanització (processos

manuals, com ara la serrada, o mecànics, com són el tornejat i el fresatge).

Els residus que es generen són pols metàl·lica de ferro, llautó i coure, originada en els processos de poliment, ferralla, peces defectuoses, restes refractàries originades en el procés de neteja del forn de fondre llautó, cendres originades per la combustió de la caldera de llenya i sorra per al modelatge. Els residus considerats tòxics o perillosos són restes abrasives, restes de dissolvents (fuel), olis de tall, olis de maquinària, aigües residuals, fangs del tractament d'aigües residuals i envasos buits que hagin contingut substàncies tòxiques i perilloses.

Pel que fa a la gestió d'aquests residus, les restes metàl·liques del procés poden fer-se servir com a material de càrrega per a una segona fosa. La sorra s'utilitza en successius modelatges, raó per la qual va acumulant restes d'òxids metàl·lics i brutícia en general. La seva substitució periòdica genera un residu que ha de ser gestionat convenientment, mitjançant la seva disposició en abocadors controlats. El mateix s'ha de fer amb les restes de materials ceràmics. Les restes d'abrasius que poden contenir partícules de metall i que poden ser perilloses s'han de dipositar en dipòsits de seguretat.

Els residus líquids provinents de la neteja de les peces amb dissolvents, que contenen restes d'hidrocarburs (greixos) i presenten un caràcter tòxic i perillós, i també els envasos buits que hagin contingut olis lubricants i altres productes tòxics, han de ser gestionats com a residus tòxics i requeriran la participació d'una empresa gestora.

Pel que fa a la gestió de les aigües residuals, en els casos en què es puguin recuperar metalls valuosos, pot resultar econòmicament rendible instal·lar sistemes de recuperació electrolítica.

La gestió dels residus a Catalunya

La política ambiental de la Junta de Residus de la Generalitat es regeix per la Llei 6/93, de 15 de juliol, relativa als residus. Aquesta llei indica que tots els productors de residus reciclables que no facin l'operació de reciclatge en origen estan obligats a lliurar-los a un reciclador inscrit en el registre general de gestors de residus de Catalunya.

El residu de la fusta, com ja hem dit abans, no és un residu perillós, especialment si procedeix de llocs o d'activitats que no tenen cap mena de contaminació (boscós, serradores). El problema no és la fusta en si, sinó els contaminants que conté.

Declaració de residus de fusta a Catalunya. Any 1995

Descripció residu	Empreses declarants	Tones declarades
Pols i serradures	176	16.572,21
Restes d'aglomerats i derivats	150	5.620,02
Encenalls i fustes de rebuig	254	28.320,65

Font: Junta de Residus de Catalunya

El Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya fomenta sistemes que representin un aprofitament material o energètic, sempre que siguin respectuosos amb el medi ambient de la fusta. Es fomenta també la minimització dels residus i la seva valoració, que pot ser de dos tipus:

- material, en què es reutilitza la pròpia matèria, bé en el mateix procés productiu o bé en la fabricació d'altres elements;
- energètica, en què es recupera l'energia que encara té aquest residu.

Les principals fonts de residus de fusta industrial són restes i caixes d'embalatges. Els aprofitaments més coneguts que se'n fa són la reparació i la utilització de rebutjos (es reparen totes les restes que tenen pocs desperfectes) i la recuperació per a la fabricació d'altres productes, com són la fabricació de taulers a base de fusta triturada i premsada. Actualment, s'estan fent proves per a la fabricació industrial de fusta premsada, cosa que implica la recuperació de residus i la incorporació de materials lligants i d'additius químics (melamines).

Per poder dur a terme aquests aprofitaments, és important que les empreses i els comerços facin recollides selectives dels residus. Si no ho fan, cal una planta de separació, cosa que incrementa els costos.

A manera de resum, podem dir que els residus procedents de la fusta es poden classificar, segons el seu origen, en industrials, municipals i forestals.

Els residus **industrials** procedeixen de les activitats productives. Són serradures, restes de fabricació de mobles, embalatges i productes procedents de l'enderroc d'edificacions. Dins d'aquest apartat també queden incloses les indústries que produeixen una gran quantitat de residus de fusta, com per exemple les de fabricació de l'automòbil, pels embalatges de fusta amb què protegeixen diferents components.

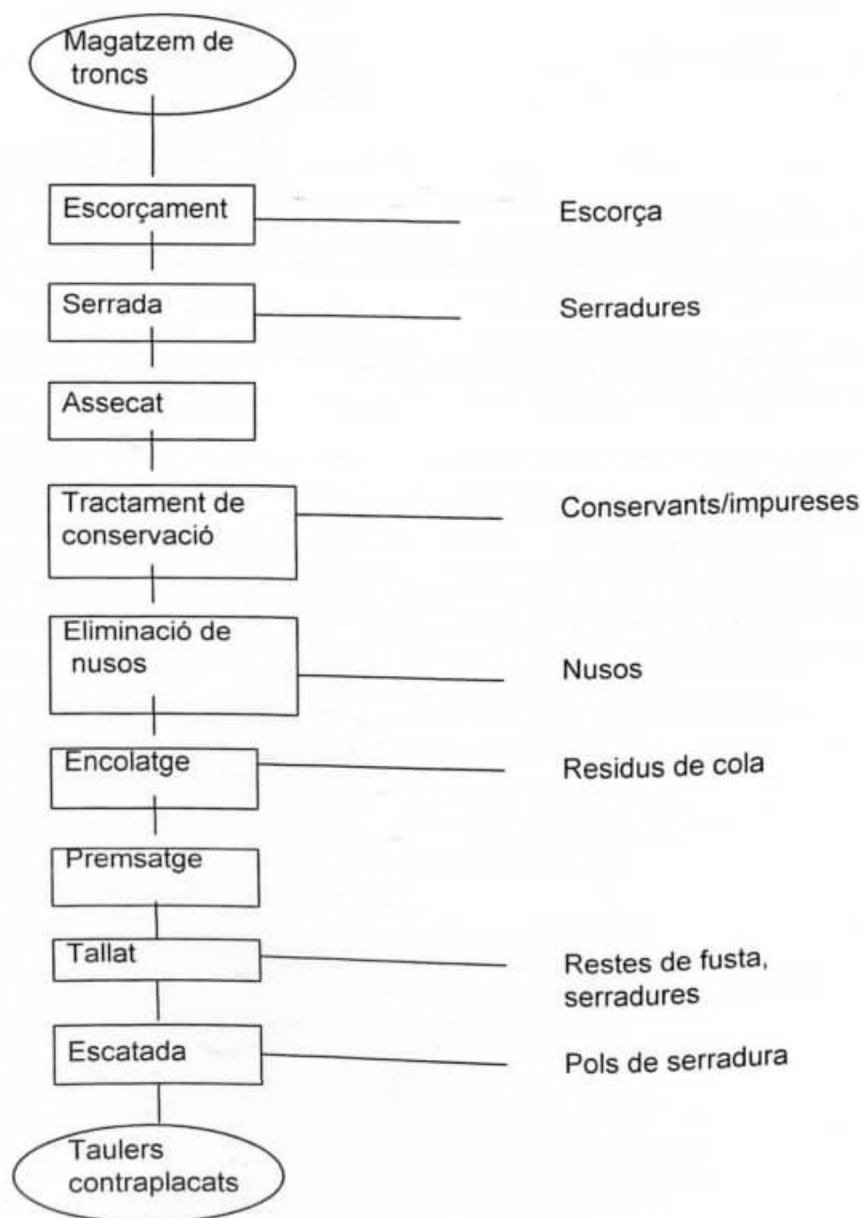
Els residus **municipals** són embalatges de comerços (caixes) i mobles vells. La quantitat que se'n recull varia entre 10 i 15 kg per persona i any.

Els residus **forestals** procedeixen de la neteja de boscos i la poda d'arbres, i es produeixen a la primavera i a la tardor. Pel que fa a la producció, no se'n disposa de dades concretes. La majoria es destinen al compostatge.

Fa uns anys el reciclatge es considerava com un mitjà per disminuir els danys mediambientals causats per la producció i el tractament de residus. Actualment l'organització del reciclatge ha inspirat el desenvolupament d'una tecnologia més neta.

En el futur, el reciclatge serà el resultat de la innovació i la posada en marxa de la minimització de residus i la utilització de tecnologies netes. En la societat actual, el reciclatge influeix també en el creixement de la minimització de residus i en l'impuls de les activitats d'investigació per al desenvolupament de noves tecnologies.

L'esquema següent mostra, a tall d'exemple, els residus i els subproductes generats en les diferents fases del procés de fabricació dels taulers contraplacats:

Font: Informe medio ambiental de la Junta de Castilla y León

8. La distribució i comercialització del moble

Evolució de la distribució comercial. Tendències generals

Els grans canvis experimentats darrerament pel comerç de distribució han estat el resultat de la superposició d'una sèrie de forces. A banda dels canvis produïts en els hàbits de consum, inclouen altres factors: els fenòmens d'internacionalització de les empreses, fomentada per la desaparició de barreres nacionals, l'atracció que el sector de la distribució ha exercit sobre els grans grups financers, les innovacions tecnològiques aplicades al comerç i l'aparició de noves formes de comercialització, especialment l'arribada del "descompte dur" europeu, i la generació d'economies d'escala derivades dels creixents processos de fusió i concentració d'empreses. Una conseqüència d'aquesta situació ha estat que el concepte de comerç, concebut com a intermediari entre producció i consum, està perdent la seva identitat com a institució independent i separada dels dos extrems de la cadena o canal tradicional, és a dir, de la producció i del consum.

Així, la recerca d'economies d'escala està donant lloc, no tant a la desaparició, sinó a l'assimilació per part d'una sola figura d'uns quants o, fins i tot, de tots els graons del canal tradicional.

D'aquesta manera ens trobem amb una relació molt més directa entre el fabricant i el detallista, que pot arribar a ser la mateixa figura, amb tendència a la desaparició del majorista tradicional, la funció del qual serà assumida per altres canals com ara associacions de detallistes o grans empreses de distribució.

Aquesta situació pot ser traslladada a l'esglaió productiu, que està patint la gran pressió que poden exercir sobre ell els grans grups distribuïdors en la seva progressiva concentració de poder de compra.

Per estudiar la distribució moderna s'han de tenir en compte les relacions directes amb la indústria productora i amb els serveis que acompanyen el producte, ja que gairebé s'han esvaït els límits que delimitaven aquestes activitats.

La situació de la distribució a Espanya és, a grans trets, la de la convivència entre dos sistemes de comercialització, que podríem classificar com a tradicional i modern o tecnològic. El primer, entès com un comerç de proximitat, en el qual l'atenció personalitzada al client i el coneixement de la cultura local i dels hàbits de compra són característiques principals, conviu amb un comerç que adopta noves fórmules i aplica noves tecnologies que donen resposta a l'evolució de la demanda. Dins d'aquests dos models es donen establiments de diferents dimensions, encara que la gran part dels petits es mantenen dins del sistema tradicional.

Les relacions entre el petit i mitjà comerç i la gran distribució estan dominades per una forta tensió competitiva i s'enfronten al repte de la cooperació com a estratègia fonamental per a la superació de la desigualtat i la recerca d'un equilibri. S'ha de fer notar que, com més va més, aquestes petites i mitjanes empreses treballen associades en xarxes de cooperació entre detallistes, com ara grups de compra o cadenes d'afiliació voluntària d'un o més detallistes i diversos majoristes. Els avantatges competitius compensen la pèrdua d'autonomia dels dirigents de la petita empresa, sobretot pel que fa a les relacions amb els proveïdors.

Centrant-nos en la distribució de mobles, s'ha de dir que, si una de les característiques dels mercats de distribució en general és la dificultat dels petits establiments de competir eficientment davant de les grans empreses de distribució, per manca de tecnologia comercial, en el cas de mobiliari, en no existir marques de fabricants, els distribuïdors són els que prenen el govern, però estan molt atomitzats.

De tota manera, durant els últims anys els canvis han estat significatius. Cal destacar-ne l'entrada de nous competidors d'origen nacional i estranger, i la sortida d'altres a causa de la rivalitat creixent i la concentració progressiva. Una prova d'aquests canvis són els supermercats, els hipermercats o les superfícies especialitzades, que substitueixen els petits

establiments.

Agents que actuen en la comercialització de mobles. Operacions que realitzen i grau d'integració comercial

El procés de comercialització dels mobles a Espanya inclou la intervenció de diversos agents comercials. La seva tasca permet posar a l'abast del consumidor els productes comercialitzats en el lloc, el temps i la forma en què són demandats.

Durant les fases comercials aquests agents afegeixen als mobles diferents serveis i utilitats: des de la producció fins a l'exposició o l'emmagatzematge, el transport, el finançament, el muntatge o la instal·lació.

La comercialització és iniciada a les fàbriques, que en determinats casos porten a terme la totalitat del procés de comercialització, tot exposant la seva producció en instal·lacions comercials annexes o separades físicament de la fàbrica i venent els mobles directament als consumidors finals (botigues de venda directa dels fabricants).

Els agents que intervenen en la distribució i la comercialització del moble són els següents:
Els productors o fabricants de mobles. Porten a terme la tradicional fase productiva adquirint les primeres matèries i les auxiliars i transformant-les per obtenir els mobles. Tanmateix, assumeixen funcions comercials i de finançament, ja que en molts casos es fan càrrec del transport i d'altres serveis annexos. Una part d'aquests productors assumeixen la funció de majorista i venedor en establiments propis.

Hi ha diferents formes d'intermediaris: majoristes independents, centrals de compres detallistes, grans magatzems majoristes, etc.

Els majoristes aporten al producte serveis d'emmagatzematge i de finançament i, en el cas de venda al consumidor final, de distribució i muntatge en el punt final d'utilització.

Els detallistes de mobles. La comercialització del moble a Espanya s'efectua principalment a través dels detallistes.

Els detallistes de mobles adquireixen principalment els productes de mobiliari comercialitzats directament a les fàbriques o, en una proporció menor, utilitzen en els seus proveïments la intervenció d'agents majoristes. També hi ha detallistes que posseeixen fabricació pròpia de mobles (limitada a un tipus de producte determinat).

Els detallistes del moble actuen bé de forma independent o bé integrats o associats amb altres agents comercials. L'associació de detallistes adopta les formes d'agrupacions o centrals de compres, cooperatives de detallistes, cadenes voluntàries i cadenes franquiciades. S'ha de destacar l'escàs desenvolupament a Espanya de les centrals de compres. Aquesta figura, que té una àmplia implantació a la majoria dels països de la UE, disposa a Espanya de poques experiències, i la seva extensió encara és molt limitada.

El comerç al detall integrat s'organitza principalment en cadenes sucursals, cooperatives de consum i economats. Pel que fa al grau d'especialització, els detallistes espanyols poden classificar-se en dos grans grups: els comerços especialitzats i els detallistes multiproducte. En el comerç especialitzat predominen les botigues independents i determinades grans superfícies lligades a cadenes sucursals o franquiciades. Per la seva banda, entre els detallistes multiproducte destaquen les seccions de mobles dels grans magatzems i dels hipermercats. Les botigues especialitzades de mobles recullen una gran part de la facturació sectorial. Aquestes botigues acostumen a tenir en exposició un ampli conjunt de mobles, i configuren la resta de la seva oferta a través de catàlegs. En la major part dels casos acostumen a estar mancades d'estocs suficients per cobrir les vendes, i fan les corresponents comandes unitàries als fabricants a mesura que les reben dels consumidors.

Aquesta mena de detallistes solen fer-se càrrec del transport i el muntatge dels mobles i de

determinats serveis postvenda.

La venda de mobles en hipermercats, que s'està desenvolupant durant els últims anys, té com a producte principal l'anomenat moble de *kit*, que el consumidor transporta i instal·la directament. Aquest producte es caracteritza per estar dissenyat i fabricat per vendre's desmuntat, es fabrica en sèries i va provist d'un embalatge adequat per manipular-lo i transportar-lo.

Altres agents comercials d'interès. Cal destacar altres agents dins del sector del moble, com són els **representants** de què disposen les empreses fabricants de mobles. Només les empreses de gran dimensió o bé amb prestigi disposen de representants propis o exclusius; és més habitual la presència de representants multicartera, que ofereixen als detallistes un ampli catàleg de mobles fabricats per diverses empreses productores.

Els operadors de comerç exterior. La gran majoria de les exportacions de mobles és realitzada directament per les indústries fabricants.

Les importacions són fetes bàsicament per dos tipus d'agents: els distribuïdors nacionals d'empreses estrangeres instal·lades en el mercat nacional, i els majoristes o les centrals detallistes de compres.

S'ha de destacar que no és freqüent trobar importadors en sentit estricte, dedicats exclusivament a la importació, sinó que és més habitual compartir les activitats de comerç exterior amb les funcions de majorista en el mercat interior.

Els dissenyadors. Són professionals independents dedicats al disseny de mobles. En alguns casos, coincideixen amb els arquitectes projectistes d'edificis, que estenen la seva activitat als decorats interiors; en altres casos, es tracta de treballadors contractats per les mateixes empreses fabricants i integrats en els departaments d'innovació i desenvolupament.

Hi ha també les empreses editores, que són entitats de serveis especialitzades en el disseny de mobles i en la creació de prototips i maquetes industrials dels dissenys; posteriorment, aquesta mena d'empreses encarrega la producció en exclusiva dels prototips a petits fabricants i afronta la comercialització dels productes.

Els muntadors. El muntatge és un servei fonamental, que constitueix un dels principals atractius per al client. Segons es desprèn de l'enquesta, el 50 % de les empreses tenen muntadors propis, que no sempre actuen sobre el 100 % de les vendes.

Els transportistes. L'apropament dels mobles des de les indústries productores fins als establiments detallistes és realitzat tant per empreses dedicades exclusivament a l'activitat del transport com per les mateixes empreses productores o comercials del sector. Les grans empreses fabricants acostumen a disposar de vehicles propis per al transport de mobles. Segons es desprèn de l'enquesta, a Catalunya i en aquest sector pràcticament les dues terceres parts utilitzen transport propi, i no sempre per al 100 % de la seva producció.

Altres aspectes d'interès sobre els quals cal fer esment són la venda per correspondència i les institucions firals.

La venda per correspondència. Aquesta mena d'operació comercial és feta tant pels comerciants detallistes o majoristes com pels fabricants de mobles. A Espanya es dona en menys mesura que en altres països d'Europa, cosa que en fa preveure un futur creixement, en especial en el moble de caràcter exclusivament funcional.

Les fires. Els fabricants més actius del sector acostumen a anar a les fires i les exposicions sectorials, tant nacionals com internacionals, amb la finalitat de donar a conèixer els seus productes, conèixer les activitats de la competència i augmentar el nombre de clients. Entre les fires internacionals destaquen les de París, Colònia i Milà; entre les nacionals, les de València, Yecla, Madrid i Sevilla. De les que se centren en subsectors concrets, a Girona se

celebra Funeràlia (taüts).

Canals de distribució del moble a Europa, Espanya i Catalunya

El canvi —esmentat abans— en la distribució s'ha produït amb més intensitat al nord d'Europa, i encara no ha arribat a Espanya o a Itàlia, però tot indica que els canvis arribaran a curt termini, i que les grans cadenes de comercialització i els grups de compra adquiriran cada vegada més pes. Cal tenir en compte que els costums dels consumidors són diferents a cada país, per la qual cosa als països del sud d'Europa la penetració potser no serà tan gran, però la tendència a curt termini serà aquesta.

Seguint aquesta tendència, el sector del moble s'anirà internacionalitzant, ja que grups distribuïdors, com són IKEA o Conforama, donen entrada a nous mercats. S'ha de tenir en compte que, en el sector del moble, són els distribuïdors els que tenen la marca i el diferencien, i només un nombre reduït de fabricants tenen marca pròpia.

L'elecció dels canals de distribució és molt important per als fabricants de mobles, ja que cada tipus de moble va dirigit a un segment del mercat força concret, cosa que pressuposa la utilització del canal adequat per arribar a un segment determinat.

Cada tipus de moble té un canal de distribució diferent; a més, s'escullen també canals diferenciats pel nivell del moble, venut segons la seva categoria en botigues exclusives o en grans superfícies.

Cal esmentar també que cada país té uns canals de distribució característics. Així, mentre que a Espanya predominen les botigues al detall, a França la distribució es concentra en les grans superfícies.

Un altre aspecte que s'ha de considerar és que els canals de distribució varien segons la dimensió de les empreses productores i els sistemes de producció. Les petites empreses artesanals abracen un mercat bàsicament local, a través de comerços al detall fonamentalment, mentre que les grans empreses industrials treballen amb tot el mercat nacional i amb l'internacional, se centren en grans superfícies i, fins i tot, tracten directament amb els clients quan són grans comandes. Les empreses de dimensió mitjana treballen en tot el mercat nacional i de vegades en l'exterior, i se centren principalment en el comerç al detall. Les empreses que fabriquen components treballen generalment per tot el territori nacional, i la seva venda és directa o a través de majoristes.

A les empreses del sector els interessa tenir una relació amb els distribuïdors tan estreta com sigui possible, ja que moltes vegades no es tracta de distribuïdors exclusius. A més, això els permet utilitzar-los com a instrument de màrqueting, perquè en general estan molt a prop del consumidor final. És per això que a les empreses els interessa utilitzar canals curts, per poder estar més a prop del consumidor.

Si comparem els diferents països europeus, es veu que a Alemanya i a França les xarxes de venda són modernes i estructurades. A Alemanya prop de trenta centrals de compres i els seus afiliats representen els dos terços de les vendes, i els deu primers grups posseeixen el 45 % del mercat.

A França el concepte de franquícies està molt desenvolupat (30 % de les vendes) i la distribució a gran escala representa el 15 % de les vendes. Els deu primers grups controlen el 42 % de les vendes.

A Itàlia més de les tres quartes parts de les vendes són fetes per magatzems familiars i independents de petita i mitjana dimensió. La venda directa al consumidor representa el 15 % de les vendes.

Al Regne Unit els magatzems no especialitzats representen un terç del mercat. Els detallistes independents sovint estan especialitzats en un tipus de moble i ofereixen serveis específics. Les

deu primeres empreses controlen el 27 % del mercat.

A Espanya la situació és semblant a la d'Itàlia (el 61 % dels mobles són venuts per detallistes independents), però deu centrals de compres creades fa poc han adquirit progressivament una part important del mercat (15 %).

Noves tendències en la distribució comercial del moble

Les tendències d'evolució en la distribució comercial del moble, si s'observen els principals països europeus, especialment França, són clares i definides:

- La potenciació de les estratègies d'imatge (preu, eficiència, estil de vida), fonamentada en la necessitat que el consumidor té d'identificar-se amb la botiga en què adquireix el moble.
- El desenvolupament de nous conceptes de gestió que permetin una racionalització de l'activitat, alhora que augmentar l'eficiència i ajustar els costos al màxim, cosa que es tradueix en el preu i el servei.
- L'especialització de les botigues en un tipus de consumidor concret, segmentant segons diferents estils de vida, de manera que es pugui seguir una estratègia d'imatge, preu, producte i servei que respongui a les expectatives del client. Podríem destacar, basant-nos en l'experiència francesa, els segments següents:
 - El segment baix o *discount*, que es troba a les grans superfícies, els hipermercats o les botigues d'equipament per a la llar, i es basa en el preu i l'eficàcia.
 - El segment mitjà-alt, integrat per botigues molt especialitzades (moble clàssic, rústic, funcional, avantguardista...) i en què la imatge adquireix una gran importància.
 - El segment jove, en què el preu i l'eficiència dels *discount* i un estil jove i informal es barregen per atreure aquest tipus de consumidor.
 - El segment mitjà, en què es poden incloure les botigues tradicionals i que ofereixen molts serveis al consumidor.

La configuració de grups de distribució es desenvolupa de manera diferent segons el segment: les cadenes sucursalistes de grans superfícies en el segment *discount*, l'associació d'empreses independents en el segment mitjà, i la configuració de franquícies amb una estratègia d'imatge en el segment mitjà-alt.

Com hem vist fins ara, el que s'imposa és l'especialització; es tendeix a disminuir el nombre de clients i a augmentar el compromís i la col·laboració amb el segment seleccionat. Això permet millorar la coordinació logística i potenciar la comunicació entre comerç i fabricant.

Queda clar, doncs, que una gran superfície no ven igual que un detallista especialitzat. Un estudi de l'AFAMID² mostra l'especialització del comerç de mobiliari a Europa, detallant el repartiment de vendes per canals de distribució i prenent com a punt de partida els segments de la llar i l'oficina. El comerç especialitzat capta el 80 % de les vendes del subsector de la llar i el 45 % de les d'oficina; la distribució no especialitzada absorbeix el 9 % de les vendes de la llar i el 7 % de les d'oficina; la venda directa acapara el 8 % de la llar i el 42 % d'oficina, i altres canals es queden amb el 3 % de la llar i el 6 % d'oficina.

En el cas concret d'Espanya, els percentatges del comerç especialitzat pugen al 77 % en vendes de mobles per a la llar i al 68 % en mobles d'oficina; les botigues no especialitzades canalitzen l'11 % de les vendes de la llar i l'1 % de les d'oficina; la venda directa concentra el 6 % de la llar i el 31 % d'oficina, i altres establiments absorbeixen el 6 % de la llar.

El comerç organitzat s'ha convertit en la base del sector del moble, i acapara més de dos terços del mercat als països desenvolupats. El comerç associat és el més evolucionat i se centra en el segment mitjà-alt, així com en la franquícia, fórmula que potencia la imatge d'un estil de vida concret. El comerç sucursalista està menys desenvolupat i basa la seva activitat en les grans superfícies de descompte.

² Asociación de Fabricantes de Muebles y Afines de la Comunidad de Madrid.

Però, com tot procés en moviment, l'associacionisme del comerç de mobles pateix canvis constants. En una primera fase van néixer els grups de compra, com a mitjà per pressionar els fabricants, i en una segona etapa es va evolucionar cap als grups de serveis (que inclouen les compres). Actualment, el comerç progressa cap a grups de venda, que afavoreixen la cooperació amb fabricants forts.

A Alemanya tenen una gran importància els grups (79 % de les vendes), mentre que les franquícies absorbeixen el percentatge més petit en vendes (4 %) i els sucursalistes i els independents canalitzen el 8 % i el 9 %, respectivament.

A França la fórmula de franquícies acapara el 36 % de les vendes; els independents, el 32 %; els sucursalistes, el 18 %, i els grups, el 14 %.

A Itàlia les úniques organitzacions amb representativitat en el sector són els establiments independents, que canalitzen gairebé totes les vendes (96 %), mentre que els sucursalistes només n'absorbeixen el 4 %. Això s'explica perquè Itàlia és un cas aïllat en el conjunt europeu, amb un alt grau d'especialització i un bon nivell d'exportació de disseny.

A Espanya també s'imposen els independents. Les dades recollides per l'estudi de l'AFAMID assenyalen que el 92 % de les vendes de cuina i el 75 % de les d'entapissat i resta de la llar corresponen a aquest tipus de comerç; els grups capitalitzen el 19 % de les vendes d'entapissat i resta de la llar i el 7 % de les de cuina, i els sucursalistes canalitzen el 6 % d'entapissat i resta de la llar i l'1 % de cuina.

El comerç especialitzat en mobiliari de la llar presenta a Espanya una mitjana de 2.785 habitants per botiga, és a dir, 7,8 habitants per m² de venda (índex que supera el d'Alemanya, França i Itàlia), i un consum per capita de 117 ECU (per sota dels països esmentats).

La distribució a Catalunya

La distribució a Catalunya, com a la resta d'Espanya, també es concentra en el comerç al detall, que, segons l'estudi *Sector econòmic del moble* de la Confederació d'Empresaris del Baix Llobregat, arriba a tenir quotes, en volum, d'entre el 60 i el 70 % de les vendes totals. Entre altres motius, això és degut en bona part al fet que aquest tipus de comerç és clarament predominant a Catalunya, encara que les grans superfícies, les cadenes especialitzades i els centres comercials estan augmentant la quota i cada cop adquireixen més importància a Catalunya.

Un dels motius que fa que aquesta tendència continuï és que el comerç al detall és menys eficient, a causa de la poca superfície de venda disponible –moltes vegades les vendes s'han de fer per catàleg, cosa que dona resultats comercials inferiors– i dels elevats costos d'emmagatzematge. Es donen excepcions en alguns tipus de moble, com poden ser els de gamma alta, que tenen més sortida en establiments tradicionals.

Per tipus de moble, s'ha de dir que el moble domèstic es distribueix, en gran part, pel comerç al detall. És en aquest sector del mercat on s'estan desenvolupant les noves tècniques de distribució més organitzades i concentrades, i on s'estan introduint grans superfícies especialitzades, amb unes característiques molt diferenciades de la botiga tradicional: exposició del mobiliari al qual el client pot accedir directament i una àmplia gamma de productes que el comerç tradicional no pot oferir, particularment per manca d'espai.

En el cas del moble de cuina, la distribució és de caire diferent: a les noves construccions es fa a través de la venda directa, mentre que quan es tracta de reposició s'acostuma a fer a través de franquícies o de les xarxes del mateix productor.

Pel que fa als mobles d'oficina, el comerç al detall té poca importància i les grans superfícies especialitzades proliferen cada vegada més.

De tota manera, la forma més habitual de distribució continua sent la venda a través de

distribuïdors propis o, fins i tot, la venda directa, especialment important en el cas de grans comandes.

Es pot observar que, a grans trets, el sector està fent un esforç per treballar amb xarxes de comercialització, cosa que comportaria una eficiència més gran, més que amb representants a comissió, com era habitual fins ara.

Un cop vist el panorama general de la distribució i les seves tendències actuals, s'ha de destacar la comarca del Montsià com a productora i comercialitzadora de moble domèstic, juntament amb la comarca del Vallès Oriental.

Concretament, en el cas de la Sénia, una població representativa, les petites i mitjanes empreses arriben al mercat del moble català i a alguna altra capital espanyola (Madrid, València, Bilbao). Les més grans abracen tot el territori espanyol, però en pocs casos exporten els seus productes.

Totes treballen amb agents lliures a comissió o a través de majoristes en algunes zones, i els clients finals són, segons l'estudi *El microclúster del moble domèstic al Montsià*, cadenes privades (4 %), grups d'adquisició (15 %) i botigues independents (81 %). Actualment, com ja hem dit abans, en el mercat espanyol són les botigues les que tenen imatge de marca, les que fan publicitat i les que influeixen en la venda. Els fabricants no tenen marca, no fan publicitat, i els consumidors no recorden cap marca de producte. Això fa que tota l'estratègia de màrqueting estigui pensada cap al client del fabricant, el botiguer, no pas cap al consumidor final.

En aquest aspecte és on es preveu que hi haurà una transformació. En primer lloc, perquè el model de distribució que predomina en països com ara Alemanya o França, amb una concentració de les compres al voltant de cadenes privades o grups de compra, és el que s'ha d'implantar a Espanya i Itàlia en un futur immediat. Això no vol dir que el model que s'implanti aquí sigui el mateix, però se suposa que la tendència dels propers anys serà aquesta. En segon lloc, la internacionalització d'aquest sector en l'àmbit mundial o europeu és una altra de les tendències a curt i mitjà termini. Això comporta avantatges, com per exemple més oportunitats, i desavantatges, com ara una competència més gran, que s'han d'aprofitar. En aquest cas cal tenir en compte el cost del transport, que fa que en mercats molt allunyats no resulti rendible.

Introducció d'empreses i de fórmules comercials foranes

Les grans empreses de distribució estrangeres que s'han implantat en el nostre mercat ho han fet per dos motius:

- la dificultat que troben per expandir-se al seu país, atès l'alt grau de competència, i
- l'escàs desenvolupament de la nostra estructura de distribució comercial.

Aquesta implantació es desenvolupa en diferents segments i amb estratègies diferenciades: les empreses *discount*, que posseeixen unes característiques més diferenciades, difícils de ser adquirides per l'empresa local; els especialistes en consumidor jove, configurats com a grans cadenes sucursalistes i que aquí encara no s'han desenvolupat, per la qual cosa tenen un terreny lliure; les franquícies d'alt nivell, per a les quals l'estratègia és força diferent, ja que s'associen amb empreses locals.

El procés d'implantació de cadenes europees accelerarà la reconversió d'aquest sector. Un exemple de plena actualitat n'és l'empresa sueca IKEA.

Les característiques de les cadenes europees pel que fa a producte i fórmula de venda són les següents:

- baix preu i automuntatge del producte
- centres de venda d'accés fàcil (aparcament), simples i funcionals
- respecte mediambiental (refusen determinades substàncies químiques i vernissos)
- principi de *cash & carry* de les grans superfícies
- dedicació de gran superfície a la venda

Moltes empreses subcontracten fabricants. Compren peces úniques, no sistemes complets, de manera que poden contractar un fabricant, per exemple, per proveir-se només de les potes d'una cadira. El producte final és preparat en les seves pròpies plantes, cosa que implica flexibilitat en l'elecció de proveïdors, facilita economies d'escala i impedeix pràcticament la imitació dels productes.

De moment, la competència ha respost incidint en aspectes als quals les grans superfícies no donen gaire importància, com són l'assessorament al client, el finançament o el transport i muntatge gratuïts.

Excepte El Corte Inglés, a Espanya no hi ha líders en la distribució de mobles. L'arribada d'empreses com ara IKEA pot revitalitzar un sector amb uns 13.000 establiments i un consum estancat, ja que Espanya és el país d'Europa amb més botigues de mobles i el que menys mobles compra. Segons l'AIDIMA, la reposició de mobles es fa cada 12-14 anys, mentre que a la resta d'Europa té lloc cada 7-9 anys.

Comercialització de mobles a Catalunya **Grans superfícies especialitzades**

Empresa	Localització	Superfície(m²)	Data
Hipopótamo	Terrassa	3.150	1989
Rocamora Farré	Vallmoll	7.774	1989
Mobles d'Aro	Platja d'Aro	2.275	1989
El Tresillo Europeo	Sarrià de Ter	2.700	1992
Lapeyre	Terrassa	889	1992
Ikea	Badalona	13.700	1996
Dino's	Badalona	5.514	1994
Conforama	Badalona	3.941	1995

Font: Direcció General de Comerç

L'etiquetatge del moble

S'entén com a etiquetatge tota informació escrita, impresa o gràfica relativa a un producte industrial, la qual ha d'acompanyar el producte quan estigui a la venda i disponible per al consumidor. L'objecte de l'etiqueta és donar la informació necessària al consumidor i així facilitar l'elecció.

L'etiqueta, que veiem com un integrant normal del producte exposat a la venda en la gran majoria dels articles, és una obligació en el mobiliari. Com a antecedents normatius figuren la Llei 26/84 de defensa dels consumidors i usuaris i el Reial Decret 1468/88, de 2 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament general d'etiquetatge, presentació i publicitat dels productes industrials destinats a la venda directa als consumidors i usuaris.

Fins ara, una part del sector del moble no havia estat gaire rigorós en el compliment de la normativa; darrerament i a iniciativa de l'Institut Nacional del Consum, juntament amb les administracions autonòmiques, s'ha donat un nou impuls a l'aplicació d'aquesta normativa. A Catalunya, el Departament d'Indústria, Comerç i Turisme ha pactat amb els gremis de comerciants la posada al dia quant a etiquetatge, responsabilitat i garantia dels productes enfront dels consumidors. El sector comercial assumeix aquestes responsabilitats i funcions, mentre que l'Administració està duent a terme una campanya informativa. L'etiqueta serà la novetat més visible.

Les dades mínimes que han de figurar a l'etiqueta són: identificació del producte de manera clara i individualitzada, informació sobre la seva utilitat, característiques i conservació, i identificació del responsable davant del consumidor de la posada en el mercat del moble. A Catalunya seran els comerciants els qui etiquetaran i expediran la garantia, que adjuntaran en el moment de la compra i tindrà una validesa de sis mesos.

La informació mínima que haurà de figurar a l'etiqueta segons la normativa vigent és la següent:
– Denominació del producte. S'haurà d'identificar la peça (taula, armari...) i assenyalar-ne les

característiques principals que descriuen la utilitat del moble (per exemple, sofà convertible). Igualment s'hauria d'identificar un conjunt de peces (menjador, dormitori...), sempre que els materials del conjunt siguin iguals i es venguin com una unitat.

– Composició. S'haurà de donar informació de l'estructura de les parts visibles i ocultes (contraplacat, conglomerat, DM...), del revestiment (xapa, melamina...), dels acabats (pintura, vernís...) i dels aspectes decoratius i els teixits en cas de moble entapissat.

Quan calgui per a l'ús correcte i la seguretat del producte, també s'hi inclouran dades referents a la instal·lació (mobles de *kit*) i consells generals (neteja).

9. Enquesta. Anàlisi

Amb l'objectiu de confirmar i verificar de manera empírica les informacions de períodes anteriors publicades per diverses fonts, poder obtenir dades corresponents a l'any 1996 i intentar polsar determinats aspectes de la problemàtica del sector, s'ha efectuat una enquesta mitjançant la tramesa d'un qüestionari elaborat i consensuat amb el Gremi de Fusters Ebenistes i Similars de Barcelona.

El qüestionari contenia preguntes, bàsicament dades econòmiques i de personal, juntament amb qüestions d'avaluació de tipus subjectiu. Al mateix temps es demanava que l'empresa se situés, quant a la naturalesa de la seva activitat, en una llista de tretze possibilitats equivalents a títols de la CCAE-93, que corresponen a les activitats pròpies del sector. Paral·lelament, s'ha dissenyat un formulari similar, però amb un nivell més baix de complexitat en les dades, adreçat a les empreses que tenen entre 2 i 8 treballadors.

L'espai temporal en què s'ha concretat l'enquesta es limita als anys 1994, 1995 i 1996. L'univers adoptat és el total de les empreses de la fusta i el moble.

Han servit de base per definir aquest univers les empreses en situació d'alta a la Seguretat Social el 31 de juny de 1996 incloses en les activitats pròpies del sector. A partir d'aquestes dades s'ha obtingut una xifra de 3.670 empreses amb 19.560 treballadors assalariats, conjunt que es divideix així:

	Empreses	Ocupats
Entre 0 i 8 treballadors	3.120	8.088
Més de 8 treballadors	550	11.472
Total	3.670	19.560

Font: Departament de Treball

Empreses de més de 8 treballadors

Al conjunt obtingut de 550 empreses, s'hi van afegir les incloses a la base de dades de Fomento, les facilitades pel gremi i altres extretes del Registre d'Establiments Industrials de Catalunya, no incloses a la base de dades de la Seguretat Social. Una vegada depurat aquest total, s'obté un conjunt de 595 empreses de més de 8 treballadors, amb un nombre potencial de 14.774 treballadors. L'enquesta s'ha enviat a aquestes 595 empreses.

El mes de juliol del 1997 se'n va procedir a la tramesa, i durant el mesos d'octubre i novembre es va realitzar una tasca d'insistència telefònica a les empreses que no havien contestat i a aquelles en què la devolució del correu indicava la possibilitat que l'empresa hagués desaparegut. En aquest darrer cas, si l'empresa, bé pel nombre de treballadors o bé per la importància relativa en el sector, era significativa, es va intentar verificar telefònicament aquesta possibilitat a l'ajuntament de la localitat. Així es va detectar la desaparició de 27 empreses, amb una pèrdua d'ocupació de 700 llocs de treball. Retornades també pel correu, però no investigades per la seva poca importància relativa, s'obtingueren 20 empreses amb 320 ocupats. Aquesta pèrdua d'empreses i de llocs de treball, que pot associar-se aproximadament al període comprès entre el desembre del 1995 i el juliol o l'agost del 1997, representa el 2,2 % de l'ocupació del sector, segons l'Institut d'Estadística de Catalunya el 31 de desembre de 1995, i quasi el 5 % dels treballadors de la mostra, la qual cosa és un índex de la "reconversió sorda" – així ha estat anomenada per alguns representants del sector – que afecta aquesta indústria.

Es tenen, doncs, 548 empreses i 13.754 assalariats. Han contestat l'enquesta 132 empreses amb 4.702 ocupats. Això significa una resposta que representa el 24 % de les empreses consultades i el 34 % de l'ocupació en aquest segment d'empreses.

Empreses de menys de 9 treballadors

En el cas d'aquestes empreses es parteix de 3.120 empreses en situació d'alta a la Seguretat Social amb 8.088 treballadors. Una vegada eliminades les empreses de 0 i 1 treballadors i depurada la resta, va quedar un conjunt de 1.947 empreses amb 7.067 treballadors. D'aquest conjunt, tenint el compte la localització comarcal, guardant una certa proporcionalitat entre el nombre d'empreses i el de treballadors i tenint en compte també els diferents subsectors d'activitat, es van triar un total de 240 empreses amb 1.107 treballadors a les quals es va enviar l'enquesta.

D'aquesta tramesa es van detectar 16 empreses amb cessament d'activitat i 10 enquestes retornades pel correu. Les 16 empreses tancades representen 66 llocs de treball perduts, aproximadament el 6 %, percentatge no gaire diferent de l'obtingut en l'enquesta de les empreses més grans.

Finalment, queda un conjunt de 214 empreses amb 1.000 treballadors. S'ha obtingut resposta de 33 empreses amb 201 ocupats, és a dir, el 15 % de les empreses enquestades i el 20 % de l'ocupació. Aquest nivell de resposta està bastant per sota del de l'enquesta a les empreses més grans, la qual cosa és explicable atesa la simplicitat de l'estructura administrativa que comporta la dimensió de les empreses.

Per agrupar el tipus d'activitat o activitats de les empreses, l'estudi segueix la classificació CCAE-93. Partint d'aquesta classificació, s'ha demanat a les empreses que identifiquin la seva producció. La resposta de les empreses d'una certa entitat contempla generalment un sol epígraf, màxim dos; l'especialització de la producció és determinant en aquest sentit. En canvi, en les respostes de les empreses petites s'observa una gran diversificació en la tipologia de la seva producció; la simplicitat de l'estructura no els permet la producció seriada, que lògicament incideix sobre una gamma de producció concreta. Hi ha empreses de dos ocupats, per exemple, amb més de quatre epígrafs aplicables a les seves activitats.

Tot seguit es quantifiquen i es comenten les respostes a les diferents preguntes de l'enquesta.

Antiguitat laboral i de l'empresa

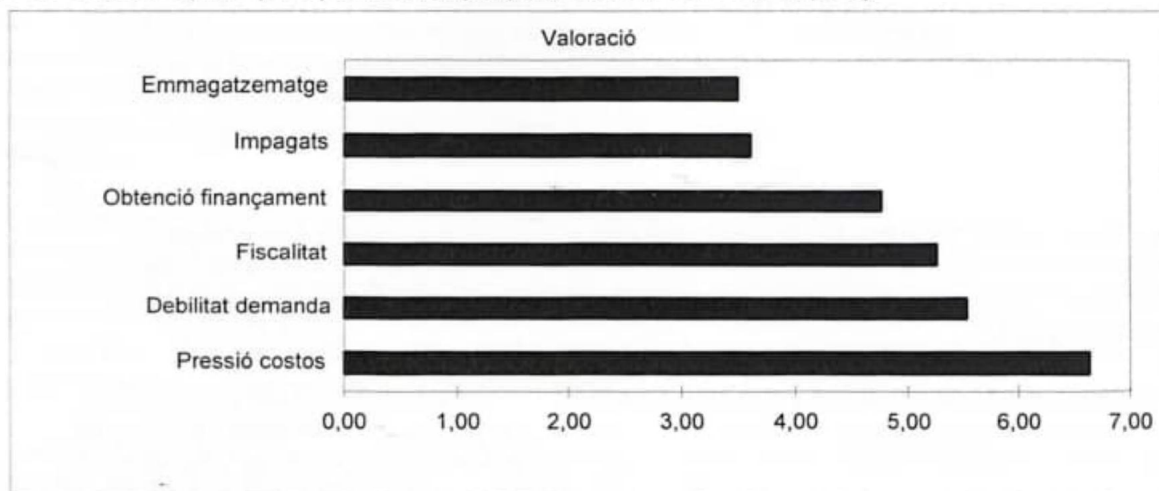
Quant a l'antiguitat laboral, les 104 respostes obtingudes donen una antiguitat mitjana de 8,92 anys. Aquesta dada no presenta gaire variació si es prenen per separat els dos subsectors: 9,29 en la fusta i 8,64 en el moble. Segons el darrer conveni laboral del sector (febrer del 1997), la remuneració per antiguitat es compta, per quinquennis, en percentatge decreixent sobre el salari base. Els percentatges van ser congelats l'any 1993. Aparentment, les empreses amb personal anterior al 1993 suporten una incidència més gran d'aquesta despesa salarial enfront de les empreses de personal més nou.

Pel que fa a l'antiguitat de l'empresa, s'han obtingut 124 respostes, de les quals es desprèn una antiguitat mitjana de 22,59 anys. Cal remarcar el fet que dues empreses són centenàries. Per subsectors, s'observa una mitjana de 30,41 anys en la fusta i de 16,24 en el moble. En el segment de les empreses de menys de nou treballadors s'ha obtingut una antiguitat mitjana de 16,03 anys.

Avaluació dels principals problemes

La resposta a les preguntes d'avaluació subjectiva (d'1 a 10) formulades per tal de conèixer la sensibilitat del sector en diferents aspectes que configuren la marxa dels negocis, la mostra el gràfic següent:

Avaluació dels principals problemes (empreses de més de 8 ocupats)

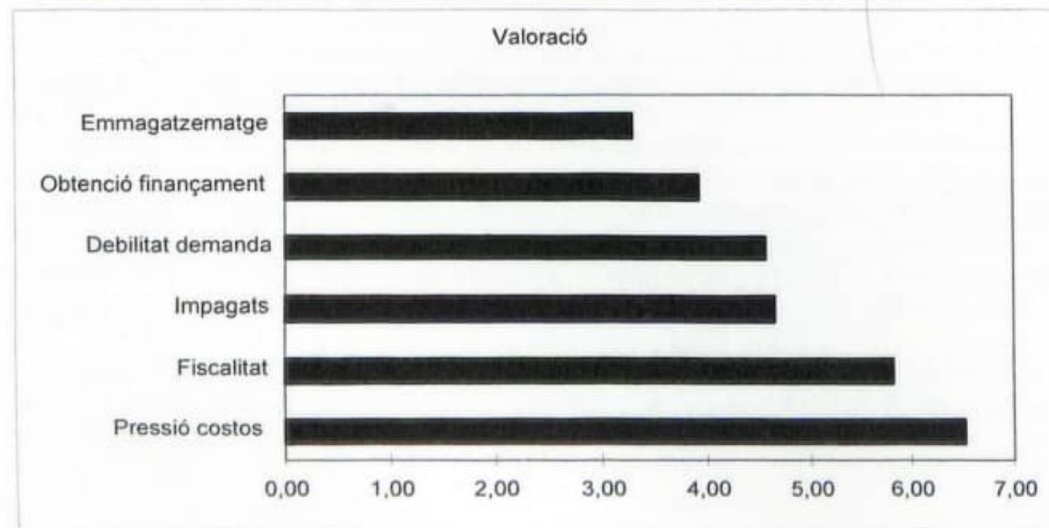
Font: enquesta

Es pot veure que les respostes se situen en un ventall de valors que va de 3,5 a quasi 7. La pressió dels costos lidera els problemes segons les empreses, amb una valoració de 6,7, i supera en més d'un punt el seu seguidor. La demanda, la fiscalitat i el finançament es mouen al voltant de 5, en un entorn no superior a 1; es podria dir que són problemes que, si bé cal tenir en compte, no representen dificultats greus per a la majoria de les empreses. A la gamma baixa del ventall hi ha els impagats i l'emmagatzematge, amb valors per sota de 4.

Si es consideren les respostes per als subsectors de la fusta i els mobles, s'obtenen uns valors molt pròxims a les mitjanes del gràfic. És a dir, aparentment, no hi ha cap problema dels avaluats que s'agregui o sigui més benigne per a cap subsector en considerar-los separatament.

La resposta de les empreses de menys de 9 treballadors a les mateixes preguntes no difereix gaire de la donada per les més grans: la pressió dels costos continua sent la de màxima valoració, seguida de la fiscalitat; baixa el finançament, tal vegada pel menor ús que les empreses petites fan d'aquest recurs, i els impagats incrementen la seva quota quant a problema i pugen una mica més d'un punt en l'avaluació. El gràfic següent il·lustra el comportament d'aquestes variables:

Avaluació dels principals problemes (empreses de 2 a 8 ocupats)

Font: enquesta

Terminis de pagament i de cobrament

En dues preguntes, una per a cada cas, es demanava l'avaluació en mesos dels terminis esmentats. La resposta, de 88 empreses, situa els períodes mitjans en 2,3 mesos els pagaments i en 2,7 mesos els cobraments. Aquestes dades no s'aparten d'allò que és normal en les transaccions comercials; és a dir, llevat de casos puntuals, no representen un problema del sector.

Subcontractació, transport propi i muntadors propis

En tractar el tema de la subcontractació, ja s'han comentat els resultats de l'enquesta pel que fa a aquesta modalitat de la producció. Segons les respostes obtingudes, és utilitzada pel 40 % de les empreses del total del sector.

Per subsectors, en el de la fusta subcontracten el 36 % de les empreses, i en el del moble, el 45%. Aquesta diferència és deguda a la complexitat i la diversitat més grans tant dels processos com dels productes acabats en el subsector del moble. El grau d'utilització no supera el 15 % de la producció.

En les empreses de menys de 9 treballadors la resposta ens indica una utilització molt més petita de la subcontractació: no més enllà del 20 % de les empreses en fa ús i en percentatges baixíssims de la seva producció, i cap de les respostes afirmatives no supera el 15 %.

De la utilització de mitjans de transport propis, també se n'ha fet esment en el capítol de la comercialització. Els resultats de l'enquesta diuen que el 60 % de les empreses els utilitzen i això afecta el 50 % de la mitjana de la venda.

Per subsectors, en el de la fusta fan servir mitjans de transport propis el 55 % de les empreses sobre una mitjana de les vendes del 51,6 %, i en el del moble, el 65 % de les empreses sobre una mitjana de les vendes del 48,1 %.

En les empreses de menys de 9 treballadors s'obté una resposta afirmativa en el 87 % dels casos. En les poques empreses que ho valoren, 10 en total sobre 27 afirmatives, els mitjans de transport propis afecten el 100 % de les vendes, ja que el poc volum de producció en termes absoluts permet la utilització de vehicles petits.

Pel que fa a muntadors propis, s'ha obtingut la resposta següent: en el conjunt del sector, el 42 % de les empreses donen una resposta afirmativa i això afecta el 45 % de la seva venda. Per subsectors, en el de la fusta tenen muntadors propis el 32 % de les empreses sobre una mitjana de vendes del 37 %, i en el del moble, el 50 % de les empreses sobre una mitjana de vendes del 49 %.

S'observa que els percentatges són molt més importants en el subsector del moble, tant pel que fa al nombre d'empreses com al volum de les vendes afectades.

En el segment de les empreses petites s'obté un percentatge del 79 %, amb una elevada quota sobre la venda. Cal tenir present que aquestes empreses col·loquen la seva producció en un àmbit geogràfic prop de la seva seu, la qual cosa facilita el muntatge per personal propi.

Quant a la pregunta sobre composició del capital feta a les empreses de més de 8 treballadors, amb la intenció de veure la incidència de la inversió estrangera, segons les respostes obtingudes només una firma està participada per capital estranger.

Dades econòmiques

La resposta de les empreses sobre les dades econòmiques i d'ocupació es quantifica a continuació. S'han separat les dades en dos quadres, un per al subsector de la fusta i l'altre per al del moble; dins de cada quadre s'han subdividit les dades en els àmbits que s'han utilitzat al llarg d'aquest estudi.

Fusta

Aquest és el quadre resum de les dades d'ocupació i de vendes (en MPTA) de les empreses que han contestat l'enquesta:

		Empre- ses	Plantilla 1994	Plantilla 1995	Plantilla 1996	Vendes 1994	Vendes 1995	Vendes 1996
1a	Serrada, planejament i preparació	9	136	143	139	1.920	2.241	2.161
transf.	industrial de la fusta							
	Fabricació de fulloles, taulers	5	616	577	547	17.561	20.734	18.630
	contraplacats, etc.							
2a	Estructures de fusta, peces de	25	983	1.053	1.018	12.042	13.328	13.183
transf.	fusteria i ebenisteria per a la							
	construcció							
	Fabricació d'envasos i	10	288	309	304	3.234	3.842	3.957
	embalatges							
	Fabricació d'altres peces de	12	352	340	335	3.499	3.812	3.784
	fusteria							
	Total	61	2.375	2.422	2.343	38.256	43.957	41.715

Font: enquesta

En aquest subsector s'ha obtingut resposta de 61 empreses, 14 de dedicades a la primera transformació i 47 a la segona transformació. D'aquestes empreses, 31 tenen una plantilla de 20 o més empleats o més, 6 són de la primera transformació i 25 de la segona. Aquesta distribució ens confirma que les empreses de la primera transformació són, quant a personal, d'una dimensió més gran que les de la segona transformació.

L'ocupació es manté bastant estable els anys 1994, 1995 i 1996, amb 2.375, 2.422 i 2.343 empleats, respectivament. La xifra de vendes evoluciona d'una manera quasi paral·lela a la relació vendes/empleat.

La mostra obtinguda representa, comparant les dades de l'any 1995 amb les de l'Institut d'Estadística de Catalunya, el 18 % del personal i el 33 % de les vendes aproximadament. La relació vendes/empleat és aquí de 9,7 MPTA, enfront de 18,15 MPTA a l'enquesta. Cal recordar que aquestes dades corresponen només a empreses de més de 8 treballadors. La gran diferència en la xifra de vendes per empleat s'explicaria, doncs, pel fet que les empreses petites obtenen unes xifres molt més baixes per empleat.

Aquests resultats tenen menys sentit quan s'identifiquen les diferents divisions de les activitats. En la divisió emprada, primera i segona transformació, la relació vendes/empleat és la següent:

Any	1994	1995	1996
Primera transformació	25,90	31,90	30,30
Segona transformació	11,57	12,33	12,63

Dades en MPTA

Font: enquesta

Tenen més sentit, però, les dades de les subdivisions que es fan a cada segment, ja que identifiquen tipus d'activitats més afins.

En la primera transformació les vendes per empleat són:

Any	1994	1995	1996
Serrada, planejament i			
preparació industrial	14,12	15,67	15,54
Taulers, fulloles i similars	28,51	35,93	34,06

Dades en MPTA

Font: enquesta

Es pot veure que en el segment de fabricació de fulloles, taulers i similars, la xifra de vendes per

treballador és molt més favorable. És un segment molt més intensiu en capital invertit, tal com ja s'ha comentat abans. L'ocupació mitjana de les empreses que han respost l'enquesta és de 15 empleats en serrada i de 115 en taulers, dades que informen sobre la major entitat d'aquestes darreres. Les dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya sobre aquesta qüestió donen 7 empleats en serrada i 34 en taulers, però cal recordar que inclouen el total d'empreses, la qual cosa fa baixar la mitjana de personal.

En la segona transformació les vendes per empleat són:

Any	1994	1995	1996
Estructures i ebenisteria per a la construcció	12,25	12,66	12,95,54
Envasos i embalatges	11,23	12,43	13,02
Altres peces de fusteria	9,94	11,21	11,30

Dades en MPTA

Font: enquesta

La mitjana d'ocupació de les empreses de l'enquesta és de 41 empleats en estructures i ebenisteria per a la construcció, 30 en envasos i embalatges i 28 en altres peces de fusteria.

Cal matisar que, de les 61 empreses del subsector de la fusta que han donat dades, 6 manifesten que realitzen activitats en el subsector del moble i unes altres 7 que realitzen activitats en segments diferents del que s'ha denominat fusta en el present estudi. Aquestes activitats s'han suposat com a secundàries quant a importància dins de l'empresa.

Moble

Tot seguit es presenta el quadre resum de les dades d'ocupació i de vendes (en MPTA) de les empreses que han contestat l'enquesta:

	Empreses	Plantilla 1994	Plantilla 1995	Plantilla 1996	Vendes 1994	Vendes 1995	Vendes 1996
Cadires i altres seients	13	399	365	399	5.790	6.301	7.131
Mobles d'oficina, establiments comercials i col·lectivitats	9	303	266	268	2.715	2.714	2.131
Cuina i bany	14	260	293	309	2.257	2.593	3.164
Domèstics	27	1.126	1.243	1.211	12.567	13.993	14.240
Jardí	1	28	29	31	398	469	532
Altres	7	121	131	141	1.742	2.006	1.804
Total	71	2.237	2.327	2.359	25.468	28.076	29.002

Font: enquesta

En aquest subsector s'ha obtingut resposta de 71 empreses, distribuïdes per segments com mostra el quadre anterior, de les quals 41 tenen 20 treballadors o més i les 30 restants en tenen entre 8 i 19. La dimensió mitjana de les empreses era de 33 treballadors l'any 1996.

La progressió al llarg dels tres anys del nombre de treballadors és moderada: del 1994 al 1996 supera de poc el 5 %. En canvi, l'increment en la xifra de vendes és quasi del 14 %. Es dona, doncs, una progressió constant de la relació vendes/empleat: 11,39 MPTA/treballador l'any 1994, 12,07 el 1995 i 12,29 el 1996. Cal remarcar que aquestes ràtios estan uns 5 MPTA per sota de les del sector de la fusta.

Comparant les ràtios de vendes per empleat de l'any 1995 de l'enquesta i les del mateix any de l'Institut d'Estadística de Catalunya, 12,07 i 9,77 respectivament, s'observa una millora en les empreses de l'enquesta. Aquesta millora és deguda al fet d'haver utilitzat només dades d'empreses de més de 8 treballadors en l'enquesta i dades del total de les empreses en l'Institut

d'Estadística de Catalunya. El nombre de treballadors en l'enquesta és de 2.327 i el total és de 181.088, és a dir, el 12,5 %.

La distribució de la relació vendes/empleat (en MPTA) per segments és la següent:

Any	1994	1995	1996
Cadires i altres	14,51	17,26	17,87
Mobles d'oficina	8,96	10,20	10,12
Cuina i bany	8,67	8,85	10,24
Domèstics	11,16	11,25	11,76
Jardí	14,21	16,17	15,13
Altres	14,39	15,31	12,80
Total moble	11,39	12,07	12,29

Font: enquesta

Pel que fa a vendes per treballador, els diferents segments segueixen una tendència creixent en el temps que no s'aparta gaire de la del conjunt del moble. Els grups de mobles d'oficina, cuina i bany i domèstics són els que tenen la ràtio més baixa.

Exportació

En l'apartat de dades econòmiques l'enquesta demana el desglossament de la xifra de vendes de la part destinada a l'exportació i, dins d'aquesta, una divisió entre la UE i la resta del món. De les 132 empreses, 46 han donat dades relatives a l'exportació (la resta no exporta). El quadre següent recull les dades aportades per aquestes empreses:

Exportació	1994			1995			1996		
	UE	RM	Total	UE	RM	Total	UE	RM	Total
Fusta	670	52	722	1.018	74	1.092	1.084	199	1.283
Moble	748	227	975	1.148	361	1.509	1.415	359	1.774
Total	1.418	279	1.697	2.166	435	2.601	2.499	558	3.056

Dades en MPTA

UE = Unió Europea RM = resta del món

Font: enquesta

S'observa un increment constant força significatiu al llarg dels tres exercicis estudiats: el 53 % del 1994 al 1995, i del 17 % del 1995 al 1996. També s'observa un predomini del subsector del moble sobre el de la fusta: prop del 60 % en el moble i el 40 % en la fusta. Quant a la destinació de les exportacions, la UE, amb el 83 % de la xifra d'exportació, supera àmpliament la resta del món. En tots dos grups l'exportació del subsector del moble supera la del de la fusta; la xifra menys significativa és el que s'exporta en fusta a la resta del món.

Conclusions

La indústria de la fusta i el moble persegueix quatre reptes:

- Satisfer les exigències del consumidor europeu i estar pendent dels mercats que emergeixen a Àsia i l'Europa de l'Est.
- Mantenir la competitivitat.
- Fer inversions per a la protecció de l'entorn.
- Afrontar una concentració creixent dins del sector de la venda de mobles al detall.

Dins del mercat comunitari, els fabricants han de tenir molta imaginació i crear dissenys nous per tal de tenir èxit. La presentació d'una imatge de marca i les inversions en publicitat i promoció són les estratègies preferides en matèria de comercialització.

Dins de la indústria del moble, que es distingeix per tenir un mercat fragmentat i tecnificat, romandre competitiu significa innovar des del punt de vista tecnològic i pel que fa a la qualitat del producte i de la gestió, però també mantenir preus competitiu, adoptar normes de qualitat sempre molt elevades i integrar el disseny en el procés de producció.

10. Bibliografia

Panorama de l'Industrie Communautaire 97. Luxemburg: Office des publications officielles des Communautés européennes, 1997.

Fusta, mobles i suro. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Indústria i Energia, 1993. (La Indústria a Catalunya).

Comercialización del mueble. Madrid: Ministerio de Industria, Comercio y Turismo, 1991. (Estudios, 49).

El mercado del mueble de hogar en la Comunidad Valenciana. València: Generalitat Valenciana, Conselleria d'Indústria, Comerç i Turisme, 1994.

RRHH Consulting. *Situación y perspectivas del sector de la madera y afines*. Amposta: 1996.

Canvi estratègic i clústers a Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Direcció General d'Indústria, 1997. (Papers d'economia industrial).

Informe medio ambiental de los sectores industriales: madera, corcho y muebles. Junta de Castilla y León, Consejería de Medio Ambiente y Ordenación del Territorio, 1996.

Informe Sectorial, España. Paterna: AIDIMA, Departamento de Información y Estudios, 1996.

Reforç competitiu de les manufactures de disseny. El microclúster del moble domèstic al Montsià. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Indústria i Energia, 1993.

Estudi econòmic del sector del moble: possibilitats de desenvolupament comercial.

Confederació d'Empresaris del Baix Llobregat, 1994.

Madera, corcho y muebles. Estudio del sector. Madrid: CCOO, Federación Estatal de Construcción, Madera y Afines, 1994.

Encuesta Industrial de Empresas. Encuesta Industrial de Productos. Instituto Nacional de Estadística.

Informe sobre la industria española. Ministerio de Industria y Energia.

Revistes:

Tecnologia Forestal. Generalitat de Catalunya, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Direcció General de Medi Natural. Gener 1997, núm. 21.

Distribución Actualidad. Febrer 1997, núm. 246.

Distribución y Consumo. Agost 1996, núm. 29.

CIM. Comercio e Industria de la Madera, núm. 80, 85 i 92.

La Madera, núm. 161.

La Nueva Madera, núm. 176.

AITIM, Boletín de Información Técnica, núm. 177, 180, 183, 185 i 186.

Nueva Empresa, núm. 412.

Actualidad Económica, núm. 1913.

Boletín Económico del ICE. Juny 1997, núm. 2548.

"Panorama de la distribución en España". A: *Información Comercial de España [ICE]*. Juny 1997, núm. 763.

Coordina

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Indústria,
Comerç i Turisme**

ISBN 84-393-4713-8

9 788439 347132